

משנת התלמוד / חלק השאלות והתשובות

כ"ח אב תשס"ו

משנת התלמוד השלם / מסכת מגילה 8-מגילה 555\004 333\4 אב ס"ו

בהכנת חיבור "משנת התלמוד השלם והקצר" הושקעו עבודה רבה ולכן כל הזכויות שמורות ומשוירות למחבר, הן על פי דין תורה והן על פי חוק הבינלאומי ואסור בכל תוקף כל הדפסה, צילום, העתקה, שיכפול, הקלטה, תרגום, אחסון במאגר מידע, מולטימדיה ו/או כל מאגר אחר, או כל אמצעי אלקטרוני אופטי, מכני או אחר, של כל חלק שהוא מהחומר ללא אישור בכתב.

בחיבורי "משנת זכויות היוצר" מהדורה תשס"ב פרק ה' הערה 1, הבאנו שלפי הרבה פוסקים איסור העתקה כרוך באיסור גזל מהתורה, ולכן אסור להעתיק אפי' למטרה עצמית גם אם בלא העתקה לא היה קונה את היצירה, ושכן פוסק מרן הגר"ש אלישיב מובא בחיבורי שם פרק יח, וכן דעת הגר"ש הלוי ואזנר

פרק ראשון

מגילה נקראת

קריאת המגילה לפני ימי הפורים

א. מי תיקן את זמני קריאת המגילה, דהיינו בי"א בי"ב וכו', ומהיכן למדו זאת, ומדוע תיקנו שאפשר לקרוא גם בי"א? דף ב.

תשובה:

1. מגילה נקראת בי"א, בי"ב, בי"ג, בי"ד, ובט"ו, [פעמים בזה ופעמים בזה – רש"י, ועיין שפ"א], דהיינו:

שאנשי כנה"ג תיקנו, לפרזים בי"ד, ולמוקפין בט"ו, שנאמר "על כן היהודים הפרזים" וכו'.

ואח"כ באו חכמים ותיקנו שבני הכפרים יכולים להקדים דוקא ליום הכניסה, כדי לא להטריח את בני הכפרים להגיע לעיר גם ביום הכניסה וגם בי"ד וט"ו, [יום הכניסה – עיין בתשו' הסמוכה].

2. למדים זאת ממה שנאמר "לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם", שזמנים הרבה תקנו להם, ואין הכוונה ל"ד וט"ו, דא"כ לימא קרא "זמנם" ומזה שכתוב זמניהם מרבים גם י"א וי"ב, דזמניהם דומיא דזמנם, דהיינו עוד שני ימים, ויש מאן דאמר בגמ' שלומד זאת מהפסוק "כימים אשר נחו בהם היהודים", שלפני כן כתוב י"ד וט"ו, והפסוק "כימים" מרבה עוד שני ימים י"א וי"ב, ולשתי הדעות את י"ג לא צריך לרבות, מפני שי"ג זמן קהילה לכל היא, וט"ז וי"ז ג"כ אי אפשר לרבות, משום שנאמר "ולא יעבור".

3. בזמן הזה - עיין לקמן תשו' ד', ה'.

פוסקים:

בשו"ע (סי' תרפח סעי' א') נפסק: כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון, אפילו אינן מוקפים עכשיו, קורין בט"ו, אפילו אם הם בחוצה לארץ, ואפילו אין בהם עשרה בטלנים, פי' בעלים ממלאכתם ועוסקים בלכוד, והוא שהוקף ואחר כך ישב או ישבב תחלה על דעת להקיפו אחר כך, לאפוקי כשנודע שישב תחלה על דעת שלא להקיפו, לכל מסתמא הוקפה ולכסוף יצבה.

יום הכניסה

ב. מהו "יום הכניסה", מי קורא לבני הכפרים, היכן קורין להם, ומדוע? דף ב.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוירות ומשורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

א. "יום הכניסה"

הוא יום שני וחמישי, שבני הכפרים מתכנסים לעיירות.

לפי רש"י (ד"ה אלא) - מתכנסים לבתי משפט שהיו כתקנת עזרא, ויש ראשונים שמפרשים: שהיינו שמתכנסים לקריאת התורה, וזהו "כדי שישפכו מים ומזון לאחרים שבכרכים", [אך לפי מסקנת הגמ' לקמן דף ד: היינו "מפני שמשפקים", ושלכן לפי רבי יהודה - במקום שאין נכנסים בשני וחמישי אין קורים אלא בזמנה - עיין לקמן תשו' יח].

ב. הקריאה לבני הכפרים

לפי רש"י (שם) - אחד מבני העיר קורא עבורם בעיר, [ומבואר ברא"ש סי' ו': שרק ביום היו מגיעים לעיר לשמוע את המגילה, ומשמע מדבריו: שאת קריאת הלילה היו שומעים בכפרם, ולא נתפרש אם בליל הכניסה, אבל לפי הרשב"א, הראב"ד, והמאירי - אחד מבני העיר קורא להם בכפרם ולא בעיר, משום "לא תתגודדו", ושקורא להם גם בליל יום הכניסה, ואילו לפי הר"ן והתוס' ביבמות דף יד. ד"ה כי - אחד מבני הכפר קורא לבני הכפרים בעיר, אבל אחד מבני העיר לא יכול להוציא את בני הכפר, ועיין בטו"א מש"כ בזה], **וע"ע במש"כ לקמן תשו' יט, כ', כד, כו.**

תענית אסתר

ג. מהו הביאור "י"ג זמן קהילה לכל היא"?

תשובה :

רש"י (ד"ה זמן קהילה) **מפרש**: שהכל נקהלו ביום זה להנקם מאויביהם, הן בשושן והן ביתר הערים, ולכן יום זה הוא הראוי לקרות בו את המגילה, ואין צריך פסוק מיוחד לרבותו, כי עיקר הנס נעשה ביום זה, [והר"ן, הרא"ש, והמאירי, מפרשים: "זמן קהילה לכל היא", פי' שהיו מתענים כולם ביום המלחמה, ומכאן סמך למנהג לצום תענית י"ג, הנקרא "תענית אסתר", ע"ע בר"ן דף ז. בדפי הר"ף על מסכת תענית, הכותב: שזהו אחרת מהראב"ד שמפרש: שהתענית היא מכח קבלה שקיבלו על עצמם, מדכתיב "דברי הצומות וזעקתם", והב"ח סי' תרפ, כותב: שהנפק"מ היא, שלפי הראב"ד - שאפי' מעוברת והדומים להם חייבים בתענית זה, ואין להקל בזה, הואיל ודברי קבלה כדברי תורה, ושכן נראה מהרמב"ם בפ"ה מהל' תעניות הל' ה', ושלפי שאר השיטות - יש להקל, הואיל והצום רק מכח מנהג].

זמן קריאת בני הכפרים בזמן הזה

ד. במה נחלקו רבי עקיבא, חכמים, רבי יהודה, ורבי יוסי בר יהודה?

תשובה :

לפי רבי עקיבא - מגילה נקראת י"א י"ב י"ג י"ד, ואפי' בזמן הזה.

לפי רבי יהודה - אימתי מקדימים, דוקא במקום שמתכנסים בשני ובחמישי, ואפי' בזמן הזה, אבל מקום שאין מתכנסים, לא קורין אלא בזמנה.

לפי רבי יוסי בר יהודה - אימתי מקדימין, דוקא כשהשנים כתיקנן וישראל שרויין על אדמתן, אבל בזמן הזה, אין קורין אלא בזמנה.

לפי לשון א' בגמ' אליבא דחכמים - תמיד קורין רק בזמנה.

ולפי לשון ב' אליבא דחכמים - כדעת רבי יוסי בר יהודה.

לענין הלכה - עיין מש"כ לעיל תשובה א'.

ה. מהו הביאור "אבל בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה"?

תשובה :

רש"י מפרש: שמסתכלין ל' יום מקריאת המגילה ועושיין פסח, ואם יקדימו את הפורים יש חשש שיספרו

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ל' יום מיום הקדימה, ועי"ז בסוף ימי חג הפסח יאכלו חמץ, ויש מהראשונים שמפרשים: שהאביונים מצפים לקריאת המגילה ב"ד וט"ו, כדי שיחלקו להם מעות פורים ומתנות, וע"ע בריטב"א, ברי"ף, ומאירי.

ו. מה זה "עשייה" ומה זה "זכירה"?

דף ב:

תשובה:

1. עשייה - היינו משתה ויו"ט.
2. זכירה - היינו קריאת המגילה.

קריאת המוקפין ביום ט"ו

ז. אלו מקומות המוקפין חומה נראים "כרך" וקורין בט"ו, ואלו לפני ט"ו, ומדוע?

דף ב:

תשובה:

לפי ר' יהושע בן קרחה - דוקא אלו שמוקפין חומה מימות אחשורוש נקראים "כרך" וקורין בט"ו, דומיא דשושן שבה נעשה הנס שהיתה מוקפת חומה בזמן הנס, דהיינו בימי אחשורוש.

ולפי תנא דמשנתנו - דוקא אלו שהיו מוקפין מימות יהושע בן נון, ואף שעכשיו אינן מוקפין, דדרשינן "פרזי" "פרזי" מיהושע, אבל המוקפין חומה מימי אחשורוש אינם נקראים "כרך" וקורין בי"ד, חוץ משושן, משום שבה נעשה הנס ב' ימים י"ג וי"ד, ורק בט"ו נחו. ולפי רוב הראשונים - כרך המוקף מימות יהושע בן נון קורין בט"ו אף אם הכרך בחוץ לארץ.

דין כרך שישב ולבסוף הוקף - עיין לקמן תשו' יב.

דין כרך או עיר שאין בהם עשרה בטלנים - עיין לקמן תשו' יג, יד.

דין כרך שחרבו חומותיו - עיין לקמן תשו' טו. ולפי הפר"ח סי' תרפח - בן כרך שקרא בי"ד, אינו יוצא אפי' בדיעבד, ולפי הפרמ"ג מש"ס"ק ב' - בדיעבד יצא, מחלוקתם - עיין מ"ב ס"ק ח"א.

פוסקים:

בשו"ע (סי' תרפח סעי' א') נפסק: כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון, אפילו אינן מוקפים עכשיו, קורין בט"ו, אפילו אם הם בחוצה לארץ, ואפילו אין בהם עשרה בטלנים. פי' בטלנים ממלאכתם ועוסקים בלרכי לכו, והוא שהוקף ואחר כך ישב או ישב תחלה על דעת להקיפו אחר כך, לאפוקי כשנודע שישב תחלה על דעת שלא להקיפו. אבל מסתמא הוקפה ולבסוף יצאה.

הסמוך לכרך

ח. מה לומדים חז"ל מ"מדינה ומדינה ועיר לעיר"?

דף ב:

תשובה:

בגמ' מבואר: שלמדים מזה את דינו של ריב"ל "כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נידון ככרך", ועיין לקמן בגמ' דף ג' ובמש"כ לקמן תשו' יא.

ברש"י (ד"ה וריב"ל) מבואר: שלמסקנת הגמ' הלימוד מזה הוא, ש"כל עיר ועיר הסמוך למדינה שתהא כמותה", ושאין למדים לימוד נוסף ממילים אלו.

מצוות שנדחות ושאינן נדחות מחמת מצות מגילה

ט. מה לומדים מ"משפחה ומשפחה"?

דף ג:

תשובה:

מ"משפחה ומשפחה" למדים, שמשפחות כהונה ולויה מבטלין מעבודתן, ובאין לשמוע קריאת המגילה, ולפי הר"ן והריטב"א - זהו דוקא כשיכולים להשלים אח"כ את העבודה, שאם לא כן אינו דוחה, משום שמקרא מגילה דרבנן, ועבודה דאורייתא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ו"מבטלין" הכונה "מקדימין", והב"י מדייק שגם התוד"ה מבטלין טוברים כן, מפני שמקרא מגילה מדרבנן היא, וכן פוסק הרמ"א. אבל לפי המאירי – בכל מקרה יש להקדים את קריאת המגילה, אף באופן שעי"ז יתבטל מצוה דאורייתא, משום שקריאת המגילה חביבה היא, וכן פוסק הט"ז ס' תרפו ס"ק ב', ובהגר"א שם, מחלוקתם – עיין מ"ב ס"ק יא.

סדר הקדימה במצוות

2. מהו סדר הקדימה במצוות דלהלן: תלמוד תורה, עבודה, הכנסת כלה, מילת בנו, שחיטת פסחו, קבורת מת מצוה ומת שאינו מצוה או מת שלא קרא ושנה, מקרא מגילה? דף ג. ג:

תשובה:

1. מקרא מגילה - עדיף מעבודה, (יש ראשונים המפרשים: שזהו אפי' באופן שמבטלין את העבודה – עיין בהערה שבתש"ו קודמת, וברמ"א ובמ"ב שניבא בהמשך), וכן עדיף מתלמוד תורה של יחיד, קל וחומר מעבודה, (נדחמורה מת"ת דיחיד, ע"ע במאירי, הכותב: של יחיד, היינו כל ישיבה שהיא מתייחדת לרב אחד, של רבים, היינו כנפיא של ישראל גדולה).

2. מת מצוה - עדיף מקריאת המגילה, לפי שמצינו שגדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. (לפי המאירי – תורה דרבים של כלל ישראל אינו נדחה מפני מקרא מגילה, ומביא דעה הסוברת: שגם תורה דרבים נדחה מפני מקרא מגילה).

ומבואר בתוס': דאף מת מצוה שלא קרא ושנה - דוחה מקרא מגילה.

3. הכנסת כלה או מת מצוה - עדיף מת"ת.

ומבואר בתוס': שלא דוקא מת מצוה, אלא דה"ה לקבורת כל מתים שבעולם - מבטלים ת"ת להוציאם, (ודוקא להתעסק כדי צרכם, אבל יותר מכדי צרכם לא – תוס' לקמן דף כט. ד"ה הני, אבל הר"ן מביא שיש אומרים שמת שאינו מצוה הוא רשות, ומת מצוה הוא חובה).

4. ההולך למול בנו ולשחוט פסחו - אינו נטמא למת שאינו מצוה, אבל למת מצוה נטמא.

פוסקים:

ברמב"ם (פ"א הל' א') ובשו"ע (סי' תרפז סעי' ב') נפסק: מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה, ואפי' לת"ת דרבים – מ"ב ס"ק ז', ובשנה"צ שם, וזהו אחרת מדעת הפרישה ס"ק א', עיי"ש, קל וחומר לשאר מצות של תורה שכולם נדחים מפני מקרא מגילה, שאין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה שאין לו קוברים **כלי לכו**, ונדינו כמי שאין לו קוברים, ולפי האור זרוע ס' שסח – גם קבורת ת"ח דוחה מגילה, דכבוד תורה עדיף, שהפוגע בו קוברו תחלה ואחר כך קורא, **וכל זה לא מיידי אלא כלאיכא שכות לעשות שתיקו, אבל אם אי אפשר לעשות שתיקו, אין שום מצוה לאורייתא נדחית מפני מקרא מגילה, והא דמת מלוה קודם, היינו דוקא כלאיכא לו לקלאה אחר כך.** והמ"ב (סק"ח) כותב: שהגר"א הסכים להלכה, דדוקא מת מצוה בשדה המוטל בבזיון דוחה מקרא מגילה, אבל בעיר – לא, חוץ מת"ח שקבורתו קודם למקרא מגילה, ושם התחילו להוציא או אין מפסיקין באמצע, ואז נדחה מקרא מגילה לגמרי אפי' א"א לקוראה אחר"כ, (וע"ע במ"ב סק"ב).

סמוך לכרך ואינו נראה, ולהיפך

יא. מקום שהוא סמוך לכרך ואינו נראה או שנראה ואינו סמוך, האם נידון ככרך? דף ב: ג:

תשובה:

1. מקום הסמוך לכרך ואינו נראה, (לדוגמא: בעמק) - כל שהוא בתוך מיל נידון ככרך וקוראים בו בט"ו.

2. הנראה ואינו סמוך (דהיינו כשנמצא בהר) - גם כן נידון ככרך.

מרש"י (דף ב: ד"ה נידון ככרך) **בישביע:** שזהו אף אם יש ביניהם מרחק יותר ממיל, (והר"ן חולק וסובר, דלא מיסתבר שאם הוא רחוק כמה פרסאות שיהיה נדון ככרך, עיי"ש, ובמאירי, וכן עיין בשפ"א מש"כ בזה).

פוסקים:

בשו"ע (סי' תרפח סעי' ב') נפסק: וכן הכפרים הנראים עמהם אפילו אינם סמוכים, כגון שהם בהר, או שסמוכים להם אפילו אינם

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

נראים עממהם, כגון שהם בענמק, ובלבד שלא יהיו רחוקים יותר ממיל, ובשושן אף על פי שאינה מוקפת חומה מימות יהושע. קורים בחמשה עשר, הואיל ונעשה בו הנס. ולפי המג"א ס"ק ג', ולפי ביאור הגר"א – דעת השו"ע כרש"י, והמ"ב מביא די"א כהר"ן, ועיין בשענה"צ ס"ק ה'–ז'. וכן עיין בקפ החיים בס"ק ט', הכותב: שמשפך יקרא בשני הימים].

כרך שישב ולבסוף הוקף למגילה, ולבתי ערי חומה

ב. מה דינו של הכרך שישב ולבסוף הוקף, לענין מקרא מגילה, ולענין בתי ערי חומה? דף ג:

תשובה:

1. לענין בתי ערי חומה - נידון ככפר.

2. לענין מגילה

לפי רש"י (ד"ה שישב) - נידון ככרך.

ולפי התוס' (ד"ה כרך שישב) - אם אין בו י' בטלנין נידון הוא ככפר, אבל אם יש בו י' בטלנין, קורין בי"ד, דלא גרע מעיירות גדולות. ועיר המוקפת על ידי ים אם דינה כמוקפת חומה – עיין לקמן תשו' כחז.

פוסקים:

בשו"ע (סי' תרפח סעיף א') נפסק: כתוס', ומוסיף שבישב על דעת להקיפו – נידון ככרך, וכנ"ל תשו' א', שםסתמא הוקפה ולכסוף יקנה, והביה"ל שם בשם הטו"א, כותב: דאם רוב הבתים נבנו לאחור שהוקפה – נחשב לכרך, ואם מחצה על מחצה – צ"ע, ובחזו"א (סי' קנג ס"ק ה', ד"ה הטו"א, וד"ה וד"ז) כתב: שלפי התוס' – בשני האופנים הנ"ל לא חשיב מוקף.

כרך או עיר שאין בו עשרה בטלנים

ג. מקום [דהיינו כרך או עיר] שאין בו עשרה בטלנים, אימתי קורין את המגילה, ומה הפירוש "בטלנים"? דף ג:

תשובה:

1. עיר שאין דרים בה עשרה בטלנים - נידון ככפר שמקדימין ליום הכניסה.

2. מקום המוקף חומה מימות יהושע בן נון ואין בו י' בטלנים

לפי תוס' (ד"ה כרך שאין) - נידון ככרך, וקורין בט"ו, ושלושון הגמ' בסוגיין "כרך" היינו סתם כרכים שבתלמוד שאינם מוקפים חומה מימות יהושע, [ולפי הרשב"א – קורין בט"ו, ואם רצה מקדים ליום הכניסה, ולפי דעת הרמב"ן – כל שאין בו י' בטלנים קורין בי"ד].

3. עשרה בטלנים - היינו עשרה בטלנים שבבית הכנסת, [כמבואר בברייתא לקמן דף ה']. הקבועים בעיר ולא "מיקלעי מעלמא", אבל אם "מיקלעי מעלמא" הוי כאילו אין בה י' בטלנים ונידון ככפר.

לפי רש"י (שם ד"ה עשרה) - הכוונה לאנשים הבטלים ממלאכתם וניזונים משל ציבור, כדי להיות מצויים בעת התפילה בבית הכנסת, [ולפי הרמב"ן – הכוונה שבשעת התפילה יש י' אנשים הבטלים ממלאכתם ובאים להתפלל בציבור, אף שכל היום עוסקים במלאכתם, ולפי הר"ן והמאירי בשם השאילתות – הכוונה לג' דיינים, שליח בי"ד, שני גבאי צדקה, מחלק צדקה, סופר, חזן, ומלמד תינוקות].

פוסקים:

לשון השו"ע (בסי' תרפח סעיף א') – עיין לעיל תשו' א', ושם נפסק: שקורין בט"ו אפי' אינן מוקפין עכשיו אפי' הם בחוצה לארץ, אפי' אין בהם עשרה בטלנין, והמ"ב (סק"א) מוסיף, דיש ראשונים הסוברים דאם אין עשרה בטלנין – קורין בי"ד, ושחיד אפרים מצדד לקרות גם בי"ד, ועיין בחזו"א (סי' קנד ס"ק ב, ד"ה והנה לענין) מש"כ בזה.

כרך שחרב מעשרה בטלנים

ד. מה הדין לכרך שחרב מעשרה בטלנים? דף ג:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג–ר

תשובה :

לפי ריב"ל - נידון ככרך רק אם חזר וישב. ההלכה - עיין בתשו' קודמת.

כרך שחרבו חומותיו

טו. אימתי קוראים בכרך שחרבו חומותיו ולבסוף ישב בלא שהוקף, או כשלא"כ הוקף, ומדוע: דף ג:

תשובה :

כרך שחרבו חומותיו נידון ככרך, גם כשלא חזר והוקף, וקוראים בט"ו. [וכן נפסק בס"י תרפח סעיף א.].

בתוס' (ד"ה והתניא) מבואר: שזהו רק אם סוברים "קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולעתיד לבוא", אבל למ"ד קידשה לשעתה ולא לעתיד לבוא", [מחזיקתם - עיין לקמן תשו' נד] - לא נחשב למוקף, אפי' אם בסוף הוקף.

דין נשים בקריאת המגילה, לצאת ולהוציא

טז. האם נשים חייבות בקריאת המגילה, והאם יכולה להוציא אנשים ונשים בחובת קריאת המגילה, ומדוע? דף ד.

תשובה :

נשים חייבות במקרא מגילה, משום שאף הן היו באותו הנס.

לפי שיטת התוס' (ד"ה נשים) בשם הבה"ג - נשים מוציאות רק נשים ולא את האנשים, ד"ה הכל חייבים פי' בשמיעה, [התוס' במסכת סוכה דף לח. ד"ה באמת, מובא בגליון הש"ס. כותבים: שלפי הבה"ג - אין האשה יכולה להוציא הרבה נשים מפני היולול, ובקרוב נתנאל בסוגיין אות מ', מפרשים: שהתוס' בסוכה ג"כ סוברים שאינה יכולה להוציא אנשים, ורק מוסיפים שגם הרבה נשים לא יכולה להוציא, ולפי שיטת רש"י בערכין דף ג. ד"ה לאתווי, ולפי המאירי - נשים יכולות להוציא נשים במקרא מגילה].

פוסקים :

ברמב"ם (פ"א ממגילה הל' א') ובשו"ע (ס"י תרפט סעי' א') נפסק: והכל חייבים בקריאתה, אנשים ונשים וגרים ועבדים משוחררים, וכו', והמ"מ מפרש: שהרמב"ם כשיטת רש"י, שחייב הנשים כחייב האנשים, ובסעי' ב', נפסק: אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא, יצא ידי חובתו, והוא שישמע ממי שהוא חייב בקריאתה. לפיכך, אם היה הקורא חרש או קטן או שוטה, השומע ממנו לא יצא, ויש אומרים: שהנשים אינם מוציאות את האנשים, ויש אומרים: אם האשה קוראה לעצמה, מכרכת "לשמוע מגילה", שאינה חייבת בקריאה, והמ"ב (סק"ח) כותב, דהמ"א מצדד שלא תקרא לעצמה כלל, ותשמע מהאנשים, ואם אין לה ממי לשמוע תקרא לעצמה ממגילה כשרה, ותברך "לשמוע", והשעה"צ (ס"ק טו) פוסק כהקרבן נתנאל: שאף אינה מוציאה נשים רבות דזילא בהו מילתא.

ברכת "זמן" על קריאת המגילה

יז. האם מזכרים "זמן" על קריאת המגילה של יום, ומדוע? דף ד.

תשובה :

בתוס' (ד"ה חייב) מבואר: שאף שכבר ברך "זמן" בקריאת הלילה, בכל זאת יש לברך "זמן" גם על קריאת המגילה של יום, משום דעיקר הפרסומי ניסא הוא ע"י קריאת המגילה ביום, וגם עיקר סעודת פורים הוא ביום, שהרי אם אכל סעודת פורים בלילה לא יצא, [וע"ע בתוס' מש"כ בהה].

פוסקים :

ברמב"ם (פרק א' הל' ג') ובשו"ע (ס"י תרצב סעיף א') נפסק: שביום אינו חוזר לברך שהחיינו, וי"ל שאף כיום חוזר ומכרך, והמ"ב (סק"א) כותב: שנכון לכיין בברכת שהחיינו (של יום), גם על קיום מצוות משלוח מנות וסעודת פורים.

יח. מדוע תיקנו לבני הכפרים להקדים ולקרוא ביום הכניסה? דף ד. ד.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

מסקנת הגמ': שזהו מפני שבני הכפרים מספקים מים ומזון לבני הכרכים.

רש"י מפרש: שלכן הקילו עליהם כדי שלא יהיו צריכים להתכנס גם ביום הכניסה [דהיינו בשני וחמישי], וגם ב"ד, [ונע"ע ברש"י לעיל דף ב'. ד"ה כדי שיספקו, בביאור דבריו – עיין בריטב"א בסוגיין ובמהדיר על הריטב"א הערות 418, 417].

י"ד אדר שחל להיות בערב שבת

ט. י"ד אדר שחל להיות בערב שבת, מתי קורין בני הכפרים, העיירות, והמוקפין, ומתי עושים את הסעודה?
דף ד':

תשובה :

א. זמן קריאת המגילה לבני הכפרים, לפרושים, ולמוקפין

לפי רבי, רבי יוסי, וסתמא דמתניתין - כפרים מקדימים ליום הכניסה, ועיירות גדולות ומוקפין חומה קורין בו ביום, דאמר קרא "בכל שנה ושנה" שאין עיירות נדחות ממקומן, וזהו כדי ליתן שבח לכרכים עי"ז שעיירות יקדמו ביום אחד לפני הכרכים – שפ"א].

ולפי ת"ק דרבי - כפרים ועיירות גדולות מקדימין ליום הכניסה, דאמר קרא "בכל שנה ושנה", דמקדימין עיירות ליום שקודם כרכין, ומוקפין חומה קורין בו ביום.

ולפי ת"ק דרבי יוסי - מוקפין וכפרין מקדימין ליום הכניסה, ועיירות גדולות קורין בו ביום.

ב. מתנות לאביונים

נותנים ביום קריאת המגילה, משום שעיניהם של העניים מצפות לזמן הקריאה ולא ליום י"ד, והלח"מ בפ"ב מהל' מגילה הל' יד, כותב: שזהו אף לשיטת הרמב"ם שם, עיי"ש].

ג. השמחה [מאכל ומשתה – רש"י] והסעודה

עושים כל אחד בזמנו, דהיינו כפרים ועיירות בער"ש. [זמן משלוח מנות – לא איתפריש בגמ'], לענין הלכה – עיין בתשובה הבאה.

כשי"ד אדר חל להיות בשבת

כ. כשחל י"ד אדר להיות בשבת, מתי קורין בני הכפרים, העיירות והמוקפין?
דף ד':

תשובה :

לפי ת"ק דרבי - כפרים מקדימין את קריאת המגילה ליום הכניסה, ועיירות גדולות קורין בערב שבת, ומוקפות חומה למחר.

ולפי רבי, וכן הוא סתמא דמשנה - כפרים ועיירות גדולות מקדימין ליום הכניסה, הואיל ונדחו עיירות ממקומן ידחו, ומוקפות חומה למחר, [נחלקו הראשונים: מתי יש להם לקיים את הסעודה, עיי"ש בדבריהם, וע"ע לקמן תשו' כד].

פוסקים :

ברמב"ם (פ"א ממגילה הל' יד) נפסק: כיצד, יום ארבעה עשר שחל להיות בשבת, בני עיירות מקדימין וקוראין בערב שבת, ובני כרכים קוראים בזמנם באחד בשבת, וכו'. [המ"מ והשפ"א מבארים מדוע הרמב"ם פוסק כת"ק ולא כסתם משנה, עיי"ש], והראב"ד בהשגותיו, כותב: כל זו הפסקא בשיבוש, והרי היא מסודרת במשנה, [המרכבת משנה סובר: שהראב"ד אינו חולק לדינא על הרמב"ם, עיי"ש]. לדידן א"א שי"ד אדר יחול בשבת - עיין מ"ב סי' תרפח סעי' ו', בשו"ע (שם) נפסק: שאם חל ט"ו אדר להיות בשבת, מקדימין לקרות המגילה בערב שבת, וגובים מעות מתנות לאביונים ומחלקים אותם בו ביום, וביום השבת קורים גם "ויבא עמלק" ואומרים על הניסים, ואין עושים סעודת פורים עד יום אחד בשבת. והמ"ב (ס"ק יח) מביא: דהמהר"ל חביב סובר שהסעודה היא בשבת וגם המשלוח מנות, והשעה"צ (ס"ק ל') מביא בשם הפר"ח: שיעשו הסעודה בשבת וגם ביום א', וכן המשלוח מנות בשתיקה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

מצוות שתיקנו חכמים שלא יקיימום בשבת

כא. אלו מצוות תיקנו חכמים שלא יקיימום בשבת, ומדוע, וכאיזו מלוא לא תשקן לך, ומדוע? דף ד:

תשובה:

מצות שופר, לולב, ומקרא מגילה תקנו חכמים שלא לעשותם בשבת, גזירה שמא יטלטלם ד' אמות ברשות הרבים כדי ללמוד אצל חכם.

לפי רב יוסף - במקרא מגילה יש עוד טעם [עין תוד"ה ור' יוסף], "שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה".

בתוס' מבואר: חכמים לא תיקנו שבמצות מילה לא ידחה את השבת, משום שנכרתו עליה י"ג ברייתות, וגם אין אדם מל אלא אם כן הוא מומחה, ואין חשש שמא יטלטל כדי ללמוד למול.

התקיעה במוצאי יוה"כ

כב. מדוע הותר לתקוע במוצאי יוה"כ לפני הכדלה, ומדוע שונה הוא מתקיעת שופר בר"ה שחל בצצת שאין תוקעין בו? דף ד:

תשובה:

בתוס' מבואר: משום דתקיעת שופר חכמה היא ואינה מלאכה, ומשום תקיעה אחת זכר ליובל לא גזרו, משא"כ בר"ה שצריך לתקוע מדאורייתא וצריך ל' תקיעות, ועוד שרק בשבת שאם יטלטל הוי איסור דאורייתא, גזרו שמא יעבירונו, אבל ביוה"כ שהוי רק איסור דרבנן לטלטל קודם הבדלה - לא גזרו, משום דהוי גזירה לגזירה.

פוסקים:

בשו"ע (סי' תרכ סעיף ו') נפסק: בסוף הסליחות אומרים ז"פ ד' הוא האלוקים, ותוקעים תשר"ת, וי"א שאין לתקוע רק תקיעה אחת, וכן נוהגין במדינות אלו, ותוקעין לאחר שאמר קדיש לאחר נעילה, וקולת מקומות נהגו לתקוע קודם קדיש, ומבואר במ"ב (ס"ק יב): דמותר לתקוע אפי' חל בשבת ואפי' בין השמשות אבל מבעוד יום - אסור.

חיוב קריאת המגילה במנין

כג. האם צריך לקרות את המגילה במנין, לכתחילה ובדיעבד? דף ה.

תשובה:

א. מגילה בזמנה

לפי רב - מותר לקרותה אפי' ביחיד ובברכה.

רש"י (ד"ה בזמנה, ובד"ה רב אסי) מפרש: שזהו מתוך שהיא חובה בו ביום, וכו', קורין בו ואיכא פירסום נס, ואפי' לכתחילה מותר לקרותה ביחיד, [אבל לפי הרשב"א - לכתחילה מודה רב שצריך לחזור אחר קריאה בציבור ברוב עם לפירסום הנס, ורק כשהיחיד הפסיד את הקריאה בציבור יכול לקרותה ביחיד].

ולפי רב אסי - בעשרה.

לפי רש"י (ד"ה רב אסי) - בדיעבד אם לא מצא עשרה, יכול לקרותה אפי' ביחיד ובברכה.

ובתוס' (ד"ה הוה) משמע שסוברים: שכדי לקרותה בברכה צריך דוקא עשרה, [זהו ממה שהביאו הגמ' דלקמן, האומרת: שיחיד הקורא לעצמו, מגילה הכתובה בין הכתובים יצא, והוכיחו שהלכה כרב ולא כרב אסי].

הגמ' אומרת: שרב חש לרב אסי.

התוס' (ד"ה הוה) כותבים: שמ"מ הלכתא כרב, [והתוס' בקידושין דף מה: דה הוה, הוסיפו: שרב לא חזר בו אלא חומרא בעלמא שהחמיר על עצמו, וכן פוסקים הרמב"ן, הרשב"א, ועוד ראשונים, אך הרא"ש סי' ו', הבה"ג ועוד ראשונים, פוסקים כרב אסי, כיון שרב חשש

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יו"ד סימנים קפג-ר

לדעתו.

פוסקים :

ברמב"ם (פ"א מגילה הל' ז') נפסק: וכל אלו שמקדימין וקוראין קודם ארבעה עשר, אין קוראין אותה בפחות מעשרה, והראב"ד בהשגותיו, כותב: ואף בארבעה עשר עצמו מצוה בעשרה כרב אסי, דהא רב גופיה דפליג עליה חש להא דרב אסי, ומאי דכתב הרב ז"ל בהלכות ודחה לדרב אסי, לאו מילתא היא, דהיכא דאפשר למיהוי בעשרה, מצוה למהדר עלייהו, ודיכא דלא אפשר, ודאי קרי ביחיד. ובשר"ע סי' תרצ סעי' יח, נפסק: מגילה ב"ד ובט"ו צריך לחזור אחר עשרה, ואם אי אפשר בעשרה, קורים אותה ביחיד, ולפי באר הגולה אות ט', השר"ע פוסק כרב, וכפירוש הראשונים הסוברים, שמודה רב שלכתחילה צריך עשרה, ולפי הגר"א – השר"ע פוסק כרב אסי וכפירוש רש"י אליביהו, ויש להסתפק אם נשים מאטרופות לעשרה, ואם קראו אותה בזכור ואיזה יחיד לא שמעה, יכול לקרות אפילו לכתחילה ביחיד, הואיל וקורין אותה בלשון העיר בעשרה, וכשהיחיד קורא אותה בזמנה, לריך לכך עליה, והמ"ב בס"ק סד, מביא: שיש חולקים על הרמ"א, ושלכן יש להדר לקרותה בעשרה, והחזו"א (סי' קנה ס"ק ב', ד"ה לענין, וכן הובא בשו"ת הלכות דין ד') כותב: שמדברי הרמב"ם מבורר, דבני חמיסר הקוראין ב"ד – חשיב בזמנה, ומש"כ הרמ"א דיחיד שלא שמע – אין צריך עשרה, כיון שנתפרסם בקריאת עשרה בציבור, נראה דגם שלא בזמנו הדין כן, ונפל בבידא כל הנידון, והיינו כהדעה הראשונה במ"ב.

ב. מגילה שלא בזמנה

כדי לקרותה בברכה צריך דוקא עשרה.

רש"י (ד"ה שלא בזמנה) מפרש: שקריאת בני הכפרים המקדימין ליום הכניסה נחשב לקריאה שלא בזמנה, ולכן צריך בעשרה דבעינן פירסום הנס, ולפי הרשב"א, הריטב"א, והר"ן – היינו אף כשחל ט"ו בשבת שבני הכפרים מקדימים לקרוא בער"ש, ולרש"י אליבא דרב יכול לקרותה ביחיד כנ"ל נושא א'.

עוד מפרש רש"י (ד"ה ורב אסי) שזהו רק לכתחילה, אבל בדיעבד יוצא גם מי שקוראה לא בעשרה, [בפשטות רב הנ"ל נושא א' לא פליג בדין זה על רב אסי, אבל הפר"ח סי' תרצ ס"ק יח, כותב: שגם בזה רב חולק על רב אסי וס"ל שלא יוצא אלא רק כשקוראה בעשרה, הואיל ולא הוי בזמנה, ע"ע במאירי שפוסק: שבדיעבד יכול לקרותה בפחות מעשרה, אך האור זרוע פוסק: שעשרה לעיכובא הוא].

פוסקים :

לשון הרמב"ם והשר"ע – עיין בדין הקודם. והמ"ב (ס"ק סא, וס"ק סו), כותב: דשלא בזמנה יתכן, ביוצא בשירא או באם מזדמן יום ט"ו בשבת, דצריכין המוקפין להקדים ולקרותו בערב שבת, בודאי צריך עשרה לקריאתו, ואי ליכא עשרה – לא יברכו המוקפין עליה.

כד. "באלו אמרו מקדימים ולא מאחרין" – מה הכוונה "באלו", את מה מקדימין, מדוע, והאם מותרים בהספד ותענית?

תשובה :

רש"י מבאר: שאם חל י"ד בשבת, ואו בבני הכפרים ובני עיירות כשאיין להם עשרה בטלנין – ר"ן, מקדימין את קריאת המגילה, דכתיב "ולא יעבור", וכן תרומת שקלים, אבל את סעודת פורים מאחרין – רי"ף, ומותרין בהספד ותענית, וי"מ שלא נאמר כן אלא בהקדמת בני הכפרים שלא אמרו בהקדמתן אלא להנאתן, ומ"מ כחול גמור הוא לענין הספד, אבל כשבני עיירות מקדימין מפני יומן שבא בשבת – אסורין בהספד, וי"מ אותה אף בהקדמת עיירות וכרכים, הואיל ושמחה אינה נהגת אלא בזמנה – מאירי. עי' פי' ר' יהנתן בסוגיין, ועיין ברבינו חננאל במס' תענית דף יח: מה שמוסיף בזה, ובפי' המיוחד לרש"י במס' תענית – עי' שם הגדולים, ו"דיעות נכבדות" שבהקדמת קובץ הערות – משמע שסובר כה"מ השני].

להקריב קרבנות ביו"ט

כה. אלו קרבנות אסור להקריב ביו"ט, ומה הדין למי שהקריבו, ואלו מותרים, ומה דינם לענין סמיכה?

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

1. הקרבנות שמתרין ואסורים להקריבן ביו"ט

לפי ב"ש - א. מביאים שלמי חגיגה ביו"ט, שהן מאכל אדם ביו"ט, ב. אין סומכין עליהן ביו"ט, מפני שסמיכה שבות היא, אבל יכולים לסמוך מעיו"ט, דלא ס"ל דתכף לסמיכה שחיטה, ג. אין מקריבין ביו"ט עולות, אפי' אם הם חובת הרגל, שנאמר "לכם" ולא לגבוה.

ולפי ב"ה - מביאים שלמים ועולת חובה (עולת ראייה) וסומכין עליהן.

בתוס' (ד"ה עולת) מבואר: דב"ה מודים בעולת נדבה שאינה חובת יו"ט - שאינה קריבה ביו"ט, ודעת עולא בגמ' ביצה דף יט. ששלמי נדבה אינה קריבה, והגמ' מביאה בזה מחלוקת תנאים.

2. אם שחט קרבן שאסור להביאו ביו"ט - בתוס' מבואר: שאם זה עולה לוקה, ואם שלמי נדבה - אינו לוקה, כיון דאיכא בהו צורך אוכל נפש, אבל איסורא איכא, משום דכתיב "לכם".

זמן חיוב בני הכפרים ליתן "מתנות לאביונים"

כו. מה דינם של בני הכפרים המקדימים ליום הכניסה, לענין ה"מתנות לאביונים"?

דף ה.

תשובה :

במשנה מבואר: "אע"פ שאמרו מקדימין ולא מאחרין, מותרין בהספד, בתענית, ומתנות לאביונים", [שיטת הרמב"ם בפיה"מ, ובפ"ב ממגילה הל' יד, שלכתחילה גובין ב"ד, ושם גבו ביום הקריאה יצאו, והשפ"א תמה עליו, עיי"ש].

עשיית מלאכה בפורים

כו. האם מותר ליטע נטיעה בי"ד ובט"ו אדר, ומדוע?

דף ה.

תשובה :

לפי תירוץ א' בגמ' - איסור מלאכה הוא רק יום אחד, הפרזים ביום, ומוקפים ביום.

לפי התירוץ השני - מעיקר הדין מותר לעשות מלאכה בשני הימים, ובמקומות שנהגו בהם איסור מלאכה ליום אחד, אסור לשנות.

ולפי האיבעית אימא בגמ' - רק בנטיעה של שמחה לא נהגו איסור.

פוסקים :

בשר"ע (סי' תרצו סעיף א') נפסק: פורים מותר בעשיית מלאכה, ובמקום שנהגו שלא לעשות - אין עושין, והאילנה נהגו ככל מקום שלא לעשות, והעושה אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם, אלא אם הוא בנין של שמחה, כגון בית חתנות לבנו או אברותקי של מלכים דשרי, ומותר לעשות כל מלאכה מלוה, כגון לכתוב פסקי הלכות, וכן מותר לעשות אפילו מלאכות גמורות לנורך פורים, והמ"ב כותב: דפרקמטיא - מותר, דשמחה היא לו, והביה"ל כותב: דבלילה עד הנץ - מותר, אף במקום שנהגו שלא לעשות, ובסעי' ב', נפסק: דאין אסור אלא רק ביום מקרא מגילה, ולא לאסור את של זה בזה, והמ"ב מביא דיש מחמירין, והסיק דתלוי במנהג אותו המקום.

טבריה אם נקראת מוקפת חומה לענין זמן קריאת המגילה ובתי ערי חומה

כח. מתי קורין את המגילה בטבריה, האם בי"ד או בט"ו, ומה דינם לענין בתי ערי חומה, ומדוע?

דף ה.

תשובה :

א. זמן קריאת המגילה בטבריה

לפי רבי - קורין בט"ו, דפשיטא ליה דנחשבת למוקף חומה מימות יהושע, הואיל והים מגן עליה כחומה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ולפי הזקיה - קורין בי"ד ובט"ו, דמסתפק אם הים שבצידה הרביעי מחשיבה למוקפת חומה.

פוסקים :

בשור"ע (סי' תרפח סעיף ד'), נפסק: עיר שהוא ספק – קורין בשני הימים ובליהוון, אבל אין מברכין אלא על קריאת י"ד, שהוא פורים לרוב העולם, ונעניין ר"ן, בחידושי הרשב"א, במאירי, ובט"ז ס"ק ד' מש"כ בזה.

ב. טבריה לענין בתי ערי חומה

אינה נחשבת למוקפת, דתניא "אשר לא חומה" ולא שגגותיה חומותיה, "סביב" פרט לטבריה שימה חומתה, [לפי הרשב"א והר"ן – לדעת רבי יהושע בן לוי בדף ג. טבריה אינה נחשבת למוקפת חומה לענין מגילה כמו שאינה נחשבת לבתי ערי חומה, ולפי התוס' לעיל דף ג: ד"ה כרך שישב – גם לפי ריב"ז דינה של טבריה לענין מגילה שונה מדינה לענין בתי ערי חומה].

י"ד וט"ו לענין הספד תענית ואבילות

כט. מהו הדין של י"ד וט"ו לענין הספד ותענית? דף ה:

תשובה :

י"ד וט"ו אדר - אסורים בהספד ובתענית בשני הימים, בין למוקפין ובין לפרזים, [הריטב"א כותב: דתענית חלום – מותר]. וע"ע מש"כ לקמן תשו' לג.

ל. האם נדחית אבילות מפני הפורים? דף ה:

תשובה :

בתוס' בשם רש"י מבואר: שאין כח לימי מגילת אסתר לדחות אבילות.

פוסקים :

בשור"ע (סי' תרצו סעיף ד') נפסק (כהתוס' בשם רש"י): כל דברי אבילות נוהגים בחנוכה ובפורים, והרמ"א פוסק: קאין אבילות נוהג בפורים לא בי"ד ולא בט"ו, וכן נוהגין, ואפי' אבילות יום ראשון נדחה מפני פורים, אבל דברים שזכרנו נוהג, ונענע"ש בסעי' ה' ר' ז'.

אירוסין בתשעה באב

לא. האם מותר לעשות אירוסין בתשעה באב? דף ה:

תשובה :

תוס' מביאים: שבתשעה באב מותר לעשות אירוסין.

פוסקים :

וכן נפסק בשור"ע (סי' תקנא סעיף ב'): דאירוסין בלא סעודה – מותר, כדי שלא יקדמנו אחר.

ימים שממעטים באירוסין ובנשואין

לב. האם מותר לעשות אירוסין אחר שעברו י"ג תעניות שבית-דין מתעניין על הגשמים ולא נענו? דף ה:

תשובה :

עברו הימים ולא נענו ממעטין באירוסין ובנשואין.

זמן קיום מצוות ימי הפורים בשנה מעוברת

לג. אימתי צריך לקיים את כל מצוות אדר – דהיינו קריאת המגילה, מתנות לאביונים, סדר

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

הפרשיות, משתה ושמחה, וכן איסור הספד ותענית – האם באדר ראשון או באדר שני, ומה הדין בדיעבד?

דף ו:

תשובה:

א. זמן קיומן

לפי ת"ק ורשב"ג - כל המצוות הנ"ל יש באדר שני ולא בראשון, דכתיב "בכל שנה ושנה", מה כל שנה אדר סמוך לניסן, אף בשנה מעוברת, וכתיב "השנית".

ולפי רבי אליעזר ברבי יוסי - צריך לעשותם באדר ראשון, דדורש מה כל שנה אדר הסמוך לשבת, אף בשנה מעוברת, ואין מעבירין על המצוות.

ב. בדיעבד כשקראו בראשון ונתעברה השנה

לפי רבי אליעזר ברבי יוסי - אין צריך לקיים באדר שני שום מצוה.

לפי ת"ק - את סדר הפרשיות לא צריכים לחזור, ונעיי' תוד"ה הא, אבל מקרא מגילה נומתנת לאביזנים - לפי תירוץ א' בגמ', צריך לחזור ולעשותם בשני.

ולפי רשב"ג - אפי' סדר פרשיות צריך לעשותם שוב באדר שני.

ג. לענין הספד ותענית

זה וזה שווין, שאסורים בהספד ותענית, כנ"ל תשו' כט.

ד. לענין משתה ושמחה

לפי שיטה ראשונה בתוס' - לכו"ע זה וזה שווין.

ולפי שיטה שניה בתוס' - תנא דמתניתין ס"ל שנוהג רק באדר שני ולא באדר ראשון, וסדר הקריאה והקוראים בחודש אדר - עיין לקמן פרק ד' תשו' כב-כה.

פוסקים:

בשו"ע (סי' תרצז) נפסק: יום י"ד וט"ו דבאדר ראשון. אין נופלין על פניהם, ואין אומרים מזמור "יענך ד' ביום צרה", ואסורים בהספד ובתענית, אבל שאר דברים אין נוהגים בהם, וי"א דאף בהספד ותענית מותרים, והמנהג כסכנא לאקונה, וי"א שחייב להרכות במשתה ושמחה בי"ד שבאלר ראשון, ואין נוהגין כן, ומ"מ ירכה קל"ה בסעודה כדי ללאת ידי הממזרים, ועי' לב משתה תמיד, והמ"ב כותב: דאין אומרים על הניסים, ואם אמר - אין מחזירין אותו, אבל דיני אבילות נוהג באדר ראשון. וברמ"א (סי' תרצה סעיף ב') נפסק: לתענית חלוס מותר, ועיין מ"ב סק"ו.

קריאת מגילת אסתר בעל פה

לד. מי שקרא את מגילת אסתר בעל פה, האם יצא, ומדוע?

דף ז:

תשובה:

למ"ד אסתר ברוח הקודש נאמרה - לא יצא אף מדברי קבלה.

ולפי המ"ד אסתר לא ברוח הקודש נאמרה - מדברי קבלה יצא, תוס' מוסיפים: שמ"מ מדרבנן לא יצא. ונע"ע לקמן פרק ב' תשו' א' נושא ה', ותשו' יב.

פוסקים:

בשו"ע (סי' תרצ סעיף ג') נפסק: קראה על פה - לא יצא, ובדיעבד - אם השמיט הסופר עד חציה, וקראם הקורא על פה - יצא, והמ"ב (סק"ט) כותב: דבחציה יש לעיין אם כשרה בדיעבד.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

מצות משלוח מנות

לה. משלוח מנות – כמה מנות ולכמה אנשים? דף ז.

תשובה:

מצות "משלוח מנות" מקיימים ע"י ששולחים שתי מנות לאיש אחד, שנאמר "משלוח מנות" איש לרעהו", "מנות" - שתיים "איש לרעהו" - אחד. [וע"ע לקמן תשר' לז].

פוסקים:

בשור"ע (סי' תרצה סעיף ד') נפסק: חייב לשלוח שתי מנות בשר או של מיני אוכלים, שנאמר "ומשלוח מנות איש לרעהו", שתי מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לרעים משובח. [מסקנת הס"ז ס"ק ד', והמ"ב ס"ק יח, שיוצאים ידי מצות משלוח מנות גם ע"י משלוח משקה, וע"ע בביאור הלכה שם], ויש לשלוח מנות ביום ולא בלילה, ואם שולח מנות לרעהו והוא אינו רוצה לקבלם או מוחל לו ילא, ואם חייבת במתנות לאביונים ומשלות מנות כאיש, ואם תשלח לאשה ואיש לאיש, אבל לא להיפך, שלא יבוא איש לשלוח לאלמנה ויבוא לידי ספק קידושין. אבל במתנות לאביונים אין למוק.

מצות "מתנות לאביונים"

לו. "ומתנות לאביונים", כמה מתנות ולכמה עניים? דף ז.

תשובה:

מצות "מתנות לאביונים" מקיימים ע"י שנותנים שתי מתנות לשני בני אדם, ודי לכל אחד ואחד מתנה אחת.

פוסקים:

וכן נפסק בשור"ע (סי' תרצד סעי' א'): שבין איש ובין אשה ואפי' עני חייבים במתנות לאביונים.

לז. מה הפירוש "מחלפי סעודתיהו אהדדי"? דף ז.

תשובה:

רש"י מפרש: "זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו, ובשניה סועד חבירו עמו", וזהו מפרש "לא יהיה לאחד מהם כדי שיוכל לשלוח לחבירו ולהשאיר לעצמו, ולפיכך היו שולחים כל אחד סעודתו זה לזה, כדי לאכול סעודת פורים ולקיים מצות "משלוח מנות", וע"ע במג"א ס"ק יב, ובט"ז ס"ק ה' מש"כ בביאור שיטת רש"י, ובשפ"א מש"כ בהל.

פוסקים:

בשור"ע (סי' תרצה סעי' ד') נפסק: חייב לשלוח לחבירו שתי מנות וכו', ואם אין לו, מחליף עם חבירו, זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו, כדי לקיים "ומשלוח מנות איש לרעהו".

ההבדלים שבין שבת ליו"ט

לח. מה הם ההבדלים שבין שבת ליו"ט, ולענין מה הם שווין? דף ז.

תשובה:

א. מלאכת אוכל נפש**1. בשבת - אסור.****2. ביו"ט - מותר, בתנאי שאינו עושה עבור עובד כוכבים או עבור כלבים.**

ומבואר בתוס': שמ"מ מאכל שעדיף טפי אם יכינוהו מעיו"ט - אסור להכינו ביו"ט.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ב. עשיית מכשירי אוכל נפש ביו"ט**1. כשאפשר לעשותן בעיו"ט - לכו"ע אסור.****2. כשאי אפשר לעשותן בעיו"ט**

לפי רבנו - אסור.

ולפי רבי יהודה - מותר.

ג. לענין עונשין [ענין רש"י ותוס' ד"ה אין בין יו"ט]**1. העושה מלאכה בשבת - דינו בסקילה וכת.****2. העושה ביו"ט - עובר בלאו בלבד,** [תנא דמשנתנו לא נקט חומר שבשניהם כגון לאו ומיתה, אלא רק בדברים שאסור ומותר לעשותם ביו"ט - תוד"ה אין בין, ובמסכת בבא קמא דף סב: ד"ה מרובה, וע"ע במש"כ בהערה שבתש"ו הבאה].**ההבדלים שבין שבת ליוה"כ****לט. מה הם ההבדלים שבין שבת ליוה"כ?****דף ז:**

תשובה:

1. שבת - עיקר זדונו בידי אדם, ואיכא קים ליה בדרבה מיניה, [ומותר באכילה משא"כ יוה"כ, ולא איירי התנא לענין איסור אכילה, אלא בדבר האסור והמותר לעשות - תוס' בב"ק שם].**2. יוה"כ - עיקר זדונו בכרת, והדין תלוי במחלוקת תנאים, אם בחייבי כריתות אומרים קים ליה בדרבה מיניה, עיין לקמן בתשובה הסמוכה,** [השאגת אריה סי' עא, עב, כותב: שאין הבדל בין שבת ליוה"כ לענין מלאכת הבערה, ומלאכת מחמר, ובטי' עג, כותב: שלפי הדעה המובאת בב"י סי' תצה הסוברת, שאין אדם מצווה ביו"ט על שביתת עבדו ובהמתו, ה"ה שיוה"כ דינו כביו"ט, ע"ע ברעק"א דו"ח סוף מערכה ז', הכותב: שרק ביו"ט אין חילוק מלאכות, דהיינו שאם עשה כמה מלאכות בהעלם אחד, לוקה רק פעם אחת, אבל יוה"כ דינו כבשבת שיש חילוק מלאכות, וכן עיין בסו"א בסוגיותנו, ובפנ"י על מסכת שבת דף סז: ד"ה שם, מש"כ בה].**פוסקים:**

ברמב"ם (פ"א משביתת עשור הל' ב') נפסק: כל מלאכה שחייבין על זדונה בשבת סקילה, חייבין על זדונה בעשור כרת, וכל שחייבין עליו קרבן חטאת בשבת, חייבים עליו קרבן חטאת ביום הכפורים, וכל דבר שאסור לעשותו בשבת אף על פי שאינו מלאכה, אסור לעשותו ביום הכפורים, ואם עשה, מכין אותו מכת מרדות, כדרך שמכין אותו על השבת, וכל שאסור לטלטלו בשבת, אסור לטלטלו ביום הכפורים, וכל שאסור לאמרו או לעשותו לכתחילה בשבת, כך אסור ביום הכיפורים, כללו של דבר: אין בין שבת ליום הכפורים בענינים אלו, אלא שזדון מלאכה בשבת בסקילה, וביום הכפורים בכרת, ובש"ע סי' תריא סעי' ב', נפסק: כל מלאכה שחייבים עליה בשבת, חייבים עליה ביום הכפורים, וכל שבשבת פטור אבל אסור, גם ביום הכפורים כן, אלא שבשבת זדונו בסקילה, ויום הכפורים זדונו בכרת, וכל שאסור לטלטלו בשבת, אסור לטלטלו ביום הכפורים.

קים ליה בדרבה מיניה בחייבי כריתות**מ. האם יש קים ליה בדרבה מיניה, בעושה מעשה שחייב עליו תשלומין יחד עם מעשה שזדונו כרת?****דף ז:**

תשובה:

לפי ר' נהוניא בן הקנה - אמרינן קים ליה בדרבה מיניה.

ולפי רבנו - לא אומרים.

אם יש מלקות בחייבי כריתות.

מא. האם יש מלקות בחייבי כריתות, והאם המלקות פוטרים מהכרת?**דף ז:**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יו"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

לפי רבי חנניה בן גמליאל - כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן.

ואמר רבי יוחנן - שחלוקים עליו חביריו, וס"ל שלא נפטרו.

עוד מבואר בגמ' בשם ר"נ וי"ג בר יצחק: שלפי רבי יצחק - ליכא מלקות בחייבי כריתות, וממילא לא שייך ליפטר מהכרת, ואמר ר' אדא בר אבהו בשם רב, במסכת "מכות" דף כג, שהלכה כר' חנניה בן גמליאל.

ההבדלים שבין מודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל

מב. מה בין מודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל, ולענין מה הם שווין? דף ח.

תשובה :

א. מודר הנאה

1. בכלים - אסור לו להשתמש אפי' בכלים שאין משכירים אותם ואין עושין בהם אוכל נפש.

2. בדריסת רגל

לפי רבי אליעזר - אסור, מפני שסובר שויתור אסור במודר הנאה.

ולפי רבנן - מותר, משום שלא קפדי אינשי על דריסת רגל.

בתוס' (ד"ה דריסת) מבואר: שהמחלוקת בבקעה, אבל בחצר - לכו"ע אסור, כיון דקפדי אינשי.

ב. מודר מאכל

1. בכלים במקום שמשכירין - אסור לו להשתמש, שהרי ראויה אותה פרוטה לקנות בה מאכל, אבל במקום שאין משכירין - אסור רק בכלים שעושין בהם אוכל נפש.

2. בדריסת רגל - מותר.

ההבדלים שבין נדרים לנדבות

מג. מה בין נדרים לנדבות, ולענין מה הן שווין? דף ח.

תשובה :

1. לענין אחריות - אינם שווין, שעל נדרים [דהיינו כשאמר "הרי עלי"] חייב באחריותו, ועל נדבות [דהיינו כשאמר "הרי זו"] - אינו חייב באחריותו.

2. לענין "בל תאחר" - זה וזה שווין.

3. לענין להביאם מן המעשר - בתוס' (ד"ה אין בין) מבואר: שלפני שהופרש יש חילוק נוסף: שנדבה באה מן המעשר, ונדר אינו בא אלא מן החולין.

ההבדלים שבין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש

מד. מה בין זב הרואה שתי ראיות לזב הרואה שלש ראיות? דף ח.

תשובה :

1. לענין משכב ומושב וספירת ז' - אין הבדל בין זב הרואה שתי ראיות [ביום אחד או בשתי ימים רצופים - רש"י] לבין זב הרואה שלש ראיות [בשלושה ימים רצופים, או שנים ביום אחד ואחת למחר - רש"י].

2. לענין קרבן - אינם שוים, שהרואה שתי ראיות פטור, ואילו הרואה שלש חייב.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

דיני מצורע מוסגר ומוחלט

מה. מה מטמא משכב ומושב של מצורע? דף ח.

תשובה:

בתוס' (ד"ה י"ס דגרסי ומה) מבואר: שמטמא אוכלין ומשקין, אבל לא אדם וכלים.

מו. מה הם ההבדלים שבין מצורע מוסגר למצורע מוחלט, ולענין מה הן שוויין? דף ח:

תשובה:

1. **לענין פריעה ופרימה** - יש הבדל, דהיינו שאין פריעה ופרימה נוהג במצורע מוסגר.

רב שמואל בר יצחק לומר זאת, ממה שנאמר "וטהרו הכהן מספחת היא וכבס בגדיו וטהרו", טהור מפריעה ופרימה דמעיקרא, ואבל כשפשה אח"כ הגעגוע לענין לטמא למפרע. עיין רש"י ד"ה ה"ז. שכותב: שאינו מטמא. ובגליון הש"ס הקשה מדוע הרמב"ם לא הזכיר זאת. ביישוב שיטת הרמב"ם – עיין בספר "כתב המלך". "בראשון לציון". ובחזו"א נגעים סי' א' ס"ק לא].

ורבא לומר דין זה, ממה שנאמר "והצורע אשר בו הנגע", מי שצרעתו תלויה בגופו, יצא זה שאין צרעתו תלויה בגופו, אלא בימים.

2. **לענין שילוח וטומאה** - זה וזה שוויין, שנאמר "כל ימי" לרבות מצורע מוסגר לשילוח.

מז. מה הם ההבדלים שבין טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט? דף ח:

תשובה:

אין בין טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט אלא תגלחת וצפרים, דהיינו שטהור מתוך הסגר אינו חייב בתגלחת וצפרים, שנאמר "ויצא הכהן אל מחוץ למחנה, והנה נרפא נגע הצרעת", מי שצרעתו תלויה ברפואות, יצא זה שאין צרעתו תלויה ברפואות אלא בימים.

רש"י (ד"ה לטהור) מוסיף: שהטהור מתוך החלט, ביום השמיני מביא קרבנות אשם ולוג משא"כ מתוך הסגר.

ספרים, תפילין, מזוזות, ומגילה, לענין הלשון שנכתבים, טומאת ידים, ותפירתן בגידין ולהצילם מדליקה

מח. האם ספרים, תפילין, מזוזות, ומגילה, מטמאין את הידים, באיזה לשון נכתבים, מה דינם לענין לתופרן בגידין, ולענין להלילם מלליקה כצבת? דף ח: ט.

תשובה:

א. **כשנכתבו בגופן** [בלשון] שלהם

לכו"ע ובכל הספרים הנ"ל אינו כשר ולכן אין מטמא את הידים.

ב. **כשנכתבו בגופן** [בלשון] שלנו

1. **תפילין ומזוזות** - לכו"ע אינו מטמא את הידים, הואיל ואינו כשר אלא רק אם כותבו אשורית, שנאמר "והיו" בהיותן יהו.

2. **תורה, נביאים, וכתובים** [חוץ ממגילת אסתר]

לפי ת"ק - יכולים לכותבם בכל לשון, ומטמאים את הידים, (הטורי אבן כותב: שזהו רק לענין לכתוב כדי ללמוד, אבל מצות כתיבת ספר תורה – לכו"ע אינו מקיים אא"כ כתבו באשורית, ע"ע במג"א סי' שלד ס"ק יח, הכותב: שבציבור מותר לקרוא רק בספר שנכתב באשורית).

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לפי רשב"ג דמשנתינו, ורבותינו שבברייתא - לא התירו לכותבם אלא רק ביוונית, [מלבד אשורית].

ולפי רבי יהודה בדעת רבותינו שהוא רשב"ג [ע"פ רש"י ד"ה רבותינו] - רק ספר תורה מותר לכותבו יוונית [מלבד אשורית], אבל את הנביאים וכתובים יש לכותבם רק באשורית, ולכן אם כתבם ביוונית או בשאר לשונות - אינו מטמא את הידים.

הגמ' (בדף ט.) אומרת: שההלכה כרשב"ג שבמשנתנו, [הטורי אבן מסתפק: אם האיסור לכתוב בשאר לשונות הוא איסור מדאורייתא].

3. מגילה

לפי התירוץ הראשון בגמ' - אינו מטמא את הידים עד שיכתבו אשורית, שנאמר "ככתבם וכלשונם".

תוס' (ד"ה כאן) כותבים: שכן הדין רק לפי רשב"ג הסובר שמותר לכתוב המגילה רק באשורית, אבל לפי רבנן מותר לכותבו בכל לשון, ומטמא את הידים.

ולפי רב אשי - לת"ק בכל לשון, ולרשב"ג ביוונית [בנוסף אשורית], ולרבי יהודה בדעת רשב"ג [שזה רבותינו - רש"י הנ"ל] רק אשורית. התוס' (שם) כותבים: שרב ושמאל (לקמן דף יח.) סוברים ש"לעז יונית לכל כשר", ומסקנת הגמ' (שם) שאף במגילה כן וכרשב"ג, על כרחו שסוברים כרב אשי בסוגיין [דהיינו כדעת רבותינו - שהיא רשב"ג - שהתירו יונית].

בתוס' מבואר: שבאשורית יוצא אף מי שלא מבין אשורית, ולכן מטמא את הידים, ואילו כשנכתבה בשאר לשונות, אינו יוצא אלא רק מי שמבין את מה שקוראים, והא דתנן "גיפטית לגיפטים, עילמית לעילמים יצא", היינו רק לגיפטים בלבד, ולעילמים בלבד, מפני שמכירים בה, ולכן לא מטמא את הידים.

ג. לענין לתפור בגדין

הגמ' מדייקת ממשנתנו: שתפלין מזוזות וספר תורה שווין בזה, שהלכה למשה מסיני שיהו תפורין בגדין.

ומבואר ברש"י: דמתניתין קמ"ל כמאן דפסל תפירת ספר תורה בפשתן, ושבמסכת מכות (דף יא.) איכא מ"ד, שכשר.

ד. לענין להצילם מדליקה בשבת

בתוס' (ד"ה רב) מבואר: שגם את שאר ספרים יש להציל אע"ג שנכתבו בכל לשון, שהרי יש בהם כמה שמות קדושים, ולכן זהו גם לדעות שצריכים לכותבם רק באשורית, משא"כ מגילה שאין בה שום אזכרה שאין להצילה אלא רק אם כתובה כהלכתה.

ההבדלים שבין כהן משוח בשמן המשחה לכהן מרובה בגדים

מט. כהן משוח בשמן המשחה, וכהן מרובה בגדים, לענין מה הם שווין, ולענין מה הם לא שווין?
דף ט:

תשובה:

1. לענין פר יום הכיפורים ועשירית האיפה - זה וזה שווין.

2. לענין פר הבא על כל המצוות [פי' פר כהן משיח שחטא בשוגג בדבר שזדונו כרת - רש"י ד"ה פר, תוס' ד"ה אין, הראשון]

לפי ת"ק - הכהן המשוח מביא, והמרובה בגדים לא מביא.

ולפי רבי מאיר - זה וזה מביא.

3. לענין פר העלם דבר של ציבור - בתוס' מבואר: שזהו זה שווין, שהרי אפי' כהן הדיוט יכול להביאו. [ועיין גליין הש"ס].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

הגדרת כהן שעבר וכהן המשמש וההבדלים ביניהם

נ. מי נחשב לכהן שעבר ומי לכהן המשמש, מה ההבדלים ביניהם, ובמה הם שווין? דף ט:

תשובה:

כהן גדול שאירע בו פסול ומינו אחר תחתיו, ועבר פסולו וחזר לעבודתו, והעבירו הבא תחתיו, הראשון קרוי כהן משמש, והשני נקרא כהן שעבר. פרטי הדינים הם:

1. **כהן המשמש** - חוזר לעבודתו לכל דבר, ואף לפר יום הכיפורים ועשירית האיפה.

2. **כהן שעבר**

לפי רבי מאיר - כל מצות כהונה עליו, דהיינו משמש בח' בגדים, לא פורע ולא פורם, מצווה על הבתולה, מוזהר על האלמנה, ומקריב אונן.

ולפי רבי יוסי ולפי הנא דמישנתינו - אינו ראוי לשמש בח' בגדים ככה"ג, משום איבה, ולא בארבעה בגדים ככהן הדיוט, משום דמעלין בקודש ואין מורידין, ועיין רמב"ם פ"א מהלכות עבודת יוה"כ ה"ג, שכל מצוות כהונה גדולה עליו, אלא שאינו עובד ככהן גדול, והיינו כרבי יוסי. ועיין בכס"מ שם.

ההבדלים שבין כמה גדולה לבמה קטנה

נא. מה בין במה גדולה לבמה קטנה? דף ט:

תשובה:

א. **כל שהוא נידר ונידב**

במשנה מבואר: שקרב גם בבמה קטנה. בתוס' מבואר: שהיינו רק עולה ושלמים, אבל נזירות ומנחות שאינם קרבים בבמה גדולה אינם קרבים גם בבמה קטנה. ועיין א"ת כרך ג' עמ' שלט, ערך במה.

ב. **כל שאינו נידר ונידב**

1. **בחובות הקבוע להם זמן, כעין פסחים** - קרב בבמה גדולה ולא בקטנה.

2. **בחובות שאין קבוע להם זמן, כפר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"ז**

לפי ר"ש - לא קרב בשניהם.

ולפי הבב"ם - קרב בבמה גדולה ולא בקטנה.

ההבדלים שבין שילה לירושלים

נב. מה בין שילה לירושלים? דף ט: י.

תשובה:

הבדל 1: **בשילה** - אוכלים קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה, **ובירושלים** - לפני מן החומה.

הבדל 2: **לשילה** - יש אחריה היתר, **ולירושלים**, לפי מ"ד שקידשה לשעתה ולעתיד לבוא - אין אחריה היתר.

קדושה ראשונה אם קידשה לשעתה ולעתיד לבוא

נג. האם מותר להקריב זבמות בזמן הזה, ומדוע? דף י.

תשובה:

לפי שיטת התוס' (ד"ה ומאי) בשם הר"ר חיים - משבאו בני ישראל לירושלים נאסרו הבמות, ושוב לא היה להם היתר, ואינו תלוי במחלוקת התנאים אם קדושה ראשונה שקידשו את ירושלים והמקדש קידשוה

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

לשעתה ולא לעתיד לבוא, וכל המחלוקת בסוגייתנו היא רק אם מותר להקריב במקומו של מזבח, [ואבל הר"ן על מסכת שבועות דף טז. חולק וסובר שתלוי זה בזה].

נד. האם קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולעתיד לבוא, ומאי נפק"מ לדינא? דף י. י:

תשובה:

לפי רבי יהושע - קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא, ולכן: 1. מקריבין במקומו של מזבח אע"פ שאין בית. 2. אוכלין קדשי קדשים אע"פ שאין קלעים, 3. אוכלים קדשים קלים ומעשר שני אע"פ שאין חומה. 4. שביעית נוהגת בכרכים שכבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל. 5. כל המצוות הנוהגות בערי חומה, שילוח מצורע, וקריאת המגילה בחמשה עשר, והבית חלוט לסוף שנה, נוהגות גם אחר שחרב הארץ, [ועיין רש"י דף י: ד"ה כל המצוות הללו. ובמש"כ על מסכת "מכות" פ"ג תש"ו כ"א. כו.]. 6. התוס' (ד"ה דכ"ע) מביאים: לענין כרם רבעי שבארץ ישראל, שאומר שמואל שרק בדיעבד יכול לפדות שווה מנה בשוה פרוטה, זהו רק בזמן שביהמ"ק קיים, אבל כשאין קיים ולמ"ד לא קידשה - אפשר לחלל לכתחילה. [וע"ע במש"כ על מסכת "ביצה" פרק א' תשובה לא. עוד נפק"מ - עיין לעיל תש"ו טו].

לפי התוס' (ד"ה למה) - אפי' למ"ד קדושה אחרונה לא בטלה, היינו דוקא לענין תרומה בזמן הזה, אבל לכל מילי אחרוני ודאי בטלה, [והתוס' ביבמות דף פב: ד"ה ירושה, כותבים: שלפי רבי יוחנן - קדושת הארץ בטלה, אבל קדושת הבית וירושלים במקומה עומדת, ובמסכת שבועות דף טז. ד"ה דכולי, כותבים, שלפי רבי אליעזר - קדושת המקדש לא בטלה, ושחויב תרו"מ בזמן הזה אינו אלא מדרבנן, ובמסכת זבחים דף ט: ד"ה מאי, כותבים, שאפשר שלפי רבי יוסי - קדושת הארץ לא בטלה, וקדושת הבית בטלה, ושאפשר שס"ל להיפך שקדושת הארץ בטלה, וקדושת הבית לא בטלה].

הגמ' מביאה ברייתא אחת בשם רבי ישמעאל ברבי יוסי שס"ל "לא קידשה לעתיד לבא", וברייתא שניה שרבי ישמעאל ברבי יוסי ס"ל "קדשה לעתיד לבוא", ומתרצת בשני אופנים: א. תרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל ברבי יוסי, ב. שהברייתא השניה רבי אליעזר ברבי יוסי אמרה.

לפי התוס' (ד"ה ומאי) - הבמות לא הותרו גם למ"ד "לא קידשה לשעתה ולעתיד לבוא", [וכנ"ל תשובה קודמת, עיי"ש].

פוסקים:

ברמב"ם (פ"ו מבית הבחירה הל' יד) נפסק: כל מקום שלא נעשה בכל אלו וכסדר הזה, לא נתקדש קידוש גמור, וזה שעשה עזרא שתי תודות, זכר הוא שעשה, ולא במעשיו נתקדש המקום, שלא היה שם לא מלך ולא אורים ותומים, ובמה נתקדשה, בקדושה ראשונה שקידשה שלמה, שהוא קידש העזרה וירושלים לשעתה וקידש אותן לעתיד לבוא, והראב"ד בהשגותיו, כותב: סברת עצמו היא זו, ולא ידעתי מאין לו, ובכמה מקומות במשנה "אם אין מקדש, ירקב", ובגמרא אמרו דנפול מחיצות, אלמא למאן דאמר קדושה ראשונה לא קידשה לעתיד לבא, לא חלק בין מקדש וירושלים לשאר ארץ ישראל, ולא עוד אלא שאני אומר שאפילו לרבי יוסי דאמר "קדושה שניה קידשה לעתיד לבא" לא אמר אלא לשאר ארץ ישראל, אבל לירושלים ולמקדש לא אמר, לפי שהיה יודע עזרא שהמקדש וירושלים עתידים להשתנות ולהתקדש קידוש אחר עולמי בכבוד ה' לעולם, כך נגלה מסוד ה' ליראיו, לפיכך הנכנס עתה שם אין בו כרת, [ומהשגת הראב"ד מוכח, שלפי הרמב"ם - הנכנס למקדש בזמן הזה חייב כרת, וכן סובר החינוך מצוה שסג, ועוד ראשונים, ע"ע בטור יור"ד סי' שלא, הפוסק כהרמב"ם]. ובסעי' טו, נפסק: לפיכך מקריבין הקרבנות כולן אף על פי שאין שם בית בנוי, ואוכלין קדשי קדשים בכל העזרה אף על פי שהיא חריבה ואינה מוקפת במחיצה, ואוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל ירושלים אף על פי שאין שם חומה, שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא, [נחלקו האחרונים: אם לפי הרמב"ם אפשר להקריב קרבנות בזמן הזה ואפי' לכתחילה או שא"א בגלל סיבות אחרות - עיין בספר "מקדש מלך" מש"כ בהו, ובסעי' טז, נפסק: ולמה אני אומר במקדש וירושלים שקדושה ראשונה קדושתן לעתיד לבוא, ובקדושת שאר ארץ ישראל לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בה לא קידשה לעתיד לבוא, לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה, והרי הוא אומר "והשמותי את מקדשיכם", ואמרו חכמים: אף על פי ששוממין, בקדושתן הן עומדים, וכ', [והמג"א א"ח סי' תקס"ג ס"ק ב', כותב: שהרמב"ם מודה שבזמן הזה אין לאכול בירושלים מעשר שני, מפני שהוקש מע"ש לבכור שאינו נוהג אלא בפני הבית, עיי"ש].

ההבדלים בין הנהרג מדין מורד במלכות לשאר דיני נפשות

נה. מה הם ההבדלים בין דינו של מורד במלכות לדינם של שאר דיני נפשות? דף יד:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, וישיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

1. דיני נפשות - אין דנים בלילה.

2. מורד במלכות - אפשר להורגו גם בלא דין.

לפי תוס' (בסוגייתנו ד"ה מורד) - ודאי שחייבים הסנהדרין לדון, וסוגייתנו קמ"ל רק שניתן לגמור דינו לחובה בו ביום שהתחילו לדון בו, משא"כ בשאר דיני נפשות שבו ביום גומרים דינו לזכות ולמחרת לחובה, ואבל לפי תירוץ א' של התוס' בסנהדרין דף לו. ד"ה רבה - מספיק קבלת עדות כדי להרוג את המורד במלכות ולא צריך לדון, ואילו לפי רש"י בסנהדרין דף יח: ד"ה והא - רשאי להורגו בלא דין ובלא עדות.

פוסקים :

ברמב"ם (פ"ג ממלכים הל' ח') נפסק: כל המורד במלך ישראל, יש למלך רשות להרגו, אפילו גזר על אחד משאר העם "שילך למקום פלוני" ולא הלך, או "שלא יצא מביתו" ויצא, חייב מיתה, ואם רצה להרגו, יהרג, שנאמר: "כל איש אשר ימדה את פיך". (הנוב"י, תנינא יור"ד תשו' עד, כותב: שהרמב"ם סובר שיש בזה סוגיות חלוקות, ופסק שיכול להורגו בלא דין, והראש יוסף בסוגיין, מפרש את הרמב"ם אחרת, עיי"ש, ובאבן האזל על הרמב"ם).

צורת כתיבת השירות בספר תורה ובנ"ך

נו. כיצד יש לכתוב בספר תורה ובנ"ך את השירות, ומדוע?

דף טז:

תשובה :

כל השירות כולן נכתבות אריח על גבי לבינה ולבינה על גבי אריח, חוץ משירה זו, ודהיינו של עשרת בני המן, ומלכי כנען, שנכתבים אריח על גבי אריח, ולבינה על גבי לבינה, כדי שלא תהא תקומה למפלתן.

לפי רש"י - אריח הוא הכתב, ולבינה היא מקום החלק שהוא כפליים מן הכתב, והאריח הוא חצי לבינה, וכיון שמתחת לכל כתב יש כתב ולא חלק, אין מקום להרחיב צעדיו תחתיו, (הר"ן בשם ר"ת מפרש אחרת מרש"י, עיי"ש, וברא"ש יוסף בסוגיין, ע"ע בריטב"א, במאירי, ובנוב"י תנינא, יור"ד תשו' קנו).

פוסקים :

ברמב"ם (פ"ח מס"ת הל' ד') ובשו"ע (יור"ד סי' ערה סעי' ד' ה') נפסק: צורת שירת האזינו, כל שיטה ושיטה יש באמצע ריוח אחד כצורת הפרשה הסתומה, ונמצא כל שיטה חלוקה לשתיים, וכו', שירת היס כותבין אותה בשלשים שיטות, שיטה ראשונה כדרכה, ושאר השיטות, אחת מניחין באמצעה ריוח אחד, ואחת מניחין הריוח בשני מקומות באמצעה עד שתמצא השיטה חלוקה לשלש, ונמצא ריוח כנגד הכתב וכתב כנגד הריוח.

בשו"ע (סי' תרצא סעי' ג') נפסק: עשרת בני המן צריך לכתבם כשירה, ולא כשאר שירות שחלק על גבי כתב, אלא מניח חלק בין כתב לכתב, ואם לא עשה כן, פסולה. (המ"מ בפ"ב מהלכות מגילה הל' יב, תמה מדוע הרמב"ם השמיט דין כתיבת עשרת בני המן בצורת שירה כשירת מלכי כנען, עיי"ש).

האם מגילה, ס"ת, ומזוזה אם צריכים שירטוט

זו. האם מגילה וספר תורה צריכים שירטוט, ומדוע?

דף טז:

תשובה :

מגילה - צריכה שירטוט, כאמיתה של תורה.

לפי רש"י - כאמיתה של ספר תורה שצריכה שירטוט (בכל שורה ושורה), דהלכה מסיני היא, (לפי התוס' בגיטין דף ו': ד"ה א"ד יצחק בשם ר"ת - כאמיתה של תורה היינו כמזוזה שיש בה מלכות שמים, שצריכה שירטוט בכל שורה ושורה, משא"כ ספר תורה שמספיק רק בשורה ראשונה, ולפי הכל בו והאורחות חיים - מגילה היא כספר תורה שמספיק שירטוט רק בשורה ראשונה, וכן פוסקים הלוש והמג"א סי' תרצא ס"ק א', אבל הגר"א והמ"ב ס"ק ה' פוסקים, שצריך שירטוט על כל שורה ושורה, ע"ע במש"כ לקמן פרק ב' תשו' יח, על מסכת גיטין פרק א' תשו' כב כג. דין תפילין אם צריכה שירטוט - עיין לקמן דף יח: ובמש"כ לקמן פרק ב' תשו' יח).

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיילן לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פוסקים :

ברמ"א (סי' תרצא סעיף א') נפסק: **מגילה לריכה קריטוט**, וכותב המ"ב (סק"ה), דהיינו על כל שיטה ושיטה, וע"ע בבאר היטב ובשעה"צ, ובשו"ע (יור"ד סי' רעא סעי' ד') נפסק: דאם כתב ספר תורה בלא שירטוט – פסול.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאילן לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פרק שני

הקורא למפרע

קריאת המגילה בסירוגין, למפרע, תרגום ובכל לשון, על פה, ומתנמנם

א. הקורא את המגילה, באחד מהאופנים הבאים, האם יוצא ידי חובתו, (א) קראה סירוגין, (ב) קראה למפרע, (ג) קראה תרגום ובכל לשון, (ד) לועז ששמע אשורית, (ה) קראה על פה, (ו) קראה מתנמנם. דף יז. יח:

תשובה:

א. קריאה בסירוגין, [פירוש קריאה בהפסקות - דף יח.]

1. אם קרא בהפסקה של פחות מכדי לגמור כולה מתחילתה ועד סופה - יצא.

2. אם כששהה כדי לגמור כולה מתחילתה ועד סופה

לפי ת"ק - יצא.

ולפי ר' מיונא - לא יצא, וצריך לחזור לראש.

רב ושמואל נחלקו: אם לפסוק כת"ק או כר' מונא. התוס' (ד"ה נקוט) פוסקים: שאין צריך לחזור לראש, [אבל לפי השאלות - צריך לחזור לראש].

פוסקים:

בשור"ע (סי' תרצ סעיף ה') נפסק: לסירוגין יצא. דהיינו שפסק בה ושהה ואח"כ חזר למקום שפסק, אפי' אם שהה כדי לגמור את כולה, והמ"ב פ', דכולה היינו מתחילתה ועד סופה.

ב. הקורא למפרע, [פירושו כשקרא פרק שני ואח"כ פרק ראשון, וכ"ש בקרא את הפסוקים למפרע או המילים למפרע - עיין טו"א במשנתנו]

לא יצא, דאיתקש זכירה לעשייה, דכתיב "והימים האלה נזכרים ונעשים" מה עשייה למפרע לא, אף זכירה למפרע לא, וכן נפסק בשור"ע סי' תרצ סעיף ו.

ג. קראה תרגום ובכל לשון [דף יח.]

1. הדין - לא יצא, אף באופן שכתוב תרגום וקרא תרגום.

2. אם כתבו גיפסית וקרא לגיפטי, עברית לעברי, יוונית ליווני, וכדומה - יצא, [וכן נפסק בשור"ע - עיין בהמשך, וזהו אחרת מהתור"ד שכתב, שאין לפסוק כן, עיי"ש את טעמו. עוד נחלקו הראשונים, כשיצא בכתבו גיפסית אם זהו רק כשכתבו בכתב אשורית, והרמ"א - עיין בהמשך - פוסק: שאין לחוש בזה, ועיין בשע"צ ובביה"ל ד"ה באיזה, מש"כ בזה].

3. אם יונית למי שאינו מבין יונית

לפי תנא דברייתא (בדף יח.) - לא יצא.

ולפי רב ושמואל - קריאה בלעז יווני לכל כשר, מפני שהם פוסקים כרשב"ג הסובר שדין כתב יונית כדין כתב אשורית, בין בספרים ובין במגילה. [דעת רשב"ג והחולקים עליו ועל רב ושמואל - עיין לעיל דף ט. ובמש"כ שם תשר"ח מז נושא ב'. נחלקו הראשונים, באופן שידוע לשון הקודש וגם לעז, וקרא בלעז, שלפי הראשונים בשם רש"י והרמב"ם - יצא, ולפי הרמב"ן מובא בר"ן - לא יצא].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכ' למחבר, ויפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פוסקים :

ברמב"ם (פ"ב הל' ד') ובש"ע (שם סעיף ט') נפסק: היתה כתובה תרגום וקראה תרגום ובכל לשון – לא יצא. אלא המכיר אותו הלשון בלבד, אבל כתובה עברי וקראה ארמית לארמי – לא יצא, שנמצא זה קורא על פה, וכיון שלא יוצא י"ח – לא יצא השומע ממנו, **לכל און לחוק כתיבה כתובה**, ומבואר במ"ב (ס"ק לב): דר"ל דלא קפדין שיהא דוקא הכתב של לשון זה שקורא ואפילו בהיה הלשון גיפסית והאותיות כתוב עילמית וכיו"ב נמי שרי, ונמ"מ בעינן שיהא מכיר הקורא אותו הכתב, דאל"ה הוי בכלל ע"פ, אבל כמה פוסקים חולקים וס"ל, דמגילה בכל לשון שהיא – אינה כשרה לקרות בה, ואפילו ללועז אלא כשהכתב שלה אשורית, ועיין בב"ה"ל ד"ה באיזה, כתב הפמ"ג אם היתה כתובה כתב ולשון תרגום וכדומה, והקורא אינו מבין תרגום וקראה להשומע שמבין לשון תרגום – אינו יוצא י"ח אף לדעת המחבר, וכן ה"ה אם הקורא מבין אותו הלשון וכתובה לפניו באותו הלשון, אף השומע אינו יוצא, דכיון שאינו מבין אין כאן זכרון הנס גבי שומע, מיהו נוהגין בזמן הזה לקרות הכל בלה"ק ולכתבה בכתבי אותיות הקודש, ובסעיף י', נפסק: מי שידע לעז וידע אשורית – אינו יוצא בלעז, וי"א שיוצא, וכתב המ"ב (ס"ק לג), שמ"מ אינו חוזר ומברך, דספק ברכות להקל, ואם כתובה נשני לשונות, מי שמכניס לאלו.

ד. **לועז ששמע אשורית** [דף יח.].

יצא, מפני שכל מצות הקריאה היא לפרסומי ניסא, ומי שאינו מבין יכול לשאול את המבינים, דאין צורך להבין, כמו שאנחנו לא מבינים "אחשתרנים בני הרמכים". וכן נפסק בש"ע שם סעי' ח'.

ה. **קראה על פה** [דף יח. יח.].

1. **כשקרא כולה על פה - לא יצא, שלמדים זכירה מזכירה, שנאמר "והימים האלה נזכרים", וכתוב התם "כתוב זאת זכרון בספר", מה להלן בספר אף כאן בספר.** [וע"ע לעיל דף ז', ובמש"כ לעיל פרק א' תשר' לד ולקמן תשר' יב].

2. **כשקרא מקצתה בעל פה - יצא,** [ואם קרא רובה – הקרבן נתנאל כתב: שמהפוסקים משמע שלא יצא].

פוסקים :

בש"ע (שם סעיף ג') נפסק: קראה על פה – לא יצא, וצריך שתהא כתובה לפניו לכתחילה, אבל בדיעבד אם השמיט הסופר באמצע תיבות אפי' עד חציה וקרא הקורא על פה – יצא, והמ"ב (ס"ק ט) כתב: דבהשמיט חציה יש לעיין אם כשרה בדיעבד, (עיין שעה"צ), **לכל אם השמיט תחילתה או סופה אפי' מיעוטה – לא יצא, ואפי' באמצע דוקא כשלא השמיט ענין שלם**, אבל ביותר מחציה אפי' כתובות אלא שהן מטושטשות ואין רישומן ניכר, פסולה.

ו. **קראה מתנמנם** [דף יח.].

יצא. [אבל השומע מתנמנם – לא יצא, עיין ש"ע בשם המרדכי].

דין הקורא למפרע את שמע, תפילה, וההלל

ב. **האם הקורא את שמע, תפילה, וההלל, למפרע יצא?** **דף יז. יז:**

תשובה :

לא יצא, ועיין מאירי דכותב דהיינו דוקא בברכות ק"ש, אבל בפרשיות ק"ש – אין הסדר מעכב. (המ"ב סי' תכב ס"ק כו מביא: שהאחרונים נחלקו אם זהו רק בסדר הפוסקים, אבל סדר הפרקים בהלל לא מעכב, והבי"ל שם נשאר בצ"ע אם מעכב אף בהלל של ראש חודש).

פוסקים :

וכן נפסק בש"ע סי' סד סעי' א', ובסי' קיט סעי' ג', ובמ"ב שם ס"ק טו, ובש"ע תכב סעי' ו'.

קריאת המגילה בזמן שכותבה דורשה ומגיהה

ג. **היה כותבה דורשה ומגיהה, האם יצא, ומדוע?** **דף יז. יח:**

תשובה :

1. **בדורשה ומגיהה - רק כשכיון ליבו יצא, אבל כשלא כיון - לא יצא.** [ועיין ר"ן, טו"א, ושפ"א מש"כ בזה].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. **הכותב מגילה בלא שיש מגילה כשרה לפניו** - לא יצא ידי חובתו גם אם כיון ליבו, שהרי יש דין לקרוא ממגילה שכתובה כולה, אבל אם יש מגילה כשרה לפניו וקורא ממנה ומכוין לצאת - יצא.

פוסקים :

עיין שו"ע סי' תרצ סעיף יג, והמ"ב (ס"ק מג) כותב: דהשו"ע סתם כהפוסקים דס"ל מצוות צריכות כוונה, ולכן דוקא אם כיון ליבו - יצא, ועיין שעה"צ סקמ"א, (וזהו אחרת מהמ"מ הכותב: שאפשר שבקריאת המגילה לכר"ע צריך כוונה, וע"ע בלח"מ ובפר"ח מש"כ בזה).

קריאה במגילה שנכתבה למפרע

ד. מגילה שנכתבה למפרע, האם מותר לקרות בה? דף יז.

תשובה :

מדברי רבא שלמד בהו"א שהקורא למפרע לא יצא מ"ככתבם וכזמנם" מה זמנם למפרע לא, אף כתבם למפרע לא, מוכח שלא יצא. [עיין בשפ"א].

הקורא ק"ש בשאר לשונות

ה. מה דינו של הקורא ק"ש בשאר לשונות? דף יז. יז.

תשובה :

לפי רבי - לא יצא, שנאמר "והיו" בהויתן יהיו.

ולפי רבנן - יצא, שנאמר "שמע" בכל לשון שאתה שומע, ומבואר בתוס' (דף יז. ד"ה הקורא): שהלכה כרבנן.

פוסקים :

וכן נפסק בשו"ע סי' סב סעיף ב', ומוסיף: שיש לזהר מדברי שיבוש שבאותו לשון, וידקדק בו כמו בלשון הקודש, וכותב המ"ב (סק"ג): ודוקא שמבין באותו הלשון, אמנם מצוה מן המובחר הוא דוקא בלשה"ק, ובימינו אף מצד הדין יש לזהר שלא לקרותה בלשון אחר כי אם בלשה"ק, ועיין בביה"ל שם שכותב, שכן הדין בתפילה, ובברהמ"ז, קידוש, ובברכת המצות, הפירות, והלל.

ו. מה הפירוש "כל התורה בכל לשון נאמרה"? דף יז.

תשובה :

לפי רש"י - התורה ניתנה לקרות בכל לשון שרוצה.

ולפי תוס' - כל קריאות שבתורה שיש חיוב לקרותן, כגון מצות חליצה, עגלה ערופה, וידוי, מעשר, וביכורים, יכול לאומרן בכל לשון שרוצה.

כשאמר את ברכות שבתפילת לחש למפרע

ז. מה הפירוש "הסדיר שמונה עשרה ברכות על הסדר"? דף יז.

תשובה :

"הסדיר שמונה עשרה ברכות על הסדר", פירושו שצריך לאומרם כסדרן, שאם אמר למפרע - לא יצא.

דין הטועה בתפילת לחש

ח. "הטועה בלחש מן הכרכות שבתפילת לחש לריח לחזור", כיצד יחזור? דף יז.

תשובה :

בתוס' (ד"ה הסדיר) **ביבואר**: 1. כשטעה בשלש ראשונות - חוזר לראש. 2. כשטעה בשלש אחרונות - חוזר לראש השלש. 3. כשטעה באמצעיות - חוזר לאותה שטעה, ואומר ממנה ולמטה הכל כסדר. וכן נפסק בשו"ע

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

סי' קיט סעי' ג'. והביאו: שלפי רש"י (במסכת ברכות דף לד.) - אותה ברכה ששכח וטעה בה אומרה במקום שנזכר וגומר תפילתו. ומחלוקת רש"י ותוס' זהו רק אליבא דרב אסי במסכת ברכות, דאמר "אמצעיית אין להם סדר", אבל רב הונא בברכות שם חולק על רב אסי וס"ל שחזור "אתה חונן".

ש"ץ ששכח לומר ענינו

י. מה כוונת תוס' (ד"ה הסדר) "לכל בענינו אין חוזר"? (עיין שפת אמת).

דף יז:

תשובה:

שאם ש"ץ טעה, ושכח לומר ענינו בין גואל לרפאנו - אין חוזר, כיון שעבר מקומו.

קריאת פרשת זכור מן התורה

ט. קריאת פרשת זכור, האם חיובה מן התורה?

דף יז:

תשובה:

בתוס' (ד"ה כל) מבואר: שחיוב קריאת פרשת זכור הוא מדאורייתא. [ונע"ע בא"ת כרך ב', ערך ארבע פרשיות, עמ' קסו].

פוסקים:

בשו"ע (סי' תרפה סעיף ז') נפסק: י"א שפרשת זכור ופרשת פרה חייבים לקראם מדאורייתא, והשענה"צ (סק"ה בשם תה"ד) כותב: שהרא"ש סובר, שמן התורה יש לקרותה בעשרה, ועיי"ש מש"כ בזה.

המהרהר את המגילה או פרשת "זכור"

יא. האם המהרהר את המגילה או פרשת "זכור" יוצא ידי חובה?

דף יח:

תשובה:

לא יצא, הגמ' לומדת זאת מגז"ש, מפרשת זכור, דכמו ששם נאמר "זכור", והיינו בפה, [שהרי שכחת הלב אנו יודעים מדכתיב "לא תשכח"], כך מגילת אסתר צריך לאומרה בפה, דכתיב בה והימים האלה נזכרים ונעשים", (עיין פנ"י, ושפ"א).

קריאה שלא מתוך קלף

יב. מניין למדים שמי שקרא את המגילה לא מתוך מגילת קלף, לא יצא, ומניין למדים זאת: דף יח.

דף יח:

תשובה:

הגמ' לומדת זאת ממה שנאמר "נזכרים ונעשים", וכתוב בפרשת זכור "כתוב זאת זכרון בספר" מה להלן בספר, אף כאן בספר, [ונע"ע לעיל פרק א' תשו' לד. ובפרק דידן תשו' א' נושא ה'].

שהיה באמצע תקיעת שופר

יג. מי שנמלע תקיעת שופר קשה כדי לגמור את כולה, האם יצא?

דף יח:

תשובה:

בתוס' מבואר: שלהלכה יצא.

שהיה באמצע ק"ש וברכותיה

יד. מי שנמלע בלחמה וליב, האם מותר לו לשהות קשות כדי שיכול לגמור כולה?

דף יח:

תשובה:

בתוס' מבואר: שלא נחשב להפסק, ולכן מותר להפסיק כדי לענות קדושה ואמן יהא שמיה רבא. [ונע"י שו"ע סי' סו סעיף א'].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

שומרת יבם שקידש או נשא אחיו את אחותה

טו. מה הדין באחיו של המת שקידש או נשא את אחותה של השומרת יבם, לענין אם אומרים לו "להמתין", ומדוע?
דף יח:

תשובה:

1. שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה

משום רבי יהודה בן בתירה אמרו: אומרים לו "המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה", מפני שנראה שנושא אחות זקוקתו, דקסבר, רבי יהודה יש זיקה אפי' בשני אחין.

ולפי רבנן - אין זיקה בשני אחין להיות כאשתו, ולכן מותר מיד באחותה.

שמואל אמר: שהלכה כר' יהודה בן בתירה.

2. **אופן המחלוקת - ברש"י (ד"ה שומרת) ובתוס' (ד"ה שקידש) מבואר:** שכל מחלוקתם היא רק כשקידש אחר נפילה, הואיל והיתה אחות זקוקתו בשעת נפילה, אבל אם קידשה לפני שעת נפילה - לכו"ע אין אומרים לו "להמתין", שהרי לא היתה אחות זקוקתו בשעת קידושו.

3. **אם נשא אחיו את אחותה - בתוס' (שם) מבואר:** שאשתו גמורה היא, ואין צריך להמתין, משום דפקע זיקה לגמרי.

קריאת במגילה חסרה או מטושטשת

טז. האם יוצא אדם ידי חובת קריאת המגילה, כשקראה במגילה שאינה כתובה כולה או מטושטשת?
דף יח:

תשובה:

א. כשהשמיט בה הסופר

1. **כשהשמיט רק מקצת המגילה, וקראם על פה - יצא.**

2. **כשהשמיט רוב המגילה** [או שהחסיר ענין שלם אפי' שהחסיר מקצת - ר"ן, ומאירי] - פסולה.

ב. **היו בה אותיות מטושטשות או מקורעות ולא ניכר רישומן**

1. **אם מקצת - כשרה.**

2. **אם כולה - פסולה,** [בראשונים מבואר: דברובה ג"כ פסולה - עיין טורי אבן, וע"ע במש"כ לעיל תשר' א' נושא ה'].

פוסקים:

בשו"ע (סי' תרצ סעיף ג') נפסק: צריך לקרותה כולה ומתוך הכתב, ואם קראה על פה לא יצא, וצריך שתהא כתובה כולה לפניו לכתחילה, ובדיעבד אם השמיט הסופר באמצעה תיבות אפי' עד חציה וקראה הקורא על פה - יצא, והמ"ב (סק"ט) כתב: וחציה יש לעיין אם כשרה בדיעבד, (עיין שעה"צ), וברמ"א נפסק: **לאס השמיט תחילתה או סופה - לא יצא,** ועיין במ"ב ס"ק יא, בביה"ל, ובשעה"צ ס"ק י' מש"כ בזה, **ואפי' באמצעה דוקא כאלא השמיט ענין שלם,** אבל ביותר מחציה, אפי' הן כתובות אלא שהן מטושטשות ואין רישומן ניכר, פסולה.

כתיבת ס"ת, תפילין, מזוזות, ומגילה שלא מן הכתב

יז. האם מותר לכתוב ספר תורה, תפילין, מזוזות, ומגילה שלא מן הכתב?
דף יח:

תשובה:

1. **ספר תורה - אסור לכתוב שלא מן הכתב,** ולפי המאירי - זהו כדי שלא יטעה, והרשב"א מוסיף: שהאיסור הוא גם לבקיאים כמו שמוכח מהגמ', לפי הגהות רבינו פרץ על הסמ"ק - זהו משום שדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרה בעל פה, ומוסיפים הרשב"א

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

והר"ן: שאסור לקרות בספר תורה שנכתב שלא מן הכתב, ובשנת הדחק מותר, הביאם המ"ב סי' תרצא ס"ק ט' ועיין בביה"ל שם.

2. תפילין ומזוזות - מותר לכתוב שלא מן הכתב, מפני שמיגרס גריסין, [פירוש שדבר שאנשים יודעים בע"פ מותר לכתוב שלא מן הכתב - רשב"א].

3. מגילה - אסור לכותבה שלא מן הכתב, אמנם בשעת הדחק - מי שמיושרין הן אצלו, נפי' בקי ויודע אותה על פה, יכול לכתוב אף ספרים ומגילה שלא מן הכתב.

פוסקים :

ברמ"א (סי' תרצא סעיף ב') נפסק: גם לריך לכתבה (את מגילת אסתר) מן הכתב, ולסוליא כל תיבה מפיו קודם שכתבה כמו כספר תורה, והמ"ב (סק"ט) כותב: דאם עבר וכתב בע"פ שלא מן הכתב - ו"א שאסור לקרות בה אלא בשעת הדחק.

תפילין, מזוזות, מגילה וס"ת, אם צריכים שירטוט

יח. האם תפילין, מזוזות, מגילה וספר תורה, צריכים שירטוט? דף טז: יח:

תשובה :

1. תפילין אין צריכים שירטוט. וכן פוסקים התוס' בשם ר"ת, וכן נפסק בשו"ע סי' לב, סעי' ו', עיי"ש.

2. מזוזות - צריכות שירטוט, וכן נפסק בשו"ע (יור"ד סי' רפח סעי' ח'): שאם לא שירטט פסולה.

3. ספר תורה - בגמ' (לעיל דף טז): מבואר: שגם מגילה צריכה שירטוט כאמתה של תורה, ופרש"י: כספר תורה, ולפי"ז מוכח שכתובת ספר תורה צריכה שירטוט, ואולם לפי ר"ת מובא בר"ן, ובתוס' בגיטין דף ו': ד"ה א"ד יצחק - ספר תורה לא צריך שירטוט, ע"ע במש"כ לעיל פרק א' תשו' נו. ובמש"כ בפ"א מגיטין תשו' כג. ולענין מגילה אם דינה כספר תורה גם לענין דינים נוספים - עיין בר"ן בשם הרמב"ן.

פוסקים :

ברמ"א (סי' תרצא סעיף א') נפסק: מגילה לריכה שירטוט, וכותב המ"ב (סק"ה), דהיינו על כל שיטה ושיטה, וע"ע בבאר היטב ובשענה"צ, ובשו"ע (יור"ד סי' רעא סעי' ד') נפסק: דאם כתב ספר תורה בלא שירטוט - פסול.

זמן קריאת המגילה לבן עיר שהלך לכרך ולהיפך

יט. על מה קאי דברי רבא "לא שנו וכו'" האם על בן עיר שהלך לכרך או על בן כרך שהלך לעיר או על שניהם, ומה דינם? דף יט.

תשובה :

לפי רש"י (ד"ה לא שנו, וד"ה אלא) - קאי על בן כרך שהלך לעיר, שאם עתיד לחזור בליל י"ד קורא כמקומו, ואם לא עתיד לחזור - קורא בי"ד, אפי' עתיד לחזור למחר, וה"ה להיפך, בבן עיר שהלך לכרך, שאם עתיד לחזור בליל ט"ו לא הוי מוקף, ואם אין עתיד לחזור בליל ט"ו - הוי מוקף וא"צ לקרותה בי"ד. ולפי הרא"ש - קאי גם על בן עיר שהלך לכרך, ולפי הרי"ף כפי שהר"ן הבינו - כרש"י, והראב"ד הבין שהרי"ף כהרא"ש, שאם עתיד לחזור למקומו בליל י"ד קודם עלות השחר, הרי הוא אינו צריך לקרות עמה בליל י"ד, ולפי בעל המאור והראב"ד - אין מתחשבים בעלות השחר, שהרי עלות השחר הוא זמן הקריאה בדיעבד, וקובע רק האיר המזרח שהוא תחילת היום ותחילת זמן הקריאה לכתחילה, בדעת הרא"ש, מפרש הב"ח: שקובע אור היום, והקרבן נתנאל אות ת', מפרש: שהרא"ש מתכוון לעלות השחר, לפי שיטת המ"ב סי' תרפח ס"ק י"ב - "עלות השחר" קובע, ולכן אם הגיע לעיר לפני עלות השחר, קורא בי"ד, אולם לפי דעת החזו"א סי' קנב ס"ק ג', ובדינים העולים שבס"ק ו' - כדי להחשב "פרוז בן יומו", צריך להיות שם בתחילת הלילה על דעת להמצא שם בעלות השחר.

כ. [מהו שיטת הרי"ף בדין בן כרך שהלך לעיר ודעתו לחזור לכרך?] דף יט.

תשובה :

לפי הרי"ף - בן כרך שהלך לעיר ודעתו לחזור לכרך לפני שיאיר יום י"ד, הרי הוא קורא בט"ו אפי' שנתעכב בעיר מחמת אונס.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

בר"ך מדויק: שתלוי בדעתו פי' שבלי ל"ד.

וברא"ש מדויק: שתלוי בדעתו בעת יציאתו מביתו שבכרך, עיין מ"ב (תרפח ס"ק יב). שהכריע שתלוי בדעתו בעת יציאתו מביתו, וע"ע בשער הציון שם, ובהר צבי אר"ח ח"ב ס"י ק"ט. וואילו דעת החזו"א היא, שתלוי בדעתו בתחילת ליל י"ד.

כא. [מהו שיעת הרי"ף דין בן עיר שהלך לכרך ודעתו לחזור לעירו (א) לפי הבנת הר"ן, (ב) לפי הבנת הר"א?]

תשובה:

לפי הבנת הר"ן בדעת הר"ף - כרש"י, שאם דעתו לחזור לעירו בליל ט"ו - קורא ב"ד אף שעדיין הוא שוהה בכרך.

לפי הבנת הר"א בדעת הר"ף - דינו תלוי בדעתו היכן יהיה כשיאיר יום י"ד, שאם בדעתו לחזור לעירו לפני שיאיר י"ד - קורא ב"ד אע"פ שנתעכב בכרך, ואם היה בדעתו להיות בכרך גם ב"ד ביום - קורא בט"ו ולא ב"ד, (נשיטתו כשיטת הר"א ש המפרש את סוגייתנו אחרת מרש"י, דהיינו שדברי רבא "לא שנו וכו'" אמורים גם על בן עיר שהלך לכרך. הב"ח כותב: שלרא"ש קובע אור היום, והקרוב נתנאל אות ת', כותב: שהרא"ש מתכוון לעלות השחר).

הטור פוסק כהרי"ף וכהבנת הר"א ב"ד, שדברי רבא אמורים גם על בן עיר שהלך לכרך, דהיינו כאביו הר"א ש.

פוסקים:

ברמב"ם (פ"א ממגילה הל' י') ובשו"ע (סי' תרפח סעי' ה') נפסק: בן עיר שהלך לכרך או בן כרך שהלך לעיר, אם היה דעתו לחזור למקומו בזמן קריאה ונתעכב ולא חזר, קורא כמקומו, ואם לא היה בדעתו לחזור אלא לאחר זמן הקריאה, קורא עם אנשי המקום שהוא שם. (לפי המ"מ והכס"מ והמ"ב ס"ק יב - זהו כהבנת הר"ן בר"ף, עיי"ש, ולפי הט"ז ס"ק ו' - זהו כהרא"ש והטור).

כב. מנין יודעים שמוקף בן יומו קרוי מוקף?

תשובה:

פרוז בן יומו קרוי פרוז, מדכתיב "היושבים בערי הפרזות", ומסברא למדים שה"ה מוקף.

כג. [מה הדין בבן כרך שכליל ט"ו נסע לעיר, האם קורא את המגילה בעיר ביום ט"ו, וכן בבן עיר שכליל ט"ו נסע לכרך, האם לר"ך לקרוא שוב את המגילה?]

תשובה:

הרשב"א והריטב"א כותבים: שבירושלמי (עיי' בקרבן נתנאל), מבואר: שבאופן הראשון - פטור, ובאופן השני - חייב שוב לקרוא את המגילה, וע"ע בתשו' הבאה, בשיטת הר"א ש, בקרבן נתנאל, בר"ף, ובחזו"א סי' קנב סעי' ב'.

כד. באלו אופנים מתחייב אדם לקרות את מגילת אסתר בשני הימים?

תשובה:

אופן 1: לפי רש"י ותוס' - בן כפר שקרא ביום הכניסה, ונסע בליל י"ד לעיר, קורא שוב ב"ד, (והקשו התוס': מדוע צריך לקרוא פעמיים, עיי"ש את תירוצם, מכאן כנראה הוכיחו הרשב"א והריטב"א שהתוס' סוברים, שבן עיר שקרא ב"ד והלך לכרך בליל ט"ו, שאינו חוזר וקורא שוב - עיי' תשו' קודמת).

אופן 2: לפי הירושלמי (תשו' קודמת) - יתכן בבן עיר שנסע בליל ט"ו לכרך.

אופן 3: וכן בעיר שאנו מסופקים אם היתה מוקפת מימות יהושע בן נון, (כמבואר לעיל פרק א', תשובה כח).

דיני תפירת המגילה ושיון התפר במגילה ובספר תורה

כה. מה הם דיני תפירת המגילה, ומנין למדים זאת?

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחזרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

א. אם הטיל בה שלשה חומי גידין

כשרה, הואיל ונקראת "אגרת", ובלבד שיהו משולשין.

לפי רש"י - שיהא מראש התפר עד תפירת הגיד כממנו ועד הגיד השני, ומן השני לשלישי, כמשלישי לסוף התפר, (הרש"ש גורס "הספר", והיינו כפירוש תוס' - עיין בסמוך, וביתר ביאור במהר"ם שי"ף).

ולפי תוס' (ד"ה ובלבד) - שהרווחים שבין גיד לגיד ושבין קצוות הספר לגיד יהיו שווים, וכותבים, שזהו אחרת מה"מ הסוברים: שישים הגיד בראש הדף, ובאמצעיתו ובסופו. (ולפי הר"ף - צריך שיהיו שני חומי הגידים בשני קצות היריעה ועוד חוט אחד באמצע, ולפי הרמב"ם בפ"ב ממגילה ה"א - צריך שיהיו שלש תפירות בקצה היריעה ושלש באמצע, ושלש בקצה השני של היריעה).

פוסקים :

בשור"ע (סי' תרצא סעי' ה') נפסק: אם הטיל בה שלשה חומי גידים, כשרה, ובלבד שיהיו משולשות, ומפני שיש בו פירושים שונים, צריך לצאת ידי כולם, ויעשה שלשה תפירות בראשה, ושלש בסופה, ושלש באמצעיתה, ותפירה אחת בחלק הרביעי מצד זה, ותפירה אחת בחלק הרביעי שמצד האחר, ואם אין לו גידין, יותך מוטב לתפור הנשאר בחומי פשתן מלהניחו בלא תפירה, אבל אם יש לו גידין, יתפור כולה בגידין, והתפירה תהיה מבחוץ ולא מפניס.

ב. אם תפרה בחומי פשתן

פסולה, (המאירי פוסק: שפסולה אפי' ליחיד עיי"ש), הואיל ומגילה נקראת "ספר", (המאירי מדייק מהרמב"ם שפסק "ואינו צריך לתפור את כל היריעה בגידין כספר תורה", משמע שרק לענין גידין אינו דומה לספר תורה, אבל כשמקצתה תפורה בחומי פשתן ג"כ פסולה כספר תורה, והרדב"ז סי' תרסה מדייק: מלשון הרמב"ם "ואינו צריך לתפור את כל היריעה בגידין", שבמגילה מספיק שלשה גידין ואת השאר יכול לתפור בחומי פשתן, והמאירי פוסק: שאם הטיל בה ג' חומי גידין, כשרה אף כשתפרה כולה בפשתן).

פוסקים :

בשור"ע (סי' תרצא סעי' ה') נפסק: אם תפרה בחומי פשתן, פסולה.

ג. שיוור התפר בספר תורה**הצורך בשיוור זהו כדי שלא יקרע.**

רש"י מפרש (דף יט: ד"ה כדי): שאם אינו משייר, מהדקו והוא נקרע, (לשון הרמב"ם בפ"ט מהלכות ס"ת הל' יד, שהטעם הוא "כדי שלא תקרע היריעה באמצעה כשיגלול אותה").

לפי ההו"א - זהו הלכה למשה מסיני.

ולפי שיטת רש"י (ד"ה ומחו, השני) אליבא דמסקנת הגמ' - זהו רק מדרבנן, (מהנימוק"י, מהאורחות חיים, ומהגהות מיימוניות, משמע: שהיו דאורייתא ורק לכתחילה, אבל בדיעבד כשר, ובפשוטו גם לפי מסקנת הגמ' אליבא דרש"י, אין זה מעכב, וכן פוסקים הש"ך והט"ז ביו"ד סי' רעח ס"ק א').

ד. שיוור התפר במגילה

לפי שיטת התוס' (דף יט: ד"ה שיוור) - גם במגילה ובשאר ספרים צריך לעשות שיוור התפר, הואיל וכל הטעם שצריך לעשות בספר תורה זהו משום שלא יקרע, וכמבואר לקמן בדין הסמוך, וא"כ ה"ה בשאר ספרים, (ולפי המאירי - רק בספר תורה צריך שיוור, הואיל ויש לו עמודים ויש חשש שיקרע כשהדק את היריעות לעמודים, משא"כ מגילה שאין לה עמודים ואין מהדקין אותה).

פוסקים :

בשור"ע (סי' תרצא סעי' ז') נפסק: צריך להניח שיוור בראש היריעה ובסופה כשתופרה יחד, ובמשהו סגי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

קראה במגילה הכתובה בין הכתובים

כו. מה הפירוש "מגילה הכתובה בין הכתובים", והאם אדם יוצא בה ידי חובת קריאה? דף יט.

תשובה:

1. מגילה הכתובה בין הכתובים, רש"י (ד"ה לא יצא) מפרש: שמחוברת עם שאר מגילות ואינה כתובה בפני עצמה.

2. הקוראה בציבור - אינו יוצא בה, משום דאינה נקראת "אגרת" בפני עצמה, ורק אם היא גבוהה משאר המגילה או נמוכה משאר המגילה יוצא בה, מפני שאז נקראת "אגרת" בפני עצמה, ואיכא פרסומי ניסא, אבל ביחיד [אם כתובה בגליון כספר תורה] יוצא, אף אם אינה גבוהה כשאר המגילה. [לפי הרי"ף והרא"ש סי' ר' - היחיד יוצא בו רק בדיעבד, וכן נפסק בטור, ואילו לפי בעל המאור ולפי הרי"ף - יחיד יוצא בה אפי' לכתחילה, והציבור רק לכתחילה אינם יוצאים בזה, וע"ע בבעל העיטור, ובטורי אבן מש"כ בזה].

פוסקים:

ברמב"ם (פ"ב ממגילה הל' ח') ובשו"ע (סי' תרצא סעי' ח') נפסק: אין קורין בצבור במגילה הכתובה בין הכתובים, ואם קרא, לא יצא, אלא אם כן היתה יתירה על שאר היריעות או חסרה, כדי שיהא לה היכר, אבל היחיד קורא בה ואפילו אינה חסירה או יתירה ויוצא בה ידי חובתו, ודוקא כשהיא כתובה בגליון כספר תורה.

כז. ["הכל כשרין לקרות את המגילה" - "הכל" את מי בא לרבות?]

תשובה:

התוס' לעיל (דף ד'. ד"ה נשים) כותבים: שהגמ' בערכין (דף ב') אומרת: "הכל" לאתויי נשים, שאף הם היו באותו הנס.

פוסקים:

בשו"ע (סי' תרפט סעיפים א') נפסק: אשה חייבת במקרא מגילה, ובסעי' ב', נפסק: י"א שאינה מוציאה אנשים, וי"א אשה הקוללת לעלמה - מזכרת "לשמוע", שאינה חייבת בקריאה, והמ"ב (סק"ח) כותב, דהמ"א מצדד שלא תקרא לעצמה כלל, ותשמע מהאנשים, ואם אין לה ממי לשמוע תקרא לעצמה ותברך "לשמוע".

חרש בקריאת המגילה

כח. האם חרש כשר לקרות את המגילה, והאם לכתחילה, ומדוע?

תשובה:

לפי רבי יוסי - פסול מלקרות [בברכה].

לפי תנא דברייתא [דתני יהודה בריה דר"ש בן פנא], שהוא רבי מאיר או רבי יהודה לפי דרך ב' בגמ' - מותר לו לקרות [בברכה] ואפי' לכתחילה.

ולפי ר"א בו עזריה, ולפי דרך ג' אליבא דרבי יהודה - בדיעבד יוצאים בקריאתו, ולא איתפריש דעתו של רבי יהודה לפי דרכו של ר' מתנה, ויתכן וס"ל כהמקשן בגמ' שרצה לומר, שר"י מכשיר לכתחילה, דהוא תנא "דתני יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי".

בתוס' (ד"ה חוץ) מביאר: שהמחלוקת בסוגייתנו רק בחרש המדבר ואינו שומע, הואיל והוא פיקח לכל דבריו, חוץ מדבר זה שצריך שישמיע לאזנו, אבל מי שאינו מדבר ואינו שומע - בלא"ה אינו יכול לקרות את המגילה.

פוסקים:

בשו"ע (סי' תרפט סעיף ב') נפסק: השומע מחרש שוטה וקטן - לא יצא, והמ"ב (סק"ה) כותב: דהיינו אף בחרש המדבר ואינו שומע, ומביא דיש כמה אחרונים הסוברים, דבדיעבד יוצאים אף מחרש גמור.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

קטן בקריאת המגילה

כט. האם קטן כשר לקרות את המגילה, ומדוע? דף יט: כ.

תשובה:

לפי ת"ק - פסול מלקרוא, ולכן אינו יכול להוציא גדול.

בתוס' (ד"ה ורבי) מבואר: שזהו משום שחיוב הקטן הוא תרי דרבנן, ולגדול הוא חד דרבנן, ואין תרי דרבנן מוציא חד דרבנן.

ולפי רבי יהודה - אם הגיע לחינוך קריאתו כשרה ואפי' לכתחילה, ואף להוציא גדולים ידי חובתו. הואיל וגם הקטנים היו באותו הנס - תוס' לקמן דף כד. ד"ה אבל, כדלקמן פ"ג תשובה לד, ובמ"ב סי' תרפט סק"ו, ולפי הר"ן - זהו מפני שחייב מדין חינוך, לכן דינו כגדול ממש. הבעל העיטור והאור זרוע פוסקים כמו רבי יהודה, אך הטור בשם הרא"ש, הב"י בדעת הר"ף והרמב"ם, המאירי והשר"ע פוסקים כמו ת"ק.

ומבואר בתוס' (ד"ה ורבי): שאם לא הגיע לחינוך - לכו"ע אין כשר לקרוא. לענין הלכה - עיין תשובה קודמת.

קטן וסומא אם יכולים להוציא אחרים במצוות

ל. האם קטן (שהגיע לחינוך - עיין תשובה קודמת), יכול להוציא גדול (א) במגילה, (ב) צרכה"ו, (ג) כהלל, (ד) בהגדה של פסח, ומה דינו של סומא לענין להוציא אחרים ידי חובתו, ומדוע? דף יט:

תשובה:

א. לענין מגילה

עיין תשו' קודמת.

ב. בברהמ"ז

בתוס' (שם, על פי הגמ' בברכות) מבואר: שמוציא.

ובותבים: שזהו רק אם הקטן אכל כדי שביעה והגדול לא אכל כדי שביעה, משום שחד דרבנן מוציא חד דרבנן, אולם אם הגדול אכל כדי שביעה - אין הקטן יכול להוציא, משום שמי מחויב מדרבנן אינו יכול להוציא מי שמחויב מדאורייתא.

פוסקים:

וכן נפסק בשו"ע (סי' קפו סעי' ב'), וכתב המ"ב (שם ס"ק ז'): שאם גם הבן לא אכל כדי שביעה שהיו אצלו תרי דרבנן, יש דעות בין הפוסקים אם מוציא לאביו שלא אכל כדי שביעה, ויש להחמיר בזה.

ג. כהלל

בתוס' (שם, על פי הגמ' בסוכה) מבואר: שאין קטן מוציא גדול בקריאת הלל.

ד. בהגדה של פסח

לפי התוס' (שם) - קטן יכול להוציא גדול, רק אם סוברים כמ"ד מצה בזמן הזה דרבנן, (אבל הרמב"ן חולק על תוס' וסובר, שקטן אף שחייב מדרבנן אינו יכול להוציא גדול, משום דלאו מצוה ידידה הוא אלא של אביו, וקטן פטור לגמרי ממצוות, ומה שהתיר ר' יהודה זה רק במגילה מפני שכולם היו באותו הנס).

ה. סומא

בתוס' (שם) מבואר: שסומא אף שהוא תרי דרבנן, מ"מ יכול להוציא חד דרבנן, (בדברים המבוארים לקמן פ"ג תשר' לד נשא ב', ותשר' לז'), משום שכבר נתחייב מדאורייתא, (ועיין לקמן דף כד. תוד"ה מי, שכותבים טעם אחר, שסומא שאני, כיון שהוא גדול ובר דעת, ולכאורה הנפק"מ בטעמים, בסומא משנולד).

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

הקורא ק"ש בלא שהשמיע לאוזניו

לא. האם לכתחילה מותר לקרות ק"ש בלא להשמיע לאוזניו, או שאף בדיעבד לא יוצאים, ומדוע?

תשובה :

לפי ר"א בן עזריה - לכתחילה צריך להשמיע לאוזניו שנאמר "שמע" השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיק, ובדיעבד יצא.

וכן נפסק בשו"ע סי' סב סעי' ג', שאם לא השמיע לאוזנו יצא, ובלבד שיצא בשפתיו, וע"ע בביה"ל שם ד"ה ואם.

ולפי רבי מאיר - אפי' לכתחילה אין צריך להשמיע לאוזניו, שנאמר "על לבבך", אחר כוונת הלב הן הן הדברים.

ולפי רבי יוסי - אף בדיעבד לא יצא, דאמר קרא "שמע ישראל" השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיק. (אם סברת מחלוקת התנאים תלויה בדין הרהור אם כדיבור דמי - עיין א"ת כרך י', ערך הרהור כדיבור, עמ' תקצג).

הזמן לקריאת המגילה של לילה ושל יום

לב. מהו הזמן לקריאת המגילה בלילה, ומה של היום, ומה הדין בדיעבד?

תשובה :

1. קריאה של הלילה - זמנה כל הלילה, דהיינו מצה"כ עד עמוד השחר, וכן נפסק בשו"ע סי' תרפז סעי' א', ונמשמע דאפי' לכתחילה כן.

2. הקריאה של יום - לכתחילה מהנץ עד השקיעה, ובדיעבד מעלות השחר עד צאת הכוכבים.

פוסקים :

וכן נפסק בשו"ע (שם), והמ"ב (סק"ה) כותב: דאם נמשך עד בין השמשות יקראנה בלי ברכה.

טבילה טמא ואזוב בלילה

לג. האם מועילה טבילה בלילה?

תשובה :

במשנתנו מבואר: דהטבילה צריכה להיות דוקא ביום.

וּפְרָשׁ"י (ד"ה ולא): דאיירי בטבילת זב או טמא מת שהגיע ליל ז', שאינו יכול לטבול בכניסת שביעי, אבל משעבר יום השביעי - מותר לטבול אף בלילה.

ולפי פירוש אחד בתוס' (ד"ה ולא) - טבילה שלפני הזאה מותרת אפי' בלילה, ושלאחר ההזאה, צריך להיות דוקא ביום, דהוקשה טבילה להזאה שאינה אלא ביום, ומשעבר היום מותר אף בלילה.

עוד בותב"ם התוס': דשנינו במסכת פרה, דאין טובלין את האזוב בלילה.

לד. האם מלוא "מילה", נתקנת למלוא עשה קהזמן גרמא, ומדוע?

תשובה :

1. מילה בזמנה - נחשבת למצות עשה שהזמן גרמא, משום שאינה נוהגת בלילה, דכתיב "בן שמונת ימים" ולא בלילה.

2. מילה שלא בזמנה - למ"ד שנוהגת אף בלילה, אין היא נחשבת למצות עשה שהזמן גרמא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ספירת לילה ב"זבה"

לה. האם ספירת לילה ב"זבה" היא ספירה? דף כ:

תשובה:

הגמ' אומרת: שלא היא ספירה. תוס' בותבים: שכן הלכה, שספירת לילה לא נחשבת לספירה, ושמכאן קשה על רש"י בפסחים, הסובר: שספירת לילה נחשבת לספירה.

מקצת היום ככולו

לו. האם אמרינן מקצת היום ככולו? דף כ:

תשובה:

התוס' (ד"ה ספירה, ע"פ הגמ' בפסחים) מביאים: שלפי חכמים - לא אמרינן מקצת היום ככולו, ולפי רבי יוסי - בתחילת ספירה לא אמרינן מקצת היום ככולו, ודלא ככותאין, ובסוף הספירה אמרינן מקצת היום ככולו, בין אם זה תחילת היום ובין אם זה בסופו.

"יום" מאימתי מתחיל ועד מתי

לז. מאימתי מתחיל ה"יום", האם בעמוד השחר או בנץ, ומתי מסתיים, האם בשקיעה או בצה"כ? דף כ:

תשובה:

יום נחשב מעמוד השחר ועד צאת הכוכבים, והדין הוא: שלכן כל המצוות שמצוותן ביום יש לעשותן מהנץ, וכולן שנעשו מעלות השחר כשר.

פוסקים:

בשור"ע (סי' רסב סעי' א') נפסק: אין מלין עד שתנץ החמה ביום השמיני ללידתו. ומשעלה עמוד השחר ילא, וברמב"ם פ"א ממילה הל' ח', נפסק: שכן הדין מיום התשיעי והלאה, ונע"ע באגרות משה יור"ד חלק א' סי' קפ סעי' א'.

שכח לספור ספירת העומר בלילה ונזכר ביום

לח. מי שקכח לספור ספירת העומר בלילה, האם יכול לספור ביום, והאם בצרכה, ומדוע? דף כ:

תשובה:

לפי ר"ת - לא יברך ביום, כדמוכח ממשנתינו, ועוד שהרי שנה עליו הכתוב לעכב, דכתיב "תמימות", ואין אתה מוצא תמימות, אלא אם סופר מהלילה.

ומביאים שהבה"ג בותב: שמ"מ יספור ביום בלא ברכה.

פוסקים:

וכן נפסק בשור"ע (סי' תפט סעיף ז'), והמ"ב (ס"ק לד) כותב: שאחר שספר ביום בלא ברכה, מכאן ולהבא סופר בכל לילה בברכה, ולא היא כדילג יום אחד לגמרי.

כשלא ספר יום אחד

לט. מי שקכח לספור יום אחד, האם יכול לספור למחרת בצרכה, ומדוע? דף כ:

תשובה:

לפי תוס' בשם הבה"ג - אינו מברך למחרת, משום שאין כאן תמימות.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

פוסקים :

וכן נפסק בשו"ע שם סעיף ז', ומוסיף: דאם מסופק אם דילג יום אחד ולא ספר - יספור בשאר ימים בברכה.

זמן אכילת פסחים

מ. מהו זמן אכילת פסחים, ומנין למדים זאת? דף כא.

תשובה :

לפי ר"א בן עזריה - עד חצות, שנאמר "ואכלו את הבשר בלילה הזה" ונאמר "ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה", מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות.

ולפי תנא דמשנתנו - כל הלילה, [שנאמר "בחיפזון" עד שעת חפזון, והיינו עלות השחר - גמ' פסחים קכ:].

התוס' פוסקים: כר"א בן עזריה.

חיוב אכילת אפיקומן, והגדת ההלל שלאחר האפיקומן

מא. האם חיוב אכילת מנת האפיקומן, והגדת ההלל שלאחר האפיקומן, הוא מדאורייתא, ומאי נפק"מ? דף כא.

תשובה :

בתוס' (ד"ה לאתויי) מבואר: שאכילת אפיקומן היא מן התורה, ומכיון שפוסקים כר"א בן עזריה לכן יש להחמיר לאכלה לפני חצות, אבל ההלל שלאחר האפיקומן שהיא מדרבנן אין להחמיר מלאומרה לפני חצות.

פוסקים :

בשו"ע (סי' תעז סעיף א') נפסק: ויהא זחיר לאכלו קודם חצות, ויקדים עלמנו שגם ההלל יקרא קודם חלות, ומפרש המ"ב (ס"ק ז):

ר"ל עם ברכתו שמברך לאחריה יאמר לכתחילה קודם חצות.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פרק שלישי

הקורא עומד

קריאת המגילה בישיבה

א. האם מותר לקרות את קריאת המגילה בישיבה, ואפי' לכתחילה ובציבור? דף כא.

תשובה:

מותר לקרוא את המגילה בישיבה, ואפי' לכתחילה, וכן פשוט המשנה, וכ"כ רש"י ד"ה עומד, וכן דעת המאירי, אבל הסוד מדייק מהרא"ש סי' א', שלכתחילה לא יקרא כשהוא יושב.

מרש"י (ד"ה משא"כ) משמע: שזהו אפי' בציבור. [אם הברכות צריך להיות בעמידה – עיין פנ"י].

פוסקים:

בשו"ע (סי' תרצ סעיף א') נפסק: קורא אדם את המגילה בין עומד בין יושב, אבל לא יקרא בציבור יושב לכתחילה, מפני כבוד ציבור, והביה"ל שם צידד שנו"י סמיכה – מותר, ועיין שפ"א מש"כ בזה, ובמ"ב (סק"א) נפסק: דהברכות יברך בעמידה, והשעה"צ (סק"א) כותב: דגם השומעים הברכה צריכים לעמוד בזמן הברכה.

קריאת התורה בישיבה

ב. האם מותר לקרוא את קריאת התורה בישיבה, ומדוע? דף כא.

תשובה:

קריאת התורה - צריכה להיות בעמידה, שנאמר "ואתה פה עמד עמדי".

לפי רש"י (ד"ה משא"כ) - זהו דוקא כשקורין בציבור, אבל ליחיד מותר לקרות אפי' בישיבה, וז"ל רבינו אברהם מן ההר - גם יחיד צריך לקרותה בעמידה, וע"ע במאירי הכותב: שבדיעבד יוצאים גם כשקראו בציבור בישיבה, וכן נפסק במ"ב סי' קמא ס"ק ב', עוד נחלקו הראשונים אם יש לציבור השומע להחמיר ולעמוד.

פוסקים:

בשו"ע (סי' קמא סעיף א') נפסק: צריך לקרות מעומד, ואפילו לסמוך עצמו לכותל או לעמוד, אסור, אלא אם כן הוא בעל בשר, וכן החזן הקורא, לניח לעמוד עם הקורא, ובסי' קמו סעי' ד', נפסק: אין צריך לעמוד מעומד בעת שקורין בתורה, ויש ממחמירין ועומדין, והמה"ב ס"ק יט, כותב: שהפ"ח והגר"א סוברים שהעיקר כהדעה הראשונה, ושכן נהגו.

לימוד תורה בעמידה או בישיבה

ג. האם אפשר ללמוד תורה בישיבה, ומנין למדים זאת? דף כא.

תשובה:

1. מימות משה ועד רבן גמליאל - היו למדים רק מעומד, שנאמר "ואנכי עמדתי בהר", הגמ' מקשה: מפסוק אחר "ואשב בהר", ישוב הפסוקים:

לפי רב - עומד ולומד יושב ושונה.

לפי רבי הנינא - לא עומד ולא יושב אלא שוחה.

ולפי רבא - רכות במעומד אבל דברים קשים בישיבה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. משמת רבן גמליאל - ירד חולי לעולם והיו למדים מיושב. ונע"ע בתוס' רא"ש, ברשב"א, בסו"א, ובשפ"א מש"כ בזה.

3. רב השונה לתלמידיו - לא ישב על גבי מיטה ותלמידו על גבי קרקע, שנאמר "ואתה פה עמד עמדי". (הרשב"א, הר"ן, והתוס' רא"ש מקשים מסוגיות שונות שמוכח לא כן - עיי"ש, ובקרבן נתנאל ס"ק ב').

פוסקים :

ברמב"ם (פ"ד מת"ת הל' ב') ובשו"ע (יור"ד סי' רמו סעי' ט') נפסק; ולא ישב הרב על הכסא ותלמידו על הקרקע, אלא או הכל על הארץ או הכל על הכסאות, ויט' אומרים וקא' כסגניו הטלמידים לללל סמיכה. ונע"ע בשו"ע סעיף יג, בנו"כ, בקרבן נתנאל ס"ק ב', ובשפ"א בסוגיין.

אם תרי קלא משתמעי

ד. האם יכולים שני אנשים לקרוא ביחד את ההלל או את קריאת התורה או להפטיר בנביא או את קריאת המגילה, ומדוע?

תשובה :

1. בקריאת המגילה - יצאו, ונאפי' לכתחילה - רשב"א, ר"ן, ובשעה"צ ס"ק ד', ואילו לפי הר"ח והמאירי - זהו לא לכתחילה, עיי"ש, ואפי' עשרה קורין ועשרה מתרגמין, הואיל וחביבא, יהבי דעתייהו ושמעיי.

2. בתורה ונביא - לא יצאו, מפני שתרי קלא לא משתמעיי.

3. בהלל, לפי הגירסא שלפנינו - דינו כבמגילה, שמותר אף במקום שמוציאים אחרים ידי חובתן, ואבל לפי הר"ף, הרא"ש, והמאירי - הלל דינו כתורה ונביא, דרך במגילה יצאו, הואיל וזה פעם אחת בשנה וחביבה טפי, ובשו"ע סי' תפז, סעי' ב', נפסק; שדינו כבמגילה, ונע"ע במ"ב שם ס"ק ח', ובשעה"צ ס"ק ח'.

פוסקים :

בשו"ע (סי' תרצ סעיף ב') נפסק; אפי' שנים ואפי' עשרה יכולים לקרותה (את המגילה) ביחד, ויוציאים הם והשומעים מהם, והמ"ב (שם סק"ד) כותב: דפשוט שאם מרגיש שמבלבלים אותו ושאל לו לשמוע כל התיבות - שלא יצא, עוד נפסק בשו"ע סעיף ד': שמי שתופס בידו מגילה שאינה כשרה - לא יקרא עם הש"ץ אלא שומע ושותק, וכתב המ"ב (ס"ק יג) דשמא יתן השומע לבו לזה הקורא ולא לש"ץ, וכותב השעה"צ (ס"ק סו): דלפי"ז גם מי שבידו מגילה כשרה ואינו מכיין להוציא - לא יקרא עם הש"ץ, עוד כותב המ"ב שם: דלפי טעם זה, אם קורא לאדם אחד - רשאי לקרוא אותו אדם עם הש"ץ, ויש מחמירים בכל גווני, דחיישינן שיתן דעתו לקריאתו ולא לש"ץ.

ברכות המגילה

ה. מה מברך על קריאת המגילה לפניו ואחריה?

תשובה :

א. לפני קריאתה

מברך שלש ברכות "מנ"ח" 1. "על מקרא מגילה". 2. "שעשה ניסים", 3. "שהחיינו", ההלכה בזה - עיי' מש"כ בפרק א' תשו' יז.

ב. לאחריה במקום שנהגו לברך

לפי רב אשי - "בא"י אמ"ה הרב את ריבנו" וכו', וחותם "בא"י הנפרע לישראל מכל צריהם".

ולפי רבא - חותם "האל המושיע".

ואמר רב פפא: הלכך מברך את שתיהם, דהיינו "בא"י הנפרע לישראל מכל צריהם האל המושיע".

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פוסקים :

בשור"ע (סי' תרצב סעיף א') נפסק: ולאחריה נוהגים לברך "הרב את ריבנו". אם לא בירך לא לפניו ולא לאחריה יצא, ובמ"ב (שם סק"ד) נפסק: דאם נזכר באמצע ולא בירך – יברך בין הפרקים, ואין לזכך אחריה אלא בליבו, וע"ע בביה"ל שם. וולענין ברכת שהחיינו – עיין לעיל פרק ראשון תשובה יז.

תרי קלא אם משתמעי

ו. האם תרי קלא משתמעי, ומדוע? דף כא:

תשובה :

1. בתורה ובנביא - לא.
2. במגילה - כן, ואפי' עשרה קורין ועשרה מתרגמין, כיון דחביבא יהבי דעתייהו ושמעי. וולענין הלכה, עיין מש"כ לעיל תשובה ד'.
3. בהלל - לפי הגירסא שלפנינו - דינו כבמגילה.

לתרגם את קריאת התורה או הנביא ע"י שנים בבת אחת

ז. האם הותר לשנים לתרגם בבת אחת את קריאת התורה או את הנביא, ומדוע? דף כא:

תשובה :

תרגום קריאת התורה - אסורה בשנים, אבל את הנביא מותר לתרגם.

ומבואר ברש"י (ד"ה ובנביא): שזהו משום שתרגום התורה הוא להבנת המצוות, ותרי קלא לא משתמעי, משא"כ בנביא שהתרגום אינו אלא להשמיע לנשים ולעמי הארץ שאינם מכירין בלשון הקודש, ולכן לא קפדי עלייהו כולי האי.

ח. מהו ביאור הגמ' במנחות "שמונה פסוקים שכתורה יחיד קורא אותן"? דף כא:

תשובה :

לפי רבינו משולם - היחיד קורא אותם בלא שהש"ץ קורא עמו.

והתוס' דהו פירושו ומפרשים: שהכוונה על "ויעל משה" בסיום ספר דברים, יחיד קורא אותן לבדו, ולא יהיו שנים מפסיקין וקוראין באותן שמונה פסוקים, וכן נפסק בשור"ע סי' תכח סעי' ז.

מנין הקרואים לקריאת התורה

ט. מהו מנין הקרואים בימות החול, בשבת בשחרית, בשבת במנחה, בראש חודש, בחול המועד, ביו"ט וביוה"כ, ומדוע? דף כא. כא: כג.

תשובה :

1. בשני, בחמישי, ובמנחה של שבת (ובמנחה של יוה"כ) - קורין שלשה.

לפי רבי אסי - זהו כנגד תורה נביאים וכתובים, ועיין תוד"ה כנגד.

ולפי רבא - זהו כנגד כהנים לויים וישראלים.

2. בראש חודש ובחול המועד - קורין ארבעה.

3. ביו"ט - קורין ה' אנשים.

4. בקריאת שבת ויוה"כ

לפי רבי עקיבא - ביוה"כ שבעה, ובשבת ששה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאילן לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ולפי תנא רבי רבי שמעאל [וכן הוא לתנא דמשנתנו. דלא כאידך דרבי ישמעאל] - ביוה"כ ששה, ובשבת שבעה.
 נקוט כללא ביריך [תוכן הגמ' דף כב; אליבא דתנא דבי רבי ישמעאל]: כל יום העודף דבר מחבירו, מוסיפים לו
 עולה לתורה, הלכך בראש חודש ומועד דאיכא קרבן מוסף - קורין ארבעה, ביו"ט דאסור בעשיית
 מלאכה - חמשה, ביוה"כ דענוש כרת - ששה, שבת דאיכא איסור סקילה - שבעה. [מנין העולים בתעניות
 ובתשעה באב - עיין לקמן תשו' כ, מה קוראים בימי חול, בתעניות, בשבת, ביו"ט, ביוה"כ - עיין לקמן פרק ד' ובמש"כ שם מתשו' יח
 ואילך].

5. הטעם שקבעו שלשה חמשה ושבעה

יש אומרים (בגמ' דף כג): שהם כנגד ברכת הכהנים, דאיתא בו שלשה תיבות בפסוק ראשון, וחמשה
 בפסוק שני, ושבעה בפסוק שלישי.

ויש אומרים (שם): ששלשה כנגד שלשה שומרי הסף, חמשה מבאי פני המלך, ושבעה ראי פני
 המלך.

לפי רש"י - היינו המלך אחשוורוש.

ולפי תוס' - היינו אותן הכתובים בספר ירמיהו ובספר מלכים.

עוד כותבים בתוס' (דף כא: ד"ה כנגד): דעיקר התקנה היתה כנגד תורה נביאים וכתובים ולא כנגד
 שומרי הסף, עיי"ש.

לפחות או להוסיף ממנין הקרואים

י. האם יכולים לפחות או להוסיף את מנין הקרואים, ומדוע? דף כא. כג.

תשובה:

א. ימים שאין פוחתין ואין מוסיפין

בשני וחמישי, בראש חודש ובחול המועד, ובשבת במנחה - אין פוחתין ואין מוסיפין משלשה, מחמשה,
 מששה, ושבעה, כל יום ויום כנ"ל.

רש"י (במשנה ד"ה ואי, הראשון) מפרש: שזהו כדי שלא יקשה לציבור מפני שהן ימי מלאכה, ושבת במנחה סמוך
 לחשיכה הוא, שהרי כל היום היו רגילים לדרוש, ובראשי חדשים ובחול המועד נמי איכא ביטול מלאכה,
 דמלאכת דבר האבד מותרת.

פוסקים:

בשו"ע (סי' קלה סעיף א') נפסק: ובשני וחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה, אין פוחתים מהם ואין מוסיפים עליהם. ואין מפטירין
 בנביא, ואם היו ב' תמינס צביכ"ז והם יקראליס - מותר להוסיף לקרות ל', ללילכהו הו כיו"ט, וס"ה לשני בעלי בריה, [מקור הדין הוא
 מהמרדכי, המוסיף: שזהו דוקא כשיש ב' חתנים, אבל חתן אחד לא, והגר"א והפר"ח כותבים: שאין לדמות בעלי ברית לחתן, והמ"ב
 (ס"ג ג') כותב: דלדינא כותבים האחרונים דאין נוהגין כן לענין חתנים וכ"ש לענין בעלי ברית שאין לנהוג כן.

ב. בשבת

לפי רבי שמעאל - אין מוסיפין ואין פוחתין.

ולפי רבי עקיבא, ולתנא רבי רבי שמעאל - מוסיפין. לענין הלכה - עיין בדין הבא.

ג. ביו"ט וביוה"כ

לפי רש"י (במשנתנו ד"ה ואין, הראשון והשלישי) - מותר להוסיף כמו שבשבת מותר להוסיף, דס"ל שכל הטעם
 שאין מוסיפין זהו שלא להקשות על הציבור משום ביטול מלאכה. וכן מדייק הר"ן מרש"י, וכ"כ רש"י בהדיא במסכת
 תענית דף כט: ד"ה ומפטיר, וכן מדייק הכס"מ מהרמב"ם המובא בהמשך, וע"ע בר"ן המביא דעה נוספת הסוברת, שרק בשבת מותר להוסיף ולא
 ביו"ט וביוה"כ, כדי לא להשוותם לשבת דעדיפא מינייהו].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פוסקים :

בשור"ע (סי' רפב סעיף א') נפסק: דבשבת קורין שבעה, ואם רוצים להוסיף מוסיף, וסי' צ"ט מותר להוסיף על מנין הקוראים, וי"א שצ"ע אין להוסיף, וכן נהגו במדינות אלו חוץ משמחת תורה שמוסיפין הרבה, וכותב המ"ב (ס"ק ד') די"א כיום שכל אחד מברך לפניו ולאחריו, אין להוסיף אף בשבת, כדי לא להרבות בברכות, ורק במקום הצורך שיש חתונה או ברית מילה שאין לחוש לזה.

ימים שמפטירין בהם בנביא

יא. באלו ימים מפטירין בנביא, ובאלו לא, ומדוע? דף כא.

תשובה :

1. בשני וחמישי, במנחה של שבת, בראש חודש ובחזה"מ - אין מפטירין בנביא, ופרש"י: כדי שלא יקשה לציבור, כנ"ל. ונע"ן א"ת כר"ד, ערך הפטרה.
2. בשבת ביו"ט וביוה"כ ואף במנחה של יוה"כ - מפטירין, הואיל ולא שייך הטעם הנ"ל.
3. בתענית - במנחה מפטירין, ובשחרית לא.

ויבואר בתוס' (ד"ה הקורא): מפני שבהפטרה כתיב ביה "שמרו משפט ועשו צדקה", ואגרא דתעניתא לעת ערב, ומש"ה נכון לאומרו בערב אחר שעשו צדקה, ובתשעה באב מפטירין, ואף בשחרית - עיין לקמן פרק ד', תשובה לב).

ברכות התורה לעולים לתורה

יב. האם כל עולה לתורה מברך לפניו ולאחריו, ומדוע? דף כא-כב.

תשובה :

1. מעיקר הדין - הראשון מברך לפני קריאת התורה, והאחרון לאחריו.
 2. האידנא תקנו חז"ל - דכולהו מברכי לפניו ולאחריו, גזירה משום הנכנסין, שלא שמעו הברכה מהראשון, ויאמרו "אין מברכין לפניו", ומשום היוצאין, שלא שמעו את החותם מברך לאחריו, ויאמרו "אין ברכה בתורה לאחריו".
- הגמ' (דף כב.) מביאה: שבאתריה דרב שהיו נכנסים באמצע קריאת התורה ולא היו יוצאים - מברכין לפניו ולא לאחריו, ולכן רב בירך רק לפניו ולא לאחריו.

פוסקים :

בשור"ע (סי' קלט סעיף ד') נפסק: כל הקורין מברכיו לפניו ולאחריו, והמ"ב (ס"ק טו) כותב: הנה לאחריו שהיא ברכת "אשר נתן" לכו"ע דרבנן היא, ולפניה שהיא ברכת "אשר בחר". יש דעות בין הפוסקים אם היא ד"ת או דרבנן, וה"מ כשלא בירך עדיין ברכת התורה, אבל אם בירך כבר ברכת התורה לכו"ע היא דרבנן, שנתקנה משום כבוד הציבור, ונע"ע שם בדיני מי שטעה ואמר "אשר נתן" לפניו או "אשר בחר" לאחריו.

מנין הפוסקים לעולים לתורה

יג. מדוע "אין פוחתין מי' פסוקים בבית הכנסת", ובאיזה מקרה מותר לפחות, ומדוע? דף כא.

תשובה :

לפי ריב"ל - הי' פסוקים הם כנגד עשרה בטלגין שבבית הכנסת, ופירוש "בטלגין" - עיין לעיל דף ה. ברש"י, ברמב"ן, ובר"ן, תוכן דבריהם - עיין במש"כ לעיל פרק א' תשו' יג.

לפי רב יוסף - הם כנגד עשרת הדברות.

ולפי רבי יוהנן - הם כנגד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. ובגמ' מובא גירסא בשם ר' לוי: שזוהו כנגד עשרה הלולים שאמר דוד בספק תהילים - אך עיין בגליון שעל הגמ'.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ומבואר בתוס': שהיכא דסליק ענינא שאני, ולכן פרשת עמלק שקורין בפורים סגי בתשעה.

פוסקים :

בשור"ע (סי' קלז סעיף א') נפסק: ביום שקורין ג' אין קורין פחות מ' פסוקים, וידבר"ע עולה מן המנין, ואי סליק ענינא בבציר מ' פסוקים כגון פרשת עמלק שאין בה אלא י' פסוקים – שפיר דמי, והמ"ב (ס"ק ג') כתב: דלא רצו חז"ל להוסיף פסוקים מלמעלה או מלמטה, לרמז דמפני שעמלק גרם להיות השם והכסא חסר, כדכתיב "כי יד על כס יי"ה" כך יהיו פרשיותיו חסרות.

סדר הקריאה בראש חודש

יד. פרשת ראש חודש כיצד קורין אותה, ומדוע?

דף כב.

תשובה :

הגמ' דנה היכן מפסיקין לד' קרואין בר"ח בקריאת פרשת ראש חודש, שהרי בפרשת "צו את בני ישראל" יש רק ח' פסוקים, ובפרשת "ביום השבת" - שני פסוקים, ובפרשת "ובראשי חדשיכם" חמשה פסוקים, וישנו כלל שלא מתחילים ולא מפסיקים סמוך לסוף הפרשה וכן מתחילת הפרשה פחות מג' פסוקים, משום "גזירת הנכנסים והיוצאים", עי' לקמן תשו' טז נושא ג', [בגמ' מובאת מחלוקת בין רב לשמואל לענין "מעמדות", אם "דולג", דהיינו שחוזר על הפסוק האחרון שקרא הראשון, ואינו פוסק, הואיל ואסור לפסוק פסוק שלא פסקו משה, או "פוסק", דהיינו שהראשון מסיים באמצע הפסוק האמצעי, והשני ממשיך משם ואינו דולג, משום "גזירת הנכנסים והיוצאים". ועיין בתשו' הבאה. ורב יוסף פוסק: הלכתא כרב שדולג ואינו פוסק, והאמצעי הוא הדולג, ורש"י ד"ה הלכתא מאי, מפרש: "בשל מעמדות קאי", וכן מסקנת הרמב"ן, והוא מפרש: שלפי רב בראש חודש קורא כדרכו, דהיינו שלשה, ארבעה, חמשה, או ארבעה, ארבעה, שלשה, וחמשה, אבל לפי הגאונים והרי"ף – מחלוקתם לענין קריאת "ראש חודש", והלכתא שהשני הוא שדולג, דהיינו שחוזר את הפסוק השלישי "זאמרת", וכן מסקנת הרשב"א, עיי"ש, ולפי דעה נוספת המובאת בר"ן ובמאירי – השלישי הוא שדולג, ועיין רמב"ן, מש"כ בהז'.

פוסקים :

בשור"ע (סי' תכג סעיף ב') נפסק: וקורא הכהן ג' פסוקים, שהם: וידבר, צו, ואמרת, ולוי חוזר וקורא: ואמרת, את הכבש אחד, ועשירית האיפה, וישראל: קורא עולות תמיד עד ובראשי חדשיכם, ורביעי: קורא ובראשי חדשיכם עד הסוף, והמ"ב (ס"ק ג') כתב: דדעת הב"ח והפר"ח שיותר טוב לסיים לשלישי עד וביום השבת, והרביעי מ"וביום השבת" עד הסוף, אכן מהפרמ"ג משמע שעדיף לעשות כמנהגנו, דהיינו כהאופן הראשון הנ"ל, ודע עוד דהגר"א חולק על עיקר דינא של המזכר, ולדעתו סדר הקריאה דהכהן – קורא ג' פסוקים, והלוי – חמשה עד סוף הפרשה, והשלישי – חוזר וקורא ג' פסוקים האחרונים בפרשה שקראו, וגם את "וביום השבת", והרביעי – קורא "ובראשי חדשיכם", ועיין בביה"ל.

"מעמדות" וסדר הקריאה בהם

טו. מה הפירוש "מעמדות", כמה אנשים עולים לתורה, מה קורא כל אחד, לדוגמא: ביום הראשון, ומדוע?

דף כב.

תשובה :

1. מעמדות - במשנה (בתענית פ"ד משנה ג', ד') מבואר: היינו, לפי שנאמר "צו את בני ישראל את קרבני לחמי", וכי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו, התקינו נביאים ראשונים (שמואל ודוד – עיין רש"י) עשרים וארבעה משמרות, על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים, של כהנים של לויים ושל ישראלים, הגיע זמן המשמר לעלות, כהנים ולויים עולים לירושלים, וישראל שבאותו משמר מתכנסין לעריהן, [לעיר שדר בה ראש המעמד – תפארת ישראל], וקוראין במעשה בראשית, שבשביל הקרבנות מתקיימים שמים וארץ, [בין אותן שהיו רחוקים ומתכנסין בעריהן בביהכ"נ בין שהיו בירושלים במקדש – תי"ט], ואנשי המעמד היו מתעניין וכו', וקורין במעמדות, ועולים ג' לתורה.

2. סדר הקריאה בפרשה ראשונה שהיא חמשה פסוקים:

לפי רב, ובן פוסק רב יוסף - דולג, דהיינו שחוזר השני על הפסוק השלישי שקרא הראשון, ואינו פוסק, משום שאסור לפסוק פסוק שלא פסקו משה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

לפי שמואל - פוסק, דהיינו שהראשון מסיים באמצע הפסוק האמצעי, והשני ממשיך משם ואינו דולג.

לפי רש"י (ד"ה הלכתא מאי) - מחלוקתם היא, בענין מעמדות, וכן מסקנת הרמב"ן. אבל הרבה ראשונים חולקים ומפרשים את מחלוקתם לענין ראש חודש - עיין מש"כ בהערה בסוף תשו' קודמת.

גזירות חכמים בקריאת התורה משום הנכנסין ומשום היוצאין

טז. אלו תקנות תקנו חז"ל בקריאת התורה משום הנכנסין ומשום היוצאין, ומדוע: דף כא: כב.

תשובה:

1. **שכל העולים לתורה יברכו לפני ולפניה, כדי שלא יאמרו אין ברכה לפני או לאחריה.** לענין הלכה - עיין מש"כ לעיל תשובה יב.

2. **אין משיירין בפרשה פחות משלשה פסוקים, גזירה משום היוצאין, רש"י מפרש (ד"ה כ):** שיחשבו שהקורא אחריו יקרא רק שני פסוקים.

3. **לענין להתחיל בפרשה פחות משלשה פסוקים**

לפי ת"ק - מותר.

ולפי הי"א, ובן פוסק ריב"ל - אסור, גזירה משום הנכנסין.

רש"י מפרש (ד"ה כשם): שיחשבו שלא קרא זה אלא שני פסוקים של התחלת פרשה זו, שהרי לא היו בביהכ"נ ולא שמעו שקרא מפרשה העליונה, והיינו שהאיסור הוא לסיים את הקריאה בסוף הפסוק הראשון או השני של הפרשה.

התוס' (ד"ה אין מתחילין) מפרשים: שזוהי גזירה משום הנכנסין שלא יטעו לומר שהקורא לפניו קרא רק שני פסוקים, ודהיינו שהאיסור הוא להתחיל לקרוא מן הפסוק השני או השלישי בפרשה, ונענין ברמב"ן הכותב את שני החששות, ולכן אין הכרח שרש"י ותוס' חולקים.

4. **לפי תוס' (ד"ה אין מתחילין) - אין לסיים בסוף פרשה של ב' פסוקים ואין להתחיל בה, וכן הוכיח המג"א סי' קלח ס"ק ב', ממה שכתבו "וכן פרשה של ראש חודש שהשלישי קורא וביום השבת, אין לחוש שמא יאמרו הנכנסים שהשלישי קרא רק ב' פסוקים, שהרי הדבר ידוע לעולם".** משמע שבפרשה שלא ידוע אסור, אך לפי הריטב"א בסוגיין - אין איסור לסיים בסוף פרשה שאחריה יש ב' פסוקים, וע"ע לקמן תשו' יז יח.

פוסקים:

וכן נפסק בשו"ע (סי' קלח סעיף א'). וברמ"א נפסק: ואין מילוק בין פרשה פתוחה לסתומה, ופרשה שאינה רק שני פסוקים מותר לסייר בתחילה ולהפסיק שם, והשעה"צ ס"ק יא, כותב: שיש לחשוש ולהחמיר בזה. והמ"ב כותב: דפרשה היינו דוקא פתוחה או סתומה, ולא מה שהעולם קוראין פ' דהיינו שני שלישי והוא טעות גמור, והשעה"צ כותב: דמ"מ לכתחילה טוב לזוהר אף בזה, אחרי דהעולם חושבין זה ג"כ לפרשיות יבואו לטעות לומר דמותר לסיים תמיד ב' פסוקים סמוך לפרשה, אף היכא דהיה שם פתוחה. ודין מי שטעה וסיים שני פסוקים סמוך לפרשה, ובידך לאחריה, עיין מה שכתוב לקמן בהלכה לתשובה יח.

יז. באיזה מקרה מותר להתחיל בפרשה פחות מג' פסוקים?

תשובה:

בתוס' (ד"ה אין מתחילין) מבואר: שבפרשיות שהן ידועות לעולם, וליכא למיטעי בהם - מותר להפסיק בסוף פרשה של ב' פסוקים, ולפי"ז מובן המנהג שקורין בראש חודש לשלישי "וביום השבת", ונעני"ש, ובמש"כ לעיל סוף תשו' קודמת.

פוסקים:

ברמ"א (סי' קלח סעיף א') נפסק: ופרשה שאינה רק ב' פסוקים מותר לסייר בתחילה ולהפסיק שם, והמ"ב (ס"ק ד') מביא: שיש מחמירים בזה שאין לעשות כן לכתחילה, כי אם בקריאת ראש חודש, וע"ע מש"כ השעה"צ ס"ק יא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

סדר הקריאה לפרשה של חמשה פסוקים

יח. מהו סדר הקריאה לפרשה של חמשה פסוקים? דף כב.

תשובה:

1. במקום שאפשר לקרוא מפרשה הבאה [כגון בשני וחמישי שהכל מענינו של יום]

לפי ת"ק - יקרא שנים מפרשה זו ואחד מפרשה הבאה.

ולפי הי"א [וכן פוסק ריב"ל] - יקרא שנים מפרשה זו ושלושה מפרשה הבאה.

2. במקום שאי אפשר להוסיף מפרשה הבאה וכבר קרא הראשון ג' פסוקים - ידלג, [עיי' רש"י ד"ה למ"ד

דולג, ותוד"ה ואם, ובמסורת הש"ס, ולעיל תשר' טז, יז].

פוסקים:

המ"ב (סי' קלח סעיף א') כותב: שאם טעה וסיים שני פסוקים סמוך לפרשה ובירך לאחריה - אי סליק ענינא, כגון: בפרשת המועדות שטעה ברביעי ולא שייר ב' פסוקים, מתחיל עם החמישי פסוק אחד למפרע, ואי לא סליק ענינא - אין העולה אחריו מתחיל פסוק אחד, אלא יתחיל ממקום שסיים העולה שלפניו, ויקרא אותן שני פסוקים, ועוד שלשה פסוקים או יותר מפרשה של אחריה.

סדר הקדימה בעולים לתורה

יט. מהו סדר הקדימה בעולים לתורה, ומדוע? דף כב.

תשובה:

את הת"ח יש להקדים לפני כהן לוי וישראל, אולם רק ת"ח כדוגמת רב הונא, שאפי' רב אמי ורב אסי שהיו כהנים חשובים דא"י היו כפופים לרב הונא, ואח"כ כהן, ואח"כ לוי, [ואמר אביי "נקטינן אין שם כהן נתפרדה החבילה" - גיטין דף נט; וברש"י שם, עיי"ש, ובמש"כ שם בפרק ה' תשר' מג, באריכות על כל הנושא והפרטים].

פוסקים:

בשו"ע (סי' קלה סעי' ג') נפסק: כהן קורא בתורה ראשון, ואחריו לוי, ואחריו ישראל, ובסעי' ד', נפסק: המנהג הפשוט, שאפי' כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם גדול ישראל, והוא שהכהן יודע לקרות, ומיחו אס יוכל לקרות עם הס"ץ מילה במילה - סגני כהן, [ועיי' במ"ב מה שכתב בזה].

מנין הקרואים בתעניות

כ. כמה עולים לתורה בתעניות ציבור או של גשמים, ובתשעה באב, ומדוע? דף כב.

תשובה:

א. בתענית ציבור

ג' אנשים, מפני שמותר במלאכה, ולכן לא תיקנו יותר משום טירחא דציבורא, [אמנם בתעניות של גשמים אמצעיים ואחרונים יש בהם איסור מלאכה - רש"י ד"ה כגון. ועיי' בשפ"א שכותב: דאמרינן לא פלוג, עיי"ש].

ב. בתשעה באב

לפי ת"ק - אם חל בשני וחמישי קורין ג', והשלישי הוא המפטיר, ואם חל בשלישי ורביעי, אחד עולה והוא המפטיר.

ולפי רבי יוסי - לעולם קורין ג', והשלישי הוא המפטיר, ורב אשי סבר בקושייתו: שלעולם קורין ד' והרביעי הוא המפטיר, בין בתעניות ובין בתשעה באב. ועיי' תוד"ה ולדב אשי].

רב אשי סבר בקושייתו: שלעולם קורין ד' והרביעי הוא המפטיר, בין בתענית ובין בתשעה באב.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

איסור השתחוויה על אבן משכית

כא. האם מותר ליפול אפים על רצפה, והאם מותר בהטיה, ומדוע? **דף כב:**

תשובה:

א. להשתחוות על רצפת אבנים בפישוט ידים ורגלים

אסור מן התורה רק מחוץ לבית המקדש, שנאמר "ואבן משכית לא תתנו בארצכם", אבל בבית המקדש מותר ליפול על רצפת אבנים, וכדעולא דאמר, "לא אסרה תורה אלא על רצפה של אבנים ע"י פישוט ידים ורגלים בלבד", [בספר מראה הפנים פ"ד מע"ז הל' א', כתב: שמתוס' משמע, שמדאורייתא אף בהטיה אסור, ואילו ברמב"ם – המובא בהמשך – מבואר: שאסור רק מדרבנן. וכשאין רצפת אבנים, לפי הגהות אשרי פ"ד מברכות סי' כ' – יש להטות על הצד, וע"ע בב"י סי' קלא, במג"א ס"ק כב].

פוסקים:

ברמב"ם (פ"ב מעבודת כוכבים הל' ו') נפסק: וכן אבן משכית אמורה בתורה, אע"פ שהוא משתחוה עליה לשם, לוקה, שנאמר: "ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה", מפני שהיה דרך עובדי כוכבים להניח אבן לפני השתחוות עליה, לפיכך אין עושים כך לה'. ואינו לוקה עד שיפשוט ידיו ורגליו על האבן, ונמצא כולו מוטל עליה, שזו היא השתחויה האמורה בתורה, ובהל' ז', נפסק: במה דברים אמורים, בשאר הארצות, אבל במקדש, מותר להשתחוות על האבנים, שנאמר "בארצכם", בארצכם אי אתם משתחוים על האבנים, אבל אתם משתחוים על האבנים המפוצלות במקדש, ומפני זה נהגו כל ישראל להציע מחצלאות בבתי כנסיות הרצופות באבנים או מיני קש ותבן, להבדיל בין פניהם ובין האבנים. ואם לא מצא דבר מבדיל בינו ובין האבן, הולך למקום אחר ומשתחוה, או שוחזר על צדו ומטה, כדי שלא ידביק פניו באבן.

ב. על רצפת אבנים בלא פישוט ידים ורגלים

בתוס' (ד"ה ואיבעית אימא) מבואר: שלפי תירוץ א' בגמ' - אסור מדרבנן, ושלפי תירוץ ב' - אין איסור אפי' מדרבנן. [התוס' רא"ש בתירוץ השני והאור זרוע ח"א סי' צג, פוסקים שבנפילת אפים בלא פישוט ידים ורגלים מותר אפי' מדרבנן, ואילו הרמב"ם פרק ו' מעכ"ם הל' ח', והמאירי, פוסקים שאסור מדרבנן].

פוסקים:

ברמב"ם (שם הל' ח') נפסק: כל המשתחוה לה' על האבנים המפוצלות בלא פישוט ידים ורגלים, אינו לוקה, אלא מכין אותו מכת מרדות. אבל לעבודת כוכבים, אחד השתחויה בפישוט ידים ורגלים או בלא פישוט ידים ורגלים, משענה שיכבוש פניו בקרקע, נסקל. ובפ"ה מתפילה הל' יד, נפסק: כשהוא עושה נפילת פנים אחר תפילה, יש מי שהוא עושה קידה, ויש מי שהוא עושה השתחויה, ואסור לעשות השתחויה על האבנים אלא במקדש, כמו שבארנו בהלכות עבודת כוכבים.

ג. בהטיה

בתוס' (שם) מבואר: שמותר, ושזהו אפי' לפי התירוץ הראשון בגמ', ושכן מפרש רב האי גאון.

פוסקים:

עיין שו"ע סי' קלא סעי' ח'. וברמ"א נפסק: וכן אסור לכל אדם ליפול על פניו בפישוט ידים ורגלים, אפילו אם אין שם אבן משכית, אבל אם נוטה קצת על זידו – מותר אם אין שם אבן משכית, וכן יעשו ביום הכפורים כשנופלין על פניהם אם יליעו שם עשבים כדי להפסיק בין הקרקע, וכן נוהגין. והמ"ב (ס"ק מ') כתב: וכותבים הפוסקים, דאין אסור מן התורה, כי אם כשיש תרתי לגרועותא דהיינו כשמשתחוה בפישוט ידים ורגלים, וגם על רצפת אבנים דוקא, אבל דרך קידה דהיינו שנופל על אפיו על הרצפה בלא פישוט ידים ורגלים שלא על רצפת אבנים אסור רק מדברי סופרים, דגזרו קידה אטו השתחויה, ושלא על הרצפה אטו רצפה, אבל אם היה תרתי למעלותא, דהיינו דרך קידה, בלא רצפת אבנים – לא גזרו רבנן, וכן אם היה נופל דרך קידה על רצפת אבנים אך שלא היה קידה גמורה, דהיינו שנוטה קצת על צדו או אם היה בפישוט ידים ורגלים ושלא על הרצפה, ונטה קצת על צידו דלא היה פישוט ממש – ג"כ מותר, ובס"ק לז, כתב: דבאדם חשוב אפי' כשהוא דרך קידה – אסור אפי' בלא פישוט ידים ורגלים, ואפי' לא היה שם רצפת אבנים, ואם הוא מטה קצת על צדו – אפי' על רצפת אבנים שרי, דאין זה נפילה על פניו, וכ"ש נפילת אפים שלנו שהוא רק הטיית הראש וכיסוי פנים בעלמא בודאי שרי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

כב. מה דינו של אדם חשוב לענין נפילת אפים, מדוע רב לא נפל על אפיו, וכיצד נהגו אביו ורבא, ומדוע? דף כב:

תשובה :

א. אדם חשוב

אין רשאי ליפול על פניו, אלא אם בטוח במעשיו שהוא נענה בתפילתו כיהושע בן נון, ושאמר לו הקב"ה "קום לך למה אתה נופל על פניך" – גמ' בתענית, עיי"ש, ובפי' המיוחס לרש"י שם, ובמ"ב סי' קלא ס"ק לטו.

בתוס' (ד"ה אין) בשם הירושלמי, מבואר: שכל זה רק בשעה שמתפלל בשביל ציבור, אבל בינו לבין עצמו - רשאי, ונע"ע בדא"ש סי' ד', בר"ן, ובמאירי מש"כ בזה.

ב. רב לא נפל על אפיו

1. מפני שרצפת אבנים היה תחתיו ולא רצה ללכת היכן שהציבור עומד, משום שלא רצה להטריח את הציבור שיקומו מפניו.

2. מפני שלא רצה לשנות ממנהגו ליפול בפישוט ידים ורגלים.

3. מפני שרב אדם חשוב וכנ"ל, שאם לא בטוח במעשיו שהוא נענה – אין הוא רשאי ליפול על פניו.

ג. אביו ורבא נהגו כנפילת אפיים להמות על הצד

לפי רש"י (ד"ה דמצלי) - זהו מפני שאין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו, ונלפי"ז לאדם אחר מותר להשתחוות בלא פישוט ידים ורגלים אף בלא הטיחה.

ולפי התוס' (שם) בשם רב האי גאון - זהו משום שאסור להשתחוות על רצפת אבנים, ושבהטיה מותר, וכנ"ל תשו' קודמת נושא ג'.

פוסקים :

ברמב"ם (פ"ה מתפילה הל' יד), ובשו"ע (סי' קלא סעי' ח') נפסק: ואין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו כשמתפלל על הציבור, אלא אם כן הוא יודע בעצמו שהוא צדיק ויענה כיהושע, ונע"ע בבאר היטב ס"ק כא, ובמ"ב ס"ק לחו, והרמב"ם מוסיף: אבל מטה פניו מעט ואינו כובש אותן בקרקע, וכו'. והראב"ד בהשגותיו, כותב: בירושלמי "ובלבד יחיד על הציבור", ואית דגרסי "ובלבד יחיד בציבור".

השכמה לתפילות שבת ויו"ט, וסיומה

כג. בשבת, ביו"ט, וביוה"כ, מתי מאחרים לבוא וממהרים לצאת, מתי להיפך, ומתי ממהרין לבוא וממהרים לצאת, ומדוע? דף כג:

תשובה :

1. ביו"ט - מאחרין לבוא וממהרין לצאת.

רש"י (ד"ה ביו"ט) מפרש: מאחרין, משום שצריך לטרוח בסעודת יו"ט, וממהרין לצאת, משום שמחת יו"ט. וכן נפסק ברמ"א סי' תקכט סעי' א'.

2. בשבת - ממהרין לבוא וממהרין לצאת.

רש"י (ד"ה ובשבת) מפרש: שזהו משום שכבר תיקנו צרכי הסעודה ביום ששי וימהרו לקרא ק"ש כותיקין, וממהרים לצאת, משום עונג שבת. וכן נפסק ברמ"א סי' תרפא סעי' א', וע"ע במג"א ס"ק א' ב', מש"כ בזה.

3. ביוה"כ - ממהרין לבוא וממהרין לצאת, משום שהוא יום תענית, ומאריכין בו בתפילות ובתחנונים.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

קטן ואשה בקריאת התורה

כד. האם קטן ואשה עולים למנין שבעה, ומדוע?

דף כג.

תשובה:

הכל עולין למנין שבעה אפילו קטן ואפילו אשה, אבל אמרו חכמים: "אשה לא תקרא משום כבוד הציבור". [לפי הר"ן] – אסור שיהיו כולם או רובם, נשים או זקנים, כיון שאינם בני חיוב, ואינם יכולים להוציא אחרים ידי חובה, ולפי דעה אחת במאירי – מספיק שרק גדול אחד יהיה והשאר יכולים להיות נשים או קטנים, עוד כותב המאירי: שכ"כ יכולים לעלות למנין "שלשה", בשני וחמישי ובשבת במנחה, והתוריד חולק עליו, עוד מביא המאירי – שבזמן הזה שכל אחד מברך, אשה לא יכולה לעלות, מכיון שהיא פטורה מת"ת, משא"כ קטן שיש לו שייכות לת"ת ואחרים מצווים ללמדו, אבל לפי התוס' בר"ה דף לג, ד"ה היא – יכולים לעלות בכל עליה ולברך, הואיל ואינם מוציאים אחרים בברכתם, ובאור זרוע כותב: שמעלים אפי' קטן שלא הגיע לחינוך, אבל לפי הרמב"ם והשו"ע – המובאים בהמשך – קטן היינו רק אם יודע לקרוא ולמי מברכים.

פוסקים:

ברמב"ם (פי"ב מתפילה הל' יז) ובשו"ע (סי' רפב סעי' ג') נפסק: הכל עולים למנין שבעה, אפילו אשה וקטן שיוודע למי מברכין, אבל אמרו חכמים: אשה לא תקרא בצבור מפני כבוד הצבור, ואלו דוקא מלטרפס למנין הקרואים, אבל לא שיהיו כולם נשים או קטנים. והמ"ב (ס"ק יא) כותב: דלמנין שלשה ובראש חודש ויר"ט ויה"כ – אינו עולה, ובס"ק יב, כותב: דאם אין שם כהן גדול אלא הוא – קורין אותו, והמ"א חולק וסובר שאין מחויבין לקרותו, וכן נוהגין בימינו, ויותר מזה נוהגין כהיום, שאין לקרותו כלל אפי' אם נשלם מנין הקרואים, אלא למפטיר.

אם המפטיר עולה למנין שבעה

כה. האם המפטיר עולה למנין שבעה, ומדוע?

דף כג.

תשובה:

הדין תלוי במחלוקת בין רב הונא לבין רב ירמיה:

הד אבר - עולה למנין שבעה, שהרי הוא קורא.

והד אבר - אינו עולה למנין שבעה, משום שכל קריאתו אינה חובה והיא רק מפני כבוד תורה, שלא יהא כבוד תורה וכבוד נביא שווה.

התוס' (ד"ה חד) בותבים: שר"ת פוסק כמ"ד עולה, ולכך אנו נוהגין שבתעניות במנחה ובט' באב - השלישי הוא מפטיר, אבל בשבתות ויר"ט שיכולים להוסיף על מנין הקרואים - נוהגים שהמפטיר אינו מהשבעה קרואים, וזאת כדי לצאת גם את הדעה הסוברת שהמפטיר אינו מן המנין.

עוד בותבים התוס' (ד"ה כיון): שכיום המנהג שהמפטיר חוזר על מה שכבר קראו, מפני שתיקנו לומר קדיש בין שבעת הקרואים למפטיר, להודיע שהמפטיר אינו ממנין הקרואים. (גם הר"ן, הרא"ש סי' ה', והרבה ראשונים פוסקים כמ"ד שעולה, אך הבה"ג והר"ח פוסקים: שאינו עולה למנין שבעה).

פוסקים:

ברמב"ם (פי"ב מתפילה הל' יז) ובשו"ע (סי' רפב סעיף ד') נפסק: וכן מפטיר עולה מהמנין, שהרי הוא קורא בתורה, ואם הפסיק שליח ציבור בקדיש, בין משלים ובין המפטיר, אינו עולה מן המנין, וכו'. וכן נוהגים בימים טובים שאין מפטיר ממנין הקרואים, אבל בחול שאסור להוסיף על מנין הקרואים – השלשי הוא מפטיר, וכיום שמוציאין שני ספרים או שלשה, המפטיר קורא באתרוג, וכו', ואומרים קדיש קודם שעולה המפטיר, ואין חילוק בזה בין הוסיפו על מנין הקרואים או לא ובין מוציאין ספר תורה אחד או שלשה.

טעות בקריאת התורה ביו"ט או בשבת חנוכה

כו. ביו"ט או בשבת חנוכה, כשטעו וקראו את כל הסדרה חוץ מחובת היום, בשבת חנוכה לח' קרואים וביו"ט לז' קרואים, מה יעשו?

דף כג.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

בתוס' (ד"ה חד) מבואר: שבשבת חנוכה אין צריך לחזור ולקרות, משום דאין משגיחין בחנוכה כל עיקר, מה שאין כן ביו"ט שחוזר וקורא מענינא דיומא, והאחרון שקרא כמאן דליתא.

פוסקים :

בשו"ע (סי' תרפד סעיף ג') נפסק: ואם טעה החזן וקרא ד' בשל ראש חודש, אם לא הוציאו ספר ב', אין צריך לקרות יותר, והמ"ב (ס"ק יד) כותב: דאפי' אם נזכרו בתחילת קריאת הרביעי, אין לומר שרביעי עצמו יקרא בספר תורה זו של חנוכה קודם שיחתום בפרשת ראש חודש, דה"ז מדלג, ואין מדלגין בתורה בשני ענינים, עוד נפסק בשו"ע (שם): שאם הוציאו ספר ב', משום פגמו של ראשון צריך לקרות חמישי בשל חנוכה, ואם טעה והתחיל לקרות בשל חנוכה, לריך להפסיק לקרות בשל ראש חודש, ואם לריך לכך על קריאת ראש חודש, עיין לעיל סימן קמ. והמ"ב (בס"ק טז) כותב: ויאמר קדיש אחריו, ואם אמר קדיש אחר הרביעי לא יאמרנו אחר החמישי.

הקדיש שלפני קריאת התורה

בז. האם לפני קריאת התורה הש"ץ גומר הקדיש? דף כג.

תשובה :

בתוס' (שם) מבואר: שבימים שאין בהם קרבן מוסף, [לדוגמא: בחנוכה] - אז לפני הוצאת הספר תורה, אינו גומר את הקדיש [דהיינו שאומר רק חצי קדיש].

בח. מדוע אין מפטיחים בשבת צפרקת "וביום השבת"? דף כג.

תשובה :

בתוס' (ד"ה כיון) מבואר בזה ג' טעמים, הראשון: שזהו משום שאין בפרשת "וביום השבת" ג' פסוקים, ואין קוראין בספר תורה פחות מג' פסוקים, ואין להתחיל לפני כן או אחרי כן משום שאין זה מענין של היום.

השני: משום שההפטרה צריכה להיות מענינו של יום, ואם קרינו בשל שבת, א"כ יהו כל ההפטרות מענין אחד, שהרי צריך להפטיר בדסליק מיניה.

השלישי: שבספר תורה שני קוראים רק בקרבנות שבאים לכפרה וקרבת שבת אינם באים לכפרה.

מנין הפסוקים הנדרש להפטרה

בט. מהו מנין הפסוקים הנדרש להפטרה, ומדוע? דף כג. כג.

תשובה :

1. **המפטיר בנביא** - לא יפחות מעשרים ואחד פסוקים, כנגד שבעה שקראו בתורה, כשכל אחד אינו פוחת מג' פסוקים.

2. **היכא דסליק ענינא או במקום שיש מתורגמן** [ויש טירחא דציבורא] - מותר לפחות. [במאירי ובר"ן מבואר: שבמקום שיש מתורגמן מהני רק כשהקורא קרא י' פסוקים ותרגמן הקורא, שביחד יוצא כ' פסוקים, וחוזרים וקוראים פסוק אחרון בלשון הקודש, ובכך יש לנו כ"א פסוקים, ולפי דעה נוספת - המובאת במאירי - מספיק גם בפחות מעשרה].

פוסקים :

ברמב"ם (פ"ב מתפילה הל' יג) ובשו"ע (סי' תפד סעי' א') נפסק: ולא יפחות מעשרים ואחד פסוקים, ואם שלם הענין בפחות מאלו, אינו צריך להוסיף, והרמב"ם מוסיף: ואם קרא עשרה פסוקים ותרגמן המתרגם דיו, ואפי' לא שלם הענין, ולוקא בשבת לא יפחות מכ"א פסוקים, ג"פ לכל אחד מן הקוראים, אבל ביו"ט שקורין ה' סגי בט"ו.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

"הפורס על שמע"

ל. מה הפירוש "הפורס על שמע", כְּכַבֵּל כְּמֵה אֲנָקִים פּוֹרְסִין, וּמִנִּין לְמַדִּים זֹאת? דף כג:

תשובה:

לפי רש"י (ד"ה אין פורסין) - מנין הבא לביהכ"נ לאחר שקראו הציבור ק"ש, (והתפללו - תוד"ה אין), עומד אחד ואומר קדיש וברכו וברכה ראשונה של ק"ש, (ודחינו יוצר אור), ו"פורס" פירושו חצי דבר, (וע"ע במאירי ובדרכי משה סי' סט ס"ק א' מש"כ בביאור שיטת רש"י, אך הריטב"א מפרש את הסוגיא אחרת מרש"י: ש"פורס" אינו לשון חצי, אלא "מברכים", ופירושו, שאומרים קדיש, ברכו, וק"ש, וכל ברכותיה בשלימותן, וכן מפרש הרמב"ם בפירושו למשניות, וע"ע בר"ן ובמאירי מש"כ בזה).

לפי התוס' (שם) בשם ר"ת - בשבעה שלא שמעו עם שלש אחרים סגי, דכתיב, "בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ד" שהם ז' תיבות.

ושיש אומרים: אפי' בששה, משום ד"ברכו" הוי השישי.

תוס' מביאים את ר"ת בספר הישר, הכותב: שאפי' בחמשה, משום שאין אלא ה' תיבות עד "ברכו".

לפי התוס' - מספיק אפי' לשלשה, (וטעמם - עיין בתוס').

תוס' מביאים שתלמידי רש"י בשם רש"י מפרשים: שאפשר לפרוס אפי' בשביל אחד, (וכן סובר הרא"ש, מדברי הר"ן משמע, שרש"י ור"ת מדברים אפי' כשכל העשרה התפללו ביחידות, ובמאירי הביא דעה הסוברת, שפורסים בשביל אחד רק בתנאי שנעדיין לא התפללו ביחידות, וע"ע ברדב"ז סי' אלף שיב, ובכף החיים סי' סט ס"ק ז').

עוד כותבים בשם רש"י: שאפי' אותו ששמע כבר, יכול להוציא את אותן שלא שמעו, (והתוס' מביאים את ראיותיו של רש"י ודחו אותם, והטור סי' סט, כותב: שהרא"ש מסכים לשיטת רש"י, ומסביר ה"ב: שהתוס' והרא"ש רק דוחים את ראיותיו של רש"י, אבל לא חולקים עליו לדינא, עיי"ש).

וסיימו התוס': ר"ת לא היה רוצה לעשות כן אפי' לעצמו.

פוסקים:

ברמב"ם (פ"ח מתפילה הל' ה') נפסק: וכן לא יהיה אחד מברך ברכת שמע והכל שומעים ועונין אחריו אמן לא בעשרה, וזה הוא הנקרא "פורס על שמע", וכו', והראב"ד בהשגותיו, כותב: אינו אומר אלא יוצר בשביל קדושה שבה, וזהו פורס, כמו "בפורס הפסח", מאי פרוס, פלגא פלגא דהלכות הפסח, וכן פורס על שמע, והיא אחת מהשתים שלפניה.

דברים שבקדושה שאין לאומרם פחות מעשרה

לא. מהן הדברים המנוין במשנתנו שאין פוחתין בהם מעשרה, ומדוע? דף כג:

תשובה:

א. לפרוס על שמע

ממה שנאמר "ונקדשתי בתוך בני ישראל" לומדים שכל דבר שבקדושה לא יהיה פחות מעשרה, (והר"ן כותב: שזהו אסמכתא, שהרי סדר תפילה גופו אינו אלא מדרבנן, ומטעם זה אם יש פחות מעשרה - אין הש"ץ עובר לפני התיבה, ואין הכהנים נושאים את כפיהם, ואין קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא. וע"ע א"ת כרך ו', עמ' תשיד, ערך דבר שבקדושה).

תוס' (ד"ה אין) כותבים: שאם התחילו בעשרה ויצאו מקצתן, יכולים לגמור את התפילה בפחות מעשרה, ועל היוצאים נאמר "ועוזבי ד' יכלו", ושכן הלכה.

ב. מעמד ומושב

כיון דבעי למימר "עמדו יקרים עמודו, שבו יקרים שבו", לאו אורח ארעא בפחות מ', ומפרש"י: להטריח

וצדקתו עומדת לעד וזה הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

שליח לכך, ולקרותן יקרים, דא"כ מה הנחת למרובים.

ג. אין אומרים ברכת אבלים כשיש פחות מעשרה

פי' ברכת רחבה, [שכשחזרו מהלויית המת, היו עומדים כולם יחד ברחוב, ועמד אחד ואמר ברכה לאבלים, כמבואר במסכת כתובות דף ז'ז, ואין אבלים מן המנין.

תוס' (ד"ה ואמר) כותבים: שברכת המזון סגי בשלשה ואבלים מצטרפין.

ד. ברכת תנחומי אבלים וברכת חתנים

צריך עשרה, מיהו החתן יכול להיות מן המנין.

[לפי התוס' בכתובות דף ז: ד"ה שנאמר – גם ברכת אירוסין צריכה עשרה, ולפי הרא"ש בכתובות סי' יב בשם ר' שמואל הנגיד – ברכת אירוסין אינה צריכה עשרה].

ה. לזמן על המזון

כיון דבעי למימר לאלוקינו, בציר מעשרה לאו אורח ארעא.

ו. לפדות קרקעות הקדש

צריך עשרה שישמו את הקרקע, ואחד מהם כהן, דאמר שמואל: עשרה כהנים כתובים בפרשה וכו', וה"ה באומר "דמי אדם פלוני עלי", שצריך עשרה ואחד מהם כהן. [לפי תוס' בתמורה דף כז: ד"ה לא אמרו – קרקע שנפדתה בפחות מעשרה, אינה פדויה, ועיין טורי אבן שכותב: שמהירושלמי המובא בתוס' בסוגיין ד"ה ואדם, מוכח שבדיעבד הוי פדוי, וכן עיין בקרית ספר על הרמב"ם פ"ח מערכין הל' ב'.]

ז. מכירת עבד כנעני

לפי שיטת התוס' (ד"ה ואדם) – מספיק בשלשה, כדאיתא בירושלמי, גזירה שמא ישמעו ויברחו, וואע"ג דמדאורייתא בעי עשרה, מ"מ כדי שלא יהיה הפסד להקדש תקנו חז"ל, דסגי בשלשה – ר"ן, אבל לפי המאירי – גם בזה צריך עשרה, וכתב המשנה למלך: שכן מוכח מהתוס' בסנהדרין דף טו: ד"ה אדם, שתירצו באופן אחר את קושייתם כאן.

לקרוא למתורגמן יותר מפסוק אחד

לב. האם רשאי הקורא בתורה ובנביא לקרוא למתורגמן יותר מפסוק אחד? דף כד.

תשובה:

1. בתורה - לא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד, משום שאם יתרגם יותר פסוקים בבת אחת, יכול המתרגם לבוא לידי טעות.

2. בנביא - יכול לתרגם ג' פסוקים, וולא איכפת לנו אם יטעה כיון שאין נפק"מ לענין הוראה – רש"י, ואם הם בג' פרשיות [עיין שפ"א] - קורא אחד אחד.

פוסקים:

בשר"ע (סי' כמה סעי' א') נפסק: בימי חכמי הגמרא היו נוהגין לתרגם כדי שיבינו העם וכו' ובסעי' ג', נפסק: והאידיא לא נהגו לתרגם משום דמה תועלת בתרגום, כיון שאין מבינים אותו.

דילוג בתורה ובנביא

לג. האם מותר לדלג בתורה ובנביא ממקום למקום, ועד כמה? דף כד.

תשובה:

1. אם ע"י שידלגו יהיה הפסק בכדי שיפסוק המתורגמן - אין מדלגין אפי' בנביא.

רש"י (ד"ה שלא יפסוק) בפרש: שזהו משום שאין כבוד ציבור לעמוד שם בשתיקה. ונע"ע א"ת כרך י', ערך

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

הפטרה, עמ' ח', ועמ' כו.

2. הפסק פחות מכדי שיפסוק המתורגמן ובענין אחד - מותר לדלג, ואף בספר תורה.
3. הפסק פחות מכדי שיפסוק המתורגמן ובשני ענינין בתורה או מנביא לנביא - אין מדלגין, ולפי הפר"ח והערוה"ש - האיסור מנביא לנביא רק כשזה ב' ענינים, אבל בענין אחד מותר, ולפי הבאר יהודה - מותר אפי' בשני ענינים.
- רש"י (ד"ה ואין מדלגין בתורה) בפרש: שהשומע את הקופץ ממקום למקום אין ליבו מיושב לשמוע, ורבינו מנוח בהל' ח', מסביר: שזהו מפני שחוששין לקורא שלא תהא דעתו מיושבת עליו.
4. כבדין הקודם, בשני ענינים בנביא אחד או מנביא לנביא בתרי עשר - מדלגין, (משום דנחשבים לספר אחד - רש"י במסכת סוטה דף מא: ד"ה ובנביא), ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו. ולפי שיטת התוס' ביומא דף ע. ד"ה ובלבד - כל דילוג למפרע ואפי' פחות מכדי שיפסוק המתורגמן אסור, והריטב"א שם, כותב: שהאיסור למפרע אפי' באותו ספר, ויש שחולקים עליהם - וע"ע במ"ב שנביא בהמשך.

פוסקים :

וכן נפסק בשו"ע (סי' קמד סעיף א'), והמ"ב (ס"ק ט') כותב: דיש דעות בין הפוסקים די"א שדוקא מנביא לנביא אין מדלגין למפרע, אבל בנביא אחד מדלגין למפרע, אם הם סמוכין, ולא יצטרכו הציבור לעמוד בשתיקה, והמ"א מצדד שאפי' בנביא אחד אין לדלג למפרע, וכן נפסק בא"ר, ועיין בפרמ"ג שמצדד, דבענין אחד בנביא אחד מותר לקרות למפרע.

קטן וסומא לענין להוציא את הגדול במצוות

לד. האם קטן וסומא יכולים להוציא את הגדול בדבר שבקדושה או בקריאת המגילה, ומדוע: דף כד.

תשובה :

א. קטן

1. בדבר שבקדושה - אינו יכול להוציא את הגדול.
- בתוס' מבואר: שזהו משום דתרי דרבנן אינו יכול להוציא חד דרבנן.
2. בקריאת המגילה, תוס' מביאים: שלפי רבנן - אינו יכול להוציא בקריאת המגילה, ושלפי רבי יהודה - קטן יכול להוציא אחרים בקריאת המגילה הוא, מפני שגם טף ונשים היו בספק דלהרוג, ולכן עשאוהו כגדול, וע"ע במש"כ לעיל פ"ב תשו' כט. בשו"ע (סי' תרפט סעי' ב') נפסק: שהשומע מקטן - לא יצא.

ב. סומא לענין להוציא אחרים יד"ח בדבר שבקדושה

1. כשראה מאורות מימיו - לכו"ע יכול להוציא.

2. כשלא ראה מאורות מימיו

לפי ת"ק - מוציא.

בתוס' (ד"ה מי) מבואר: שזהו אף שהוא תרי דרבנן, ומשום שהוא גדול ובר דעת, ונע"ע לעיל דף יט: תוד"ה ור"י, ובמש"כ לעיל פ"ב תשובה ל' נושא ה'.

ולפי רבי יהודה - אינו מוציא.

3. סומא - אינו יכול להוציא אחרים בקריאת המגילה, שהרי קורא בעל פה, וקריאת המגילה צריכה להיות מן הכתב.
4. סומא לענין קריאת התורה - עיין לקמן תשו' לז.

פוסקים :

בשו"ע (סי' סט סעיף ב') נפסק: שסומא אע"פ שלא ראה מאורות מימיו פורט על שמו, ומברך יוצר המאורות, שהוא נהנה

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

במאורות שרואין אחרים שיוורוהו הדרך אשר ילך בה, והמ"ב (ס"ק יט) כותב: דגם יוכל לירד לפני התיבה לתפילה, ויש למנוע לקטן שלא יפרוס על שמעו, ומיהו כל שהגיע ל"ג שנים אין מדקדקין אם הביא שתי שערות דברכות ק"ש דרבנן.

הראוי לעבור לפני התיבה, וסדר הקדימה

לה. למי יש זכות קדימה לעבור לפני התיבה, ומי אינו ראוי לעבור לפני התיבה, ומדוע: דף כד. כד:

תשובה:

א. המפמיר בנביא

חז"ל תיקנו שיש לו זכות קדימה לעבור לפני התיבה.

לפי רב פפא - זהו משום כבודו להעבירו לפני התיבה מפני שהמציא עצמו לדבר שאינו כבודו.

ולפי רבה בר שמי - זהו משום חשש קטטה, שיאמר: מדוע אני לא מקבל שכר והעובר לפני התיבה מקבל.

הנפק"מ הוא: באופן שהעובר לפני התיבה אינו נוטל שכר. ופרש"י: שאז משום אינצויי ליכא, אבל משום כבוד איכא.

ב. קמין

אינו יכול לעבור לפני התיבה, מפני שאינו יכול להוציא אחרים ידי חובתן, שהרי אינו מחוייב בדבר, כנ"ל תשו' קודמת נושא א'. וכן נפסק בשו"ע סי' נג סעיף ו'.

ג. פוחח

אינו עובר לפני התיבה, אבל פורס את שמע ומתרגם.

לפי רש"י (ד"ה פוחח, ובעמ' ב' ד"ה קטן פוחח) - פוחח זהו מי שכרעיו נראים, ומשום "לא יראה בך ערות דבר".

ולפי תוס' (ד"ה פוחח) - זהו אותו שלובש בגדים קרועים, וכן מפרש הרמב"ם פ"ח מתפילה הל' יב, וע"ע בפירושו למשניות שמוסיף: גם כשליבו ערום.

פוסקים:

בשו"ע או"ח (סי' נג סעי' יג) נפסק: פוחח, והוא מי שבגדו קרוע ורועותיו מגולים, לא ירד לפני התיבה.

ד. גדול מ"ג שנים ועדיין לא נתמלא זקנו

בתוס' (ד"ה ואינו) מבואר: שבשני אופנים אינו יכול לרדת:

1. בתענית ציבור, שיכול לרדת רק מי שזקן ורגיל ונתמלא זקנו.

2. בקביעות, אבל באקראי - יכול לרדת משהביא ב' שערות.

מרש"י המובא בתוס': משמע, שאפי' בקביעות יכול לרדת.

פוסקים:

ברמב"ם (פ"ח מתפילה הל' יא) נפסק: ומי שלא נתמלא זקנו, אף על פי שהוא חכם גדול, לא יהא שליח ציבור מפני כבוד ציבור, אבל פורס הוא על שמע משיביא שתי שערות אחר שלוש עשרה שנים, ולפי הנימוק"י והכס"מ - הרמב"ם אוסר רק בקביעות, וכלשוננו תחילה "אין ממנין", ולפי הפר"ח - הרמב"ם אוסר אפי' באקראי, ובשו"ע סי' נג, סעי' ו', נפסק: אין ממנין אלא מי שנתמלא זקנו מפני כבוד הצבור, אבל באקראי, משהביא שתי שערות יכול לירד לפני התיבה, ובלבד שלא יתמנה מפי הצבור או מפי שליח צבור הממנה אותו להקל מעליו להתפלל בעדו לעתים ידועים. ובסעי' ז', נפסק: אם אין שם מי שיוודע להיות שליח צבור כי אם בן שלוש עשרה ויום אחד, מוטב שיהא הוא שליח צבור משיבטלו מלשמוע קדושה וקדיש, ובסעי' ח', נפסק: מי שאינו בעל זקן, כל שניכר בו

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

שהגיע לכלל שנים שראוי להתמלאות זקנו, נתמלא זקנו קרינן ביה, הילכך בן עשרים שנה, אף על פי שאין לו זקן, ממנין אותו וכן אס היה לו זקן אפילו מעט, קרינן ביה נתמלא זקנו אס הוא מבן שמונה עשרה ולמעלה. [נחלקו הפוסקים: אם קטן יכול לרדת במקום שהציבור מחזלו כבודם, והמ"ב ס"ק כג, הכריע: שלא יכולים למחול].

ה. מי שקורא לאלפין עיינין לעיינין אלפין

אין מורדין אותו לפני התיבה.

פוסקים :

וכן נפסק בשו"ע סי' נג סעיף יב, ואם אין אחר – הדין תלוי במחלוקת הפוסקים, מובאים במ"ב ס"ק לח, וע"ע בביה"ל בשם הט"ז, המיקל בזה בזמנינו שאין רוב העם מבחינים בזה.

ו. האומר "איני עובר לפני התיבה בצבועין"

אף בלבנים לא יעבור, דחיישינן שמא מינות נזרקה בו, ולכן האומר "איני עובר לפני התיבה בסנדל" – אף יחף לא יעבור.

פוסקים :

וכן נפסק בשו"ע סי' נג סעיף יח, שאינו עובר באותה תפילה, והמ"ב ס"ק מז, כתב: שמפני שלא שמענו ממנו בהדיא דברי אפיקורסות, די לחוש עי"ז רק לאותה תפילה.

כהן הראוי ושאינו ראוי לנשיאת כפים

לו. באלו אופנים אין כהן נושא כפיו, ומדוע?

דף כד. כד:

תשובה :

א. קטן שלא הביא ב' שערות

לא ישא את כפיו.

רש"י (בד"ה ואינו) מפרש: שזהו משום שאין כבוד של ציבור להיות כפופין לברכתו, [מרש"י בסוכה דף מב, ד"ה חולקין, משמע: שלעולם קטן אינו נושא כפיו אפי' יש גדולים עמו, עיי"ש ובתוס'].

ולפי התוס' – אם יש גדולים עמו, נושא את כפיו כדי ללמוד ולהתחנך, ואם לאו, לא ישא אפי' באקראי, [ומסתעם זה רשאי לברך – מ"ב סי' קכז ס"ק קכג, לפי הכס"מ – גם הרמב"ם ס"ל כן, ולפי הלח"מ – הרמב"ם אינו מתיר אלא רק למי שנתמלא זקנו].

פוסקים :

בשו"ע (סי' קכח סעי' לד) נפסק: קטן שלא הביא שתי שערות, אינו נושא את כפיו בפני עצמו כלל, אבל עם כהנים שהם גדולים, נושא, ללמדו ולהתחנך, ומשהביא שתי שערות, נושא את כפיו אפילו בפני עצמו, ומיהו דוקא באקראי בעלמא ולא בקביעות עד שיתמלא זקנו, שאז יכול לישא כפיו אפילו יחידי בקבע, וכל שהגיע לשנים שראוי להתמלאות זקנו, אף על פי שלא נתמלא, קרינן ביה נתמלא זקנו, וע"ע בסי' נג סעי' ח.

ב. פוחח

לא ישא את כפיו, משום כבוד ציבור. [פירוש של "פוחח" – עיין לעין תשו' קודמת נושא ג', וע"ע במש"כ המ"ב בס"ק קיא].

ג. מי שלא נתמלא זקנו

בתוס' (ד"ה ואין) מבואר: דבקביעות או בימים שמרבים ברחמים, אינו יכול לישא כפיו, אבל באקראי – יכול לישא כפיו, כדי לאחזוקי נפשיה בכהני, [והתוס' בסוכה דף מב, ד"ה היודע, בפירוש הראשון כותבים: שעם אחרים גדולים מותר לפרוס].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פוסקים :

המ"ב (סי' קכח ס"ק קכה) כותב: שבמדינתנו שאין נושאים כפים אלא ביר"ט, מותר לישא בכל רגל, אפי' בפני עצמו, כדי לאחזוקי נפשיה דכתיב, דלא מיקרי זה אקראי, ובשר"ע (שם) מבואר: שכל שהגיע לשנים שראוי להתמלאות זקנו אפי' שלא נתמלא קרינן ביה נתמלא זקנו, וברמ"א ציין לעיין בשר"ע סי' נג סעיף ח', שם נתבאר דין מי שאינו בעל זקן – עיין מה שכתבנו לעיל תשובה לה נושא ד', והביה"ל (שם) מביא מחלוקת פוסקים, אם מותר עם כהנים גדולים לפרוס כפיו אפי' דרך קבע, וכן אם באקראי מותר אפי' יחיד.

ד. בעל מום באופן שהמום בפניו, בידיו, וברגליו

וכן הוא בגירסא שלפנינו, וכן נפסק ברמב"ם פט"ו מנשיאת כפים הל' ב', והשר"ע סי' קכח סעי' ל', מוסיף: שברגליו היינו רק במקום שעולים לדוכן בלא בתי שוקיים, אבל הרי"ף הרא"ש והטור אינם גורסים "ידיו ורגליו"

1. לא נושא את כפיו, מפני שהעם מסתכלין בו.

רש"י (ד"ה כהן) מביא: שבמסכת חגיגה איתא, המסתכל בשעה שנושאים את כפיהן, עיניו כהות לפי שהשכינה שורה על ידיהן, ורש"י על הרי"ף, מוסיף: שלפ"ז האיסור הוא רק בזמן ביהמ"ק, שהיו מברכים בשם המפורש, אבל לא בזמן הזה, ובמסורת הש"ס מביא, שהתוס' שם דחו את פירוש רש"י, ולכן מפרשים ע"פ הירושלמי: שזהו גם משום היסוד הדעת.

2. המומין כיצד, היו אצבעותיו עקומות או עקושות, או שהיו ידיו בוקניות.

רש"י מפרש: "עקומות" היינו כפופות, "עקולות" היינו שנוטות לצדיהם, ורש"י על הרי"ף מפרש: "עקומות" היינו שנתעקמה ידו אחרותיה, "עקולות" היינו שאין יכול לחלק אצבעותיו, הטוש"ע סי' רכה סעי' ט' מפרשים: שבוהקניות היינו שמנומר בנקודות דקות, וכותב המג"א שהן לבנות, ורבינו מנוח בספר המנוח, מפרש: שהם כתמים שחומים כעין עדשים, וע"ע במ"ב שם ס"ק כד'.

3. כשהיה דש בעירו

בתוס' (ד"ה אם) מבואר: שיכול לישא כפיו, וכמו בדין סומא וזבלגן המובאים בסמוך. הל"ח"מ פט"ו מתפילה ה"ב, כותב: שמהרמב"ם מדויק: שהיה זה אמור רק בסומא וזבלגן, אבל לא בשאר מומין, והמ"ב ס"ק קיא, מפרש את השר"ע כשיטת הרמב"ם.

ה. הסומא

לא ישא כפיו אפי' סומא רק באחת בעיניו, ואם דש בעירו - נושא את כפיו.

ו. מי שהיו ידיו צבועות

רבי יהודה אומר: שלא נושא את כפיו, מפני שהעם מסתכלין בו, ושם רוב אנשי העיר מלאכתן בכך - מותר, לפי שאין מסתכלין בו. (הב"י כותב: שאם דש בעירו - בלא"ה מותר).

ז. זבלגן, רש"י מפרש: מי שעניו זולפות דמעה.

לא ישא את כפיו, ואם דש בעירו - נושא את כפיו.

ח. מי שקורא אלפין עייניו ועייניו אלפין

לא ישא את כפיו.

פוסקים :

דיני מומים הפוסלים ככהן מלישא כפיו מובאים בשר"ע סי' קכח סעיף ל', עיי"ש, עוד מבואר בשר"ע (שם): שכל ששהה ל' יום מקרי דש בעירו, ודוקא בעירו, אבל אם הולך באקראי לעיר אחרת ושהה שם ל' יום - לא, ואפי' לא בא לדור שם להיות מבני העיר אלא בא להיות שם מלמד או סופר או משרת שנה או חצי שנה - חשוב דש בעירו ל' יום, ועיין בביה"ל שם.

חיוב סומא במצוות

לז. האם מותר לסומא לפרוס על שמע, או לתרגם [ולקרוא בתורה], ומדוע? דף כד. כד:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

א. לפרוס על שמע

לפי ת"ק - יכול אפי' אם לא ראה מאורות מימיו, משום שנהנה מזה שבני אדם רואים אותו, ומצילין אותו מן הפחתים וכו'.

ולפי רבי יהודה - סומא שלא ראה מאורות מימיו אינו פורס על שמע, אבל אם ראה פעם מאורות, יכול הוא לפרוס על שמע.

לפי תירוצ' א' בתוס' (ד"ה מי) - בראה פעם מאורות שרבי יהודה מודה שפורס, זהו רק בסומא שהיה כל ימיו בבית אפל, אבל סומא ממש אפי' שפעם ראה ונסתם אינו פורס, דרבי יהודה לשיטתו (במסכת בב"ק) דס"ל: שפטור מן המצוות, ושכן מפורש בירושלמי.

ולפי תירוץ השני - רבי יהודה בסוגייתנו המתיר לסומא שראה מאורות ונסתם, לפרוס על שמע, היינו אף לסומא ממש, וכן להוציא אחרים ידי חובתן, למרות שסובר שמדאורייתא פטור הוא מן המצוות, וזהו משום שמדרבנן חייב, כדי שלא יהא כנכרי, ולכן אותו שלא ראה מימיו אפי' מדרבנן לא יפרוס, כיון שאין לו הנאה. [כתירוץ זה סוברים התוס' בב"ק דף פ"ט. ד"ה וכן. עיי"ש]. לענין הלכה - עיין מה שכתבנו לעיל תשובה לד.

ב. לתרגם

לכו"ע מותר, והתור"ד מדייק מזה. שאסור בקריאת התורה. המאיירי והשו"ע סי' נג סעי' יד. כותבים: שזהו משום שדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרים בעל פה. והב"י סי' קמא מחמיר אף אם עולה לתורה ומברך בלא שקורא בעצמו. ולפי דעה נוספת במאיירי - מותר להעלות סומא לתורה.

פוסקים :

בשו"ע (סי' קלט סעי' ג) נפסק: סומא, אינו קורא, לפי שאסור לקרות אפילו אות אחת שלא מן הכתב, ומקביל כותב לעקבו קולא סומא כמו קולא מקביל כותב לעס הארץ, ונע"ע במ"ב ס"ק יג מש"כ בזה.

לח. האם חייב הסומא במצוות מלאורייתא או שאפי' מדרבנן אינו חייב, ומדוע?

תשובה :

- 1. מדאורייתא - בתוס' (ד"ה מי, ע"פ הגמ' בב"ק) מבואר: שלפי תנא דהמשנה בב"ק - חייב הוא בכל המצוות, ושלפי רבי יהודה - פטור מן המצוות.**
- 2. מדרבנן - התוס' בתירוץ השני כותבים: שרבי יהודה מודה שמדרבנן חייב הוא במצוות אפילו נסתמא משנולד, כדי שלא יהיה כנכרי. [הרבה אחרונים וכן המ"ב סי' נג ס"ק מא. פוסקים: שסומא חייב בכל המצוות מדאורייתא].**

תפילין עגולות

לט. מה הפירוש "העושה תפלתו עגולה - סכנה ואין בה מצוה"?

תשובה :

העושה בית של תפילין של ראש עגולים - יש בזה משום סכנה.

רש"י מפרש: כדי שלא ירוצץ את ראשו ואין בה משום מצוה.

ותוס' מפרשים: שבשעת הסכנה יכול להסתכן ולא תגין עליו המצוה ולא יהיה לו נס.

חשש מינות בשליח ציבור

מ. מדוע מי שאומר "יברכוך טובים" הרי זו דרך מינות?

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

רש"י מפרש: שזהו מפני שאינו כולל רשעים בשבחו של מקום.

תוס' מפרשים פירוש נוסף: שזהו מפני שנראה כשני רשויות, כלומר "אלוקים טובים".

מא.מה הדין במי שאומר "שמע שמע", "ישראל ישראל", וכו', ומה הדין במי שאומר "שמע ישראל" וכו' ואח"כ כופלה?

דף כה.

תשובה :

רש"י (ד"ה אמר) מפרש: שאם כופל מילה בק"ש - אין זה משמעות לשתי רשויות והרי זה רק מגונה, אבל אם קורא את הפסוק "שמע" ואח"כ כופלו - משתקין אותו דמיחזי כשתי רשויות, ואבל לפי התוס' בברכות - להפך, ועיין שפ"א.

פוסקים :

בשור"ע (סי' סא סעיף ט') נפסק: אסור לומר שמע ב' פעמים בין שכופל התיבות שאומר "שמע" "שמע", בין שכופל הפסוק הראשון, והמ"ב (ס"ק כג) כותב: ובדיעבד: בכפילת הפסוק - יצא, ובכפילת התיבות - צ"ע, ועיין בביה"ל שם. ובס"ק כב, כותב: ואם לא כיון מעיקרא - יחזור ויקרא בלחש, ואם ליכא שומענים - אפי' בקול רם מותר, אבל אם כיון מעיקרא - אפי' בלחש אסור, ובסליחות מותר לומר "שמע" בכל פעם שאומר ויעבור, דכיון שמפסיק הרבה בינתיים לא מיחזי כשתי רשויות, ועיין ט"ז שכותב ג"כ דאם ממתין איזה זמן בין הקריאה ראשונה לשנייה - שרי, דאין משתקין אותו, אא"כ קורא ב"פ רצופים, ואפי' מגונה נמי לא הוי.

מב.מדוע צריך אדם להיות זהיר בתשובותיו?

דף כה:

תשובה :

מתשובתו של אהרן למשה שאמר "ואשליכהו באש ויצא העגל הזה", פקרו המינים ואמרו "שיש הוכחה שעבודה זרה יש בה ממש", מזה לומדים שאדם צריך להיות זהיר בתשובותיו.

הנקרין ומתרגמין והנקרין ולא מתרגמין

מג. "יש נקרין ומתרגמין, ויש נקרין ולא מתרגמין", ויש נקרין ולא מתרגמין - כן הוא הגירסא בברייתא שלפנינו, וכן לפי הגהות הב"ח, אבל לפי הגהות הגר"א ומהרב רנשבורג - לא גורסים זאת, **אלו הן, ומדוע?**

דף כה. כה:

תשובה :

1. **מעשה ראובן - נקרא ולא מתרגם.**

רש"י מפרש: דהיינו "וישכב את בלהה פילגש אביו".

2. **מעשה תמר** (ויהודה - רש"י) - נקרא ומתרגם, וקמ"ל שזהו שבח של יהודה שהודה.

3. **מעשה עגל הראשון - נקרא ומתרגם, וקמ"ל שישראל לא חוששין לכבודם, וזהו כדי שיהיה להם כפרה.**

מעשה העגל השני - נקרא ואינו מתרגם, והיינו מן "ויאמר משה", עד "וירא משה".

רש"י (ד"ה מעשה) מפרש: שזהו שלא יאמרו "ממשות היה בו".

ובותבים התוס' (ד"ה מעשה): שמרש"י יוצא, שאת הפסוק "וירא משה" מותר לתרגם, והקשו: שבירושלמי (הלכה יא) איכא מ"ד, שאף את פסוק זה אסור לתרגם.

ולכן התוס' מפרשים: שזהו לפי שאינו דומה גנאי של יחיד ביחיד, ושל ציבור בציבור, לגנאי של יחיד בציבור, דהיינו אהרן. (בישוב דברי רש"י - עיין ברידב"ז על הירושלמי "במעשה רקח").

פוסקים :

ברמב"ם (פי"ב מתפילה הל' יב) נפסק: ולא כל המקראות מתרגמין בצבור, מעשה ראובן, וברכת כהנים, ומעשה העגל מן "ויאמר

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

משה אל אהרן" עד "וירא משה את הענן וגו'" ועוד פסוק אחד "ויגף ה' את הענן", כולם נקראין ולא מתרגמין. [ביאור דברי הרמב"ם שמוסיף את הפסוק "ויגוף ד" – עיין רא"ש סי כד, ובקרבן נתנאל אות ו', ובכס"מ].

4. **ברכת כהנים** - לא נקרא ולא מתרגם, וזהו משום שכתוב בפסוק "ישא".

רש"י מפרש: דהיינו שכדאי להם לישראל שהקב"ה ישא להם פנים.

5. **מעשה דוד ואמנון**

לפי הגירסא לפנינו במשנה, [וגירסת הגר"א והרב רנשבורג בגמ'] - נקרא ולא מתרגם.

ולפי הגירסא בגמ' [ולפי גירסת הב"ח במשנה] - לא נקרא ולא מתרגם.

הגמ' מוסיפה: **שלא מיתרגם**, [זהו לפי שתי הגירסאות], רק במקומות המוזכרים "אמנון בן דוד", ואבל כשלא מוזכר "דוד" – מותר. כדלקמן דין 10].

6. **מעשה בראשית** - נקרא ומתרגם, וקמ"ל שלא חוששין שיבואו לשאול מה למעלה, מה למטה, מה לפנים, ומה לאחור.

התוס' (ד"ה מה) מפרשים: דהיינו מה בסוף גדולי העולם ומזרח או למערב.

א"נ מה היה קודם ששת ימי בראשית, ומה יהיה אחר שיכלה העולם.

7. **מעשה לוט ושתי בנותיו** - נקרא ומתרגם, וקמ"ל שלא חוששין לכבודו של אברהם.

8. **קללות וברכות** - נקראין ומתרגמין.

לפי גירסת רש"י - קמ"ל שלא חוששין שיבואו לעשות מאהבה ומיראה.

9. **אזהרות ועונשין** - נקראין ומתרגמין.

לפי גירסת רש"י - קמ"ל שלא חוששין שיחלוש דעתן של ציבור.

10. **מעשה אמנון ותמר, ומעשה אבשלום** - נקרא ומתרגם, ולא חוששין לכבודו של דוד, ושזהו רק במקומות שמוזכר "אמנון" לבד בלא "בן דוד", ואבל במקומות שמוזכר "בן דוד" – לא מתרגמין. כנ"ל דין 5. ופרשת דוד ובת שבע אם מתרגמין – עיין בתויר"ט ובפר"ח סי' קמה].

11. **מעשה פילגש בגבעה** - נקרא ומתרגם, וקמ"ל שלא חוששין לכבודו של בנימין.

12. **"הודע את ירושלים את תועבותיה"** - נקרא ומתרגם, וקמ"ל שזהו לאפוקי מדרבי אליעזר, שאמר לאדם שקרא פרשה זו "עד שאתה בודק בתועבות ירושלים, צא ובודק בתועבות אמך", בדקו ומצאו בו שמץ פסול.

פרק רביעי

בני העיר

קדושת רחובה של עיר

א. בני העיר שמכרו רחובה של עיר, האם יכולים להשתמש בדמיו לקנית דבר חולין, ומדוע? דף כה: כו.

תשובה:

לפי תנא דמשנתנו - בני העיר שמכרו רחובה של עיר, אינם יכולים להשתמש בדמיו לקנית דבר חולין, הואיל והעם מתפללים שם בתעניות (ובמעמדות - רש"י, ולפי רש"י בשם רבינו יצחק הלוי ותוד"ה בני - לא גרסינן זאת).

רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן סובר: שזהו רק לפי רבי מנחם בר יוסי סתימתאי, אבל לפי חכמים - יכולים להשתמש בדמיו לקנית דבר חולין, מפני שסוברים שלרחוב אין קדושה, דהתפילה בתעניות אקראי בעלמא הוא.

פוסקים:

בש"ע (סי' קנד סעיף א') נפסק: כדעת חכמים שברחובה של עיר אין קדושה, הואיל ומתפללין באקראי, והביה"ל כותב בשם הריטב"א: שמ"מ אין לנהוג בזיון במקום ההוא, כיון שהוא מזומן לזה, והמ"ב (ס"ק ג') כותב: בעמדות שלנו, שאינם מתפללים אלא כשהם נדחקים - הוי ספק אם נחשב לקבוע יש בו קדושה, ובעיירות גדולות שהדרך להתפלל בקביעות - פשוט דכל קדושת ביהכ"נ עליה, אבל גן ופרדס ואיצטבא שסביבה, אע"פ שהוא פתוח לביהכ"נ - אין בה קדושה, ואם היה פתוח נגד ההיכל - יש להחמיר שלא לנהוג שם קלות ראש, ואע"פ שהמקום חול, הואיל והוא מכוון כנגד הקודש איכא זילותא.

מכירת ביהכ"נ והפקעת קדושתו

ב. באלו אופנים מותר למכור ביהכ"נ, ומה יעשו בדמיו, ובאלו אופנים אסור למכור ביהכ"נ? דף כו: כז:

תשובה:

פתיחה:

במשנה מובא: בני העיר שמכרו ביהכ"נ יש להם לקנות בדמים דבר יותר מקודש. (לפי הרשב"א והריטב"א - אפי' לכתחילה יכולים למכור דבר שבקדושה ע"מ לקנות דבר שקדושתו חמורה יותר, ולשון המשנה "מכרו" לשון דיעבד, לאו דוקא הוא, וע"ע מש"כ בזה הקרבן נתנאל אות א'). קדושת בית הכנסת מקורה ושאר הדינים - עיין טוש"ע אר"ח סי' קנג, א"ת כרך ג' ערך בית הכנסת, עמ' קצד.

רב שמואל בר נחמני א"ר יונתן אומר: שדברי המשנה אמורים רק על ביהכ"נ של כפריים, אבל של כרכים לא יכולים למכור, כיון שהכל בעליהן.

רבא (בדף כו.) אומר: לא שנו, אלא כשלא מכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר, אבל מכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר, מותר לעשות בדמים כפי רצונם ואף למישתא ביה שיכרא.

לפי רש"י (ד"ה לא שנו, השני) דברי רבא קאי על המשנה (דהיינו על ביהכ"נ של כפריים) ולא על ר' יונתן, (לפי התו"ד - רבא קאי על דברי ר' יונתן, עיין בהמשך נשא ב' בהערה שבסוף דין 1, ולפי"ז הנושאים והדינים הם כדלהלן:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

א. בית הכנסת של כפריים [דף כו.]

1. **כשהמכירה היתה לא ע"י שבעה טובי העיר**, [הרמב"ם בפי' המשניות על המשנה בדף כז: אינו מזכיר "שבעה", ולפי הרשב"א ח"א תשו' תריז – צריך דוקא שבעה, ומפרש המאירי: שהם אותם שרגילים לעשות כל צרכי ציבור בלא מינוי, אבל לפי הרשב"א בתשו' שם – צריך דוקא ע"י מינוי, מהני גם אם המינוי היה על צרכי הציבור באופן כללי, וקמ"ל שלא צריך הסכמה מפורשת למכירה פרטית זו, אבל בלא מינוי כלל – לא מהני מכירתם כלל] **במעמד אנשי העיר - באופן זה אמור הדין שאין מורידין דמים מקדושתן, והביהכ"נ נשאר בחשיבותו אף ביד לוקח.** [הש"ך יור"ד סי' תב ס"ק א' דן באם סוגייתנו שהדמים בקדושתן רק כשמוכרים את הביהכ"נ לצורך חול, אבל אם הלוקח קנאו למסרת ביהכ"נ – הדמים חולין].
2. **כשמכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר - מותר לעשות בדמים כפי רצונם, ואף למישתא ביה שיכרא.**

רש"י (ד"ה אלא) **מפרש: שזהו משום שפקעה הקדושה מן החפץ.** [לפי הרמב"ן – זהו מפני שלביהכ"נ אין קדושה עצמית אלא של תשמישי מצוה כסוכה ולולב, שבזמן המצוה נוהגים בו כבוד ולאחריו מרקין, ולכן רק כשנמכר במעמד ז' טובי העיר פקעה קדושתן, ולפי הר"ן – זהו מכח תקנת חכמים להטיל בו קדושה קלושה שתוכל להפקע רק במכירה שע"י ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר. לפי הרא"ש – מותר לקונה להשתמש בביהכ"נ אפי' תשמיש של גנאי, דהיינו למרחץ, לבורסקי, לטבילה, ולבית המים, וכן הוא לפי הרמב"ם, וכתב הכס"מ: שלרמב"ם היה גירסא בגמ' "למישתא ביה שיכרא, ולמישטח ביה פירי", גם ההגהות הב"ח גורס כן, ומציין לעיניו בר"ן, ומוסיף הכס"מ: שלפי הרמב"ם רק בביהכ"נ מותר להשתמש בדברים של חול אבל לא בדמים, אבל לפי הראב"ד – אסור להשתמש בביהכ"נ לתשמישי גנאי, ולא גרסינן בגמ' "ולמישטח ביה פירי", דהיינו שההיתר הוא רק שאפשר להשתמש שימוש חול בדמים בלבד, וברש"י ד"ה אלא, ובתוס' לקמן דף כז. ד"ה אבל, מבואר: שאפשר להשתמש במעות לכל דבר חולין].

פוסקים :

בשור"ע (סי' קנג סעי' ז') נפסק: והא דבית הכנסת נמכר, הני מילי של כפריים שאין באים אנשים ממקומות אחרים, שלא נעשית אלא לבני הכפרים לבדם, **ואפי' בנו אותם משל אחרים, ולכן יכולים למכרו**, ומכל מקום המעות נשארים בקדושתן ואינם רשאים להורידן מקדושתן, והיינו כשמכרו בני העיר שלא מדעת פרנסיהם, והוא הדין אם מכרו שבעת טובי העיר שלא במעמד אנשי העיר, אבל אם הסכימו שבעה טובי העיר באותו מכר והיו במעמד אנשי העיר, רשאים להוציא המעות לכל מה שירצו, ואם קיבלו עליהם בני העיר בפירוש במכר זה, כל מה שיעשו, אפילו יחיד, מה שעשה עשוי, **וכל שקבעה טובי העיר מוכרים כפרסום, מקרי כמעמד אנשי העיר, ואינן לריכין לומר הן או לאו, ובסעי' ט', נפסק:** כשוכרים אנשי הכפר בית הכנסת יכולים למכרו ממכר עולם, והלוקח יעשה בו מה שירצה חוץ ממרחץ, ובורסקי, ובית טבילה, ובית הכסא, ואם מכרוהו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר, יעשה הלוקח אפי' אלו ארבעה דברים. [כאן השור"ע פוסק כהרמב"ם שמותר להשתמש במעות לחולין, ובביאור הלכה הקשה, שהמחבר פסק בסי' כא כהראב"ד].

ב. ביהכ"נ של כרכים [דף כו.]

1. **אסור לבני העיר למכור, כיון שהכל בעליהן, דהיינו לא רק בני העיר.**

לפי הפירוש הראשון בתוס' (ד"ה כיון) - האיסור למכור הוא גם כשהרבים אינם נותנים כלום בבנינו, וזהו מפני שנעשה לשם רבים וקדושתו חמורה, וזוהו הוא לפי הרא"ש, הרשב"א, המאירי, הר"ח, וכן משמע מרש"י ביומא דף יב. ד"ה בכרכים, וכן הוא לפי הכס"מ בדעת הרמב"ם פי"א מתפילה הל' יא, וכן נפסק בשור"ע – עיין בהמשך].

ולפי פירושה השני - כל האיסור הוא רק אם הרבים נותנים לבנינו ובשאר צרכיו, וזוהו לפי התוס' רא"ש, הרישב"א והר"ן].

לפי רש"י (ד"ה לא שנו, השני) - ביהכ"נ של כרכים שאסור למכרו, זהו גם אם רוצים למכרו ע"י שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר, [ואכן הרמב"ם והטוש"ע פוסקים: שאין חילוק בכה"ג, דדברי רבא "לא שנו" קאי על המשנה ולא על ר' יונתן, ונע"ע ברמב"ן וברשב"א, אבל לפי התורי"ד במהדורא תניא – רבא קאי על דברי רבי יונתן, וס"ל שע"י שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר אפשר למכור אפי' ביהכ"נ של כרכים, עיי"ש].

2. אופנים שמותר להם למכור

- א. כשאין הכל בעליהן, לדוגמא: כשאדם פרטי קנאה או כגון של טרסיים שלא מסרוהו לרבים.

- ב. כשהרבים באים לביהכ"נ על דעת אדם מסויים, [לפי הרא"ש – זהו אף שבנו על דעת רבים, וזהו מפני שהכל

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

מסכימים לדעתו של אותו אדם מסויים, ולפי הפירוש השני של הריטב"א – זהו מפני שכל מי שהשתתף בבניינו מסכים לדעתו של אותו אדם מסויים, אבל לפי הנימוק"י – זהו רק באופן שלפני שאותו אדם מסויים הגיע, הביהכ"נ היה של כפרים. הרמב"ם השמיט אופן זה, הטעם – עיין בכס"מ, בפרמ"ג א"א ס"ק יב, ובשפ"א.

פוסקים :

בשו"ע (סי' קנג סעי' ז') נפסק: אבל של כרכים שבאים שם ממקומות אחרים, אפילו בנו אותו משלהם, אינו נמכר אלא אם כן תלו אותו בדעת היחיד, שאז יעשה בו היחיד מה שירצה בהסכמת הצבור, והוא הדין לכל דברי קדושה שנזכרו כאן, דכולהו גרידי בתר בית הכנסת.

ג. ביהכ"נ [של כפרים] של רבים למכור ליחיד

לפי רבי מאיר - אין מוכרין ליחיד, מפני שמורידין אותו מקדושתו מרבים ליחיד, [ואם מועיל למכור ע"י תנאי - מרש"י המובא בדין הבא משמע שלמכור ליחיד לא מהני לר"מ תנאי, ושיש ראשונים החולקים על רש"י].

ולפי רבנו - מותר למכור ליחיד, דאין לחשוש מרבים ליחיד.

ופרש"י: כיון שקונים בדמים דבר יותר מקודש, כל דבעי לוקח עביד חוץ מד' דברים המוזכרים בדין הבא.

ד. ביהכ"נ [של כפרים] של רבים למכור לרבים

לפי שיטת רש"י (במשנה, ד"ה אלא) - זהו הדין שנחלקו בו ר"מ ורבי יהודה במשנתנו, שלרבי מאיר מותר בתנאי שאם ירצו יחזירוהו, [יש ראשונים החולקים על רש"י בפירושו את משנתנו - עיין א"ת שם עמ' רא].

רבי יוחנן מפרש: שזהו מפני שרבי מאיר בשיטת רבי יהודה אמרה, שצד אחד בריבית מותר.

ורבא אמר: דאף רבי מאיר סובר שצד אחד בריבית אסור, וכל מה שרבי מאיר מתיר, זהו מפני שהיו מתנין להחזיר שכירות ביהכ"נ כשחזרו, והוי ריבית ע"מ להחזיר.

לפי חכמים - מוכרין אותו ממכר עולם חוץ מארבעה דברים: למרחץ, לבורסקי, לטבילה, ולבית המים, הואיל והם תשמישים של גנאי, [נחלקו הראשונים: אם מכירה ע"י ד' טובי העיר במעמד אנשי העיר מועילה גם לארבעה דברים אלו - עיין בהערה שכתבנו לעיל נושא א' ובא"ת עמ' רג].

ולפי רבי יהודה - מוכרין אותה לשם חצר, והלוקח מה שירצה יעשה.

בתוס' (דף כח. ד"ה ועוד) מבואר: דאם מוכרין בסתם - אינה יורדת מקדושתה.

נגעי בתים בירושלים או במקדש או בביהכ"נ

ג. האם נוהג דיני נגעי בתים בירושלים או במקדש או בביהכ"נ, ומדוע? דף כו.

תשובה :

1. ירושלים

לפי ת"ק - אין ירושלים מיטמאת בנגעים, שנאמר "אחזתכם", ואין ירושלים בכלל אחזתכם, מפני שלא נתחלקה לשבטים.

ולפי רבי יהודה - ירושלים מיטמאת בנגעים, מפני שסובר שירושלים נתחלקה לשבטים, ולכן ירושלים בכלל אחזתכם.

2. מקום המקדש - לכו"ע אין מיטמא בנגעים, דאינה בכלל "אשר לו הבית".

3. ביהכ"נ

לפי המבואר בסוגייתנו (עכ"פ לרבי יהודה) - כל מקום מקודש אינו מיטמא, [בין של כרכים ובין של כפרים], הואיל ולא נקרא "אחזתכם", [וזהו מפני שלא מזדבני. ועיין במהרש"א על התוס'].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

בתוס' (ד"ה ואמאי) מבואר: שלפי ר"מ - ביהכ"נ מיטמא בנגעים, בין של כרכים ובין של כפריים אע"ג דלא מיזדבני.

השכרת בתים או מיטות בירושלים

ד. האם מותר להשכיר בירושלים בתים או מיטות, והאם הבעלי בתים זכאים לעורות קדשים, ומדוע? דף כו.

תשובה:

א. בתים

הדין תלוי במחלוקת הנ"ל, אם ירושלים נתחלקה לשבטים.

לפי רש"י (ד"ה אין משכירין) - האיסור להשכיר היינו לעולי רגלים, וצריכים ליתן להם בחינם. וכן דעת הריטב"א, אבל הרמב"ם פ"ז מהל' בית הבחירה הל' יד, מביא הלכה זו בסתם, עיי"ש בכס"מ, וברדב"ז חלק ב' סי' תרגלג.

ב. להשכיר מיטות

לפי ת"ק - מותר להשכיר.

ולפי ר"א בר צדוק (הגליון בשם התוספתא גורס בר' שמעון) - אסור להשכיר.

ג. עורות הקדשים

שייכים לבעלי הבתים כשכר על שאינם מקבלים דמי שכירות, ולפי המשכנות יעקב אר"ח סי' פו - דק ר"א בר צדוק הנ"ל ס"ל כן, הואיל ואינם מקבלים שכר אפי' על מטות, אבל לפי ת"ק, העורות שייכים לבעליהם - וכן משמע מסתימת הרמב"ם שם, אבל לפי הכפתור ופרח פרק ר' - דין זה לכר"ע.

סתירת ביהכ"נ

ה. האם מותר לסתור ביהכ"נ, ומדוע? דף כו:

תשובה:

אסור לסתור ביהכ"נ לפני שבונים ביהכ"נ אחר, מחשש לפשיעותא שלא יבנה אחר, וואיכא דאמרי משום צלויי - שלא יהיה ביהכ"נ בשביל להתפלל - ב"ב דף ג. עיי"ש את הנפק"מ, והאיסור לסתור הוא אף באופן שרוצה להשתמש בלבנים ובקדשים למטרת בנית ביהכ"נ חדש.

השכרת ביהכ"נ מישכוננו, והחלפתו

ו. האם מותר להשכיר או למשכן או להחליף או למכור ביהכ"נ, ומדוע? דף כו:

תשובה:

1. להחליף ולמכור [עיי' רשב"א וריטב"א] - מותר, רש"י (ד"ה חלופי) מפרש: שהקדושה חלה על החילוף או על הדמים, והוא יצא מן הקדושה להשתמש בו.

2. להשכיר לצורך חול ולמשכן - אסור, מפני שבקדושתם קיימא.

בתוס' (ד"ה אוגורה) מבואר: שדוקא במשכנתא דיחיד אסור משום זלזול, אבל לרבים מותר אם זה כדי להתפלל שם, דאין בזה זלזול, שהרי הרבים ממשיכים להתפלל שם, ונע"ע בב"י ובב"ח סי' קנג, שכותבים: שלא משמע כן מהפוסקים, וכן משמע מסתימת השו"ע בסעי' יא, הבי"ו והרמ"א פוסקים: שהאיסור הוא דוקא כשמשכיר ומשאל באופן שמורידו מקדושתו, אבל אם לצורך להתפלל בו ולא לצורך חול, מותר, ונחלקו הפוסקים: אם האיסור גם כשנמכר ע"י טובי העיר במעמד אנשי העיר - א"ת שם עמ' רג.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

נתינת ביהכ"נ במתנה

ז. האם מותר לתת ביהכ"נ במתנה, ומדוע? דף כו:

תשובה:

הגמ' אומרת: שהדין תלוי במחלוקת רב אחא ורבינא.

רש"י מפרש: שכוונת הגמ' כשמטרת הנתינה היא לתשמיש חול.

סברת האוסר - דבמה יפקע קדושתה.

סברת המתיר - דמתנה הוי כמכר, שאם לא היה להם הנאה ממנו לא היו נותנים לו. [לפי הרי"ף, הרי"ג, והרא"ש אליבא דהמ"ד שמתיר - זהו רק על ידי שבעת טובי העיר במעמד אנשי העיר, וכן היא הבנת המג"א סי' קנג ס"ק כו, בדעת השו"ע, אבל לפי הרמב"ן, הרשב"א, והריטב"א - מותר לתת אף שלא במעמד אנשי העיר, סברת מחלוקתם - עיין ברמב"ן, בר"ן, ובריטב"א].

להחליף לבנים של ביהכ"נ, למוכרם ולהלוותם

ח. האם מותר להחליף לבנים של ביהכ"נ או למוכרם או להלוותם, [הכוונה להשאילם], ומדוע? דף כו:

תשובה:

1. להחליף ולמכור - מותר אפי' בלבנים ישנים שכבר השתמשו בהם לביהכ"נ.

2. להלוות לבנים חדשים - מותר, דהזמנה לאו מילתא, כיון שמחוסרים עשייה [ואף מ"ד הזמנה מילתא מודה בזה].

3. להלוות לבנים ישנים מביהכ"נ ישן - אסור.

תשמישי קדושה ומצוה, תשמישי דתשמישי קדושה, אם נגנזין או נזרקין

ט. מה דינם של, א) תשמישי קדושה, ב) תשמישי מצוה, ג) תשמישי דתשמישי קדושה, לענין גניזה או זריקה? דף כו:

תשובה:

א. תשמישי מצוה

נזרקין, ובכללן: סוכה, לולב, שופר, וציצית, [דציצית היא מצוה שאין בגופה קדושה - שו"ע אר"ח סי' כא].

פוסקים:

בשו"ע (סי' כא סעי' א') נפסק: מפני שהוא מצוה שאין בגופה קדושה, אבל כל זמן שהם קבועים בטלית, אסור להשתמש בהם, כגון לקשור בהם שום דבר וכיוצא בזה, משום ביזוי מצוה, ויש אומרים לאף לאחר שנפסקו אין לנהוג בהם מנהג בזיון לזרקן במקום מנונה, אלא שאינן לריבוי גניזה, ויש מקלקין לגונן, והמממיר ומלקק כמלות, תכל עליו כרכה.

ב. תשמישי קדושה

נגנזין. ובכללן: דלוסקמי ספרים, תפילין, מזוזות, תיק של ספר תורה, נרתיק של תפילין ורצועותיהן. ואמר רבא: דה"ה בימה שמניחים עליה את הס"ת, וכן פריסה, ולרש"י - זהו יריעה שפורסין סביב הארון בתוכו, ולתוס' - זהו היריעה שפורסין אותה מבחוץ, אבל אותה שפורסין מבפנים קדושה יותר והיא כהארון הקודש, וכן זבילי דחומשי וקמטרי דספרי, שמטרתן לשמירה, ולא איתפריש בגמ'. אם זהו מפני שמטרתן רק לשמירה או שגם לכבוד, והרמ"א בשו"ע - עיין בהמשך - פסק: שכל דבר העשוי רק לשמירה - לא נחשב לתשמישי קדושה, ועי' בב"ה"ל סי' קנד ד"ה אבל ארון.

פוסקים:

בשו"ע (סי' קנד סעי' ג') נפסק: תשמישי קדושה, כגון תיק של ספרים ומזוזות, ורצועות תפילין, וארגו שנותנין בו ספר תורה או חומש, וכסא שנותנין עליו ספר תורה, ויילון שתולין לפני הריכל, יש בהן קדושה, וצריך לגנון, ולוקא הלכך שמתנין בהן דבר הקלושה

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאילן לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

בעלמנו לפעמים, או שנעשה לכבוד, כגון המכסה שעל הקרקע של הספרים, אבל אותו מכסה שהוא לשמור אותו מכסה שעל הקרקע, לא מיקרי תשמיש, זהו תשמיש לתשמיש, וכל כיוצא בזה.

ג. תשמישי דתשמישי קדושה

אין בהם קדושה, ומותר לעשות בהם כל דבר.

כלי העשוי לנחת לקבלת טומאה וחציצה

ד. האם ארון הקודש מקבל טומאה, והאם חוצץ בפני הטומאה, ומדוע? דף כו:

תשובה:

1. **אם הארון הקודש מונח במקום אחד ולעולם אין מזיזין אותו ממקומו** - אינו מקבל טומאה, וחוצץ בפני הטומאה, מפני שנחשב ל"כלי העשוי לנחת".

2. **כשלפעמים מטלטלין את הארון** - מקבל טומאה ואינו חוצץ בפני הטומאה, מפני שאינו נחשב ל"כלי העשוי לנחת".

לעשות מביהכ"נ ביהמ"ד, ולהיפך

יא. האם אפשר לעשות מביהכ"נ ביהמ"ד או מביהמ"ד לביהכ"נ, ומה פוסקים התוס' להלכה? דף כו:

תשובה:

לפי רב פפא - מבית הכנסת לבית המדרש אסור, ולהיפך מותר.

ולפי רב פפי - מבית הכנסת לבית המדרש מותר, ולהיפך אסור.

תוס' כותבים: שכן הלכה, וכן נפסק בשו"ע אר"ח סי' קנג סעיף א'.

מכירת ספר תורה

יב. באלו אופנים מותר למכור ספר תורה, באלו לא, מה הדין בדיעבד שמכרו, ומדוע? דף כז:

תשובה:

1. **אסור לאדם למכור ספר תורה**, [נחלקו הראשונים, אם האיסור הוא גם על מכירת ספר תורה של יחיד, עיין ניווק"י, ברא"ש סי' א', בב"י ובב"ח, שתי השיטות הובאו בשו"ע - עיין בהמשך], וזהו אע"פ שאינו צריך לו, מפני שבדמים א"א לקנות דבר יותר קדוש מספר תורה.

2. **בדיעבד אם מכרו** - מותר לקנות ספר תורה אחר שהוא שווה בקדושתו לספר תורה הנמכר, רש"י (ד"ה דיעבד) מפרש: דאם לא מה יקחו מהם. [לפי המנחת פתים חו"מ סי' רח - האיסור הוא רק מדרבנן, ולכן בדיעבד מותר, אך הדרך ישרה סי' מב, מביא דעות הסוברות, שיש בזה איסור דאורייתא].

3. **אם אין לו מה יאכל, לפי רבי שמעון בן גמליאל** - גם כן לא ימכור, ואם מכר אינו רואה סימן ברכה לעולם, [וההגות מיימוניות תמה על הרמב"ם שאוסר, שהרי בסוגייתנו מובאר "שלא ימכור" דהיינו שאינו איסור גמור, עיין בכס"מ, בב"ח, בדרכי משה ס"ק ב', בשו"ע יור"ד סי' ער סעי' א', וברמ"א שם].

4. **למכור ספר תורה ישן כדי לקנות חדש באופן שיש חשש שימכרו ולא יקנו** - ג"כ לא ימכור, דחוששין לפשיעה.

5. **כבדין הקודם באופן שאין חשש שלא יקנו**, [כגון שכבר נכתב וצריך למכור כדי לתת לסופר דמים וליקח את הס"ת החדש] - הוי ספק בגמ', אם אסור מפני שלא מעלה ליה בקדושה או שמותר, שהרי אי אפשר להעלות יותר, והספק לא נפשט. [הר"ן מדייק מהר"י: שאוליין לחומר, וכן פוסק הר"ח, אבל לפי הפסקי הרי"ד - אזלין לקולא, וכן מצדד הס"ו ביו"ד סי' ער ס"ק ג', אבל הש"ך שם פוסק לחומר].

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

6. למכור ספר תורה כדי ללמוד תורה ולהתפרנס בו – רש"י או לישא אשה - מותר.

פוסקים :

בשור"ע (סי' קנג סעיף י') נפסק: י"א דיחיד בשלו אפי' ספר תורה מותר למכרו ולעשות בדמיו כל מה שירצה כל שלא הקדישו לקרות ברבים, יש מי שאוסר, ומתיר רק אם כדי ללמוד תורה או לישא אשה, וברמ"א ב"ור"ד סי' ער סעי' א', נפסק: **פס"ס פמות** למכור ללמד פדיון פנויים, ועיין מ"ב (ס"ק סב) מה שהאריך בזה.

מותר הדמים במכירת דברים שבקדושה

יג. מכרו ספרים וקנו ספר תורה ונותרו מעות או גבו מעות לקנית ספר תורה ונותרו מעות, האם מותר לקנות בהם דבר חולין, ומדוע? דף כז.

תשובה :

א. כשמכרו ספרים [עכ"פ של כפריים, דאילו של כרכים – לדעת רש"י הנ"ל, בכל מקרה אסור]

1. כשלא התנו שבעה טובי העיר במעמד כל אנשי העיר - אסור.

2. כשהתנו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר - מותר אפי' לדוכסוסיא, [לכל צרכי רבים – ר"ן דף ח: בדפי הרי"ף].

רש"י מפרש: לשכור אדם רוכב סוס שיהא להם מזומן לשולחו בשליחות למושל העיר כשיצטרכו. ולפי הר"ח והרא"ש סי' ה' – התנאי צריך שיהיה בשעת המכירה, ומפרש הקרבן נתנאל ס"ק ט', דקמ"ל שאפי' כדי להשתמש במותר צריך שיהיה עני' ז' טובי העיר במעמד כל אנשי העיר, וכמו שכותבים התוס' ד"ה אבל, ולפי הר"ן בחידושו – התנאי עני' ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר יכול להיות גם לפני המכירה, ואז המכירה יכולה להיות גם בלא ז' טובי העיר, והמאירי מוסיף: שכן מועיל ז' טובי העיר בלא אנשי העיר, ואילו לפי הריטב"א – אפי' תנאי שאחר המכר מועיל להתיר את הדמים להוציאם לחולין, אף שלא היו ז' טובי העיר ואנשי העיר בשעת המכר, ורובא לעיל בדף כו. מקורו משיטתו בסוגיין ולא מחדש שם כלום, או ש"ל שקמ"ל שמהני הסכמת ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר לענין זה שיפקע הקדושה מהמענות אף שלא התנו בפירוש בשעת המכר שהמענות יצאו לחולין. ביאור זה של הריטב"א הובא בביה"ל סי' קנג סעי' ז' ד"ה אבל, עיי"ש, ובכס"מ פי"א מתפילה הל' יח, ולפי האור זרוע ח"ב סי' שפ – מובא בהגהות אשר – תנאי בשעת המכירה אינו מועיל כלל, והשור"ע פוסק כמותו – עיין בהלכה שבדין הבא].

ב. כשגבו מעות עבור ספר תורה ונותרו מעות

לפי רבא - מותר, [אם אביי שהקשה עליו חולק עליו – עיין ריטב"א, ובכס"מ פי"א מתפילה הל' יח].

רש"י (ד"ה אבל) **מפרש:** שמותר להורידן, שהרי עדיין לא באו לשימוש קדושה חמורה, [הב"ח מדייק: מלשון הרמב"ם הטוש"ע "משנין המותר לכל מה שירצו", שמותר אפי' לחולין, ולפי הט"ז – הלשון הוא לאו דוקא, ומותר רק לקדושה פחותה, או לצרכי רבים, והמג"א סי' קנג ס"ק ו', והערה"ש סעי' יג, פוסקים: שמותר אפי' לדבר הרשות, הואיל וכבר נעשתה דעת המתנדבים במעות, וע"ע במ"ב ס"ק יד, והשעה"צ ס"ק י'].
פוסקים :

בשור"ע (סי' קנג סעי' ה') נפסק: אם גבו מעות לבנות בית הכנסת או בית המדרש או לקנות תיבה או מטפחת או ספר תורה ורצו לשנותן מלצורך מה שגבו אותם, אין משנין אלא מקדושה קלה לחמורה, אבל אם עשו בהם הדבר שגבו אותם בשבילם, משנין המותר לכל מה שירצו, ואם כשגבו המעות התנו לעשות חפצם ממותר הדמים, אפילו קנו ומכרו וחזרו וקנו קדושה במקצת הדמים, מותר להוריד המותר, אבל אם לא התנו כשגבו אלא כשמכרו התנו, אסור להורידם].

גביית צדקה מאנשי עיר אחרת

יד. בן עיר או בני עיר שהלכו לעיר אחרת [למטרת מסחר ולא כדי להשתקע], **ופסקו עליהם צדקה, למי תנתן הצדקה, והאם כשחוזרין למקומם יכולים לקחת את הכסף חזרה כדי לפרנס עניי עירם, ומדוע? דף כז.**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה:

- 1. כשבן עיר הלך לעיר אחרת - תנתן הצדקה לעניי אותה העיר, וכשחוזר למקומו אינו יכול לקחתם מהגבאים לפרנס עניי עירו, כיון שהוא יחיד.**
- 2. כשבני עיר הלכו לעיר אחרת - נותנים צדקה לגבאי הצדקה.**

רש"י מפרש (ד"ה נותנין): לגבאי הצדקה של אותה העיר, כדי שלא יחשדום בפוסקים ואינן נותנין, והראב"ה סי' תקצב מפרש אחרת, עיי"ש.

- 3. כשבני העיר חוזרין למקומם - לוקחים הכסף מהגבאים ונותנין לעניי עירם, והמאירי מביא שיש שמפרשים: שזוהו רק כשהם יותר מעשרה, ועין עוד ברדב"ז על הרמב"ם פ"ז ממתנות עניים הל' יד. לפי המרדכי סי' תתכה, והט"ז יור"ד סי' רנו ס"ק ו' - הטעם שיחיד לא חוזר ונוטל, זהו מפני שדעתו בטלה אצל בני העיר וחיובר הוא מעיקר הדין. משא"כ הרבים נתינתם היא רק מפני החשד, ולפי הפרישה ס"ק יב - גם נתינת היחיד היא רק מפני החשד, ואם יחזור ויטול הצדקה כדי לתת בעירו עדיין יחשדוהו שיחזיק בצדקה בלא שיתנו.**

- 4. אם יש שם חבר עיר - יתנוה לחבר העיר, והוא מחלקה כמו שיראה לו, ולכן כשחוזרים אינם יכולים לתבוע את הכסף חזרה אפי' שהם רבים.**

פוסקים:

ברמב"ם (פ"ז ממתנות עניים הל' יד) ובשו"ע (יור"ד סי' רנו סעיף ו') נפסק: מי שהלך בסחורה ופסקו עליו אנשי העיר שהלך שם צדקה, הרי זה נתן לעניי אותה העיר, ואם היו רבים ופסקו עליהם צדקה, נותנים, וכשבאים, מביאים אותה עמהם ומפרנסים בה עניי עירם, והא' לרבינו ליתן, מפני החשד, לכן חוזרים ולוקחים מהם ומביאים לעירן, ודוקא כלדקה שלא היו נותנין אילו נשאלו בעירן ולכן איכא חשדא, אבל ללדקה שאף בעירן היו נותנין, אין לרבינו ליתן כלל, דודאי יתנוה בעירן, וכי, ואם יש שם חבר עיר, יתנו לחבר עיר, והוא מחלקה כפי שיראה לו, ונע"ע בשו"ת מהרש"ך ח"ב סי' כ"ז.

צד אחד בריבית

טו. מה הפירוש והאם היא אסורה, והאם ריבית ע"מ להחזיר מותרת, ומדוע? דף כז:

תשובה:

- 1. ריבית גמורה - היינו הלואת שתיים בשלש, דהוי ריבית. הן המלוה והן הלווה עוברים על איסור ריבית.**
- 2. צד אחד בריבית, היינו ריבית שאינה ע"י הלואה אלא ע"י מכר, לדוגמא: העושה שדהו מכר על תנאי [ועין תוס' והלוקח אוכל פירות].**

לפי רבי יוחנן - לחכמים אסור, דסברי שמא לא יבוא לידי מכר, ונמצא שבהלואה היו המעות אצלו, והלוקח אוכל פירות בריבית, ולרבי יהודה מותר, דסבר שריבית הבאה ע"י מכר לא אסרה תורה, כי פעמים אין ריבית.

ולפי רבא - לכו"ע צד אחד בריבית אסור, וכי פליגי בריבית ע"מ להחזיר, שרבי יהודה (בברייתא) ורבי מאיר (במשנתנו) מתירים אף כשהתנה שאם המכר בטל, מחזיר [הלוקח] את דמי השכירות והפירות שאכל, וחכמים אוסרים גם בכהאי גוונא, [דבשעת אכילה קאכיל ריבית ועבדיה לאיסור - רש"י ב"מ דף סג].

דיני קדושת בית הכנסת

טז. אלו דברים אסור לעשות בבית הכנסת, האם יש איסור אחרי שחרב, ומדוע? דף כח: כט.

תשובה:

- 1. בתי כנסיות אין נוהגין בהן קלות ראש, [לפי הר"ן דף ח. בדפי הר"ף ד"ה ומאן - זהו חיוב מדרבנן, שחכמים הטילו קדושה על ביה"כ כיון שעיקרו עשוי לומר בו דבר שבקדושה, ולפי היראים סי' נו - זהו חיוב מדאורייתא, והוא חלק ממצות מורא מקדש].**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. לא אוכלין, ולא שותין בהם.

לפי תוס' (ד"ה אין אוכלין) - האיסור לאכול הוא גם לאורחים שבאו מחוץ למקום, ומותר להם לאכול רק בחדרים הסמוכים לביהכ"נ, וולפי הר"ן במסכת פסחים דף יט: בדפי הר"ף - לאורחים אין איסור, לפי שמצות הרבים היא שאוכלים מקופת צדקה של בני העיר, אבל התוס' בפסחים דף קא. ד"ה דאכלו, כותבים: שאכילה ושתיה של מצוה מותרת, ולאורחים יש איסור, דס"ל שלא היו מצוה.

3. **אין נאותין** [מקשטין] בהם, ולא מטיילין בהן, אבל חכמים ותלמידיהם מותרים, משום דהוי כביתם, והרמב"ם פי"א מתפילה הל' ו', והשו"ע סי' קנא סעי' א', כותבים: שמתירים רק מדוחק, ומסתמת הר"ף והרא"ש סי' ט', משמע: שמתירים אף שלא בדוחק, והר"ן מחלק, וסובר שבביהמ"ד מותר אפי' שלא בדוחק, הואיל ושם ביתם כל היום, אבל לא בביהכ"נ, וע"ע בב"י ובפרישה ס"ק ג', ובמג"א ס"ק ב', ובמ"ב שם.

4. **אין נכנסין בהם בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים**, חוץ מאם עסוקים בתורה והתחיל לרדת גשם שמותר להם ליכנס, משום דשמעתא בעי צילותא כיומא דאיסתנא.

5. **אין מספידים בהם הספד של יחיד**, אבל הספד של רבים, דהיינו כשתלמיד חכם נפטר ונמצא שם אדם חשוב - מותר.

6. **אסור לחשב בהם חשבונות**. והמחשב סופו שילינו בביהכ"נ הזה מת מצוה. [אבל חשבונות של מצוה מותר - רמב"ם פי"א מתפילה הל' ז', ושו"ע סי' קנא סעי' א'].

7. **אם צריך לקרוא אדם מביהכ"נ**, יאמר הלכה או פסוק או שישב מעט ויקום.

8. אין עושין ביהכ"נ קפנדריא

רבי אבהו סובר: שמותר באם היה שם שביל קודם שנבנה הבית הכנסת, וכן נפסק בשו"ע, אבל הרמב"ם השמיט את דינו של ר' אבהו - עיין כס"מ, ובמעשה רקח.

וה"נ סובר: שהנכנס לביהכ"נ ע"מ שלא לעשותו קפנדריא, מותר לעשותו קפנדריא. [הרמב"ם משמיט גם את דינו של ר"נ - עיין כס"מ].

9. **הנכנס להתפלל - יכול אח"כ לצאת דרך הצד השני**, [הפרמ"ג כותב: שמותר באם הולך לדבר מצוה, והביה"ל ד"ה לקצר, כותב: שאין להקל כמותו, באופן שיכולים לקיים המצוה בשלימותה גם אם לא יעשה הביהכ"נ קפנדריא].

10. **מכבדין ומרביצין אותן**, כדי שלא יעלו בהם עשבים, וא"ר יהודה דהיינו דוקא בישובן, אבל בחורבנן - מניחין אותן לעלות, עלו בהם עשבים - לא יתלוש מפני עגמת נפש, ודוקא כשתולש ומאכיל, אבל מותר לתלוש ומניח.

פוסקים :

ברמב"ם (פי"א מפלה הל' ו') ובשו"ע (סי' קנא סעי' א') נפסק: בתי כנסיות ובתי מדרשות, אין נוהגין בהם קלות ראש, כגון שחוק והתול ושיחה בטילה, ואין אוכלין ושותים בהם, ולא מתקשטין בהם, ולא מטיילין בהם, ולא נכנסים בהם בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, ותלמידי חכמים ותלמידיהם מותרים לאכול ולשתות בהם מדוחק, וי"א אומרים: **לכניית המלכך אפילו שלא מדחק פרי**.

11. **בית הכנסת שחרב - אין מספידין בתוכו**, ואין מפשילין בתוכו חבלים, ואין פורשין לתוכו מצודות, ואין שוטחין על גגו פירות, ואין עושין אותו קפנדריא, שנאמר "והשמותי את מקדשיכם" קדושתן אף כשהן שוממין, עלו בו עשבים לא יתלוש אותם מפני עגמת נפש, [וע"ע לעיל דין 10].

12. **בתי כנסיות של בבל על תנאי עשוין**, [המג"א בס"ק יב, מדייק מהשו"ע: שצריך להתנות בפירוש, והשענה"צ ס"ק יט, פוסק כמותו, עיי"ש].

רש"י (ד"ה על תנאי) מפרש: שזהו מפני שעשוים על מנת שישתמשו בהם, וואף לאכילה, ושתיה, וכניסה מפני הגשמים - תוס' בב"ב דף ג: ד"ה ועייליה, אבל שחוק וקלות ראש פשוט שאסור - ביאור הלכה סי' קנא סעי' יא, ד"ה אבל.

לפי שיטת התוס' (ד"ה בתי) - מהני התנאי דוקא לאחר חורבנן, לכל דבר חוץ מזריעה, [ולפי הרא"ש סי' ד' -

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויספיש, טל: 02-5822919-02 05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

גם חשבונוט אסור. משום שזה בפרהסיא. והוא מגונה, אבל בבנינו יש להם קדושה, ואין נוהגין בהן קלות ראש, ואפי' לחשב חשבונוט, והביאור הלכה שם ד"ה אבל בישובו. מביא: שלפי רש"י. והאור זרוע – אפי' בישובו מהני התנאי, ושלפי הרמב"ן הר"ן והרשב"א בתשו' – אפי' בחורבנו לא מהני תנאי שישתמשו בו להדיא בשלא מדוחק, והביה"ל כותב: שבשעת הדחק אפשר לסמוך על הרמב"ן הר"ן והרשב"א, וע"ע בא"ת כרך ג' ערך בית הכנסת עמ' רד].

עוד מבואר בתוס' (שם): שבאר"י לא מהני תנאי אפי' התנו בפירוש, מפני שקדושתו קיימת לעולם, משא"כ בבל שלעתיד לבוא תפקע קדושתו, [ואבל הביה"ל שם ד"ה אבל בב"כ שבאר"י, כותב: שדין זה אינו מוסכם, ושבעת הדחק יש להקל גם באר"י אף כשהביה"כ בבנינו].

פוסקים :

בשו"ע (סי' קנא סעי' יא) נפסק: אם בשעת בנין בית הכנסת התנו עליו להשתמש בו, מותר להשתמש בו בחורבנו, אבל בישוב לא מהני תנאי, ואפילו בחורבנו לתשמיש מגונה כגון זריעה וחשבונוט של רבים לא מהני תנאי, במה דברים אמורים, בבתי כנסיות שבחוצה לארץ, אבל בבתי כנסיות שבארץ ישראל, לא מהני שום תנאי.

הדברים שאסור לעשותן בבית הקברות

יז. מה הן הדברים שאסור לעשותן בבית הקברות, ומדוע?

דף כט.

תשובה :

אין נוהגין בהן קלות ראש, מפני כבוד מתים, אין מרעין בהן בהמה, אין מוליכין בהן אמת המים, אין מלקטין בהם עשבים, ואם ליקט עשבים - שורפן במקומן.

בתוס' (ד"ה אין) מבואר: שהאילנות שנוטעים בבית הקברות מותרים, אחרי שאינן על הקברים עצמן. דיני איסור קלות ראש – עיין שו"ע יור"ד סי' שסז. ובא"ת כרך ג' עמ' רנט. ערך בית הקברות.

"פרשת שקלים", וסדר הקריאה והקרואים

יח. מהי "פרשת שקלים", מהו סדר הקריאה והקרואים, אימתי נקראת, מה מפטירין, ומדוע?

דף כט.ל:

תשובה :

א. פרשת שקלים

1. היא פרשה ראשונה שקורין לסדר ד' פרשיות, להודיע שיביאו שקליהן באדר כדי שיקריבו באחד בניסן מתרומה חדשה. [החזינן מצוה קה, כותב: שהקריאה בזמן הזה בביה"כ היא זכר למקדש].

2. הקריאה

לפי שמואל - קורין בתחילת פרשת "כי תשא", דכתיב בה שקלים. וכן נפסק בשו"ע סי' תרפה סעי' א'.

ולפי רב - קורין במצות הקרבת הקרבנות האמור בפרשת פנחס "צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי", "זאת עולת חדש בחדשו", כדרב טבי "אמרה תורה חדש והבא מתרומה חדשה".

3. סדר הקרואים

לפי ר' אמי [הסובר לסדר פרשיות הוא חזר, דהיינו שבשבתות האלו אין קוראים כלל פרשיות השבוע] - קורא לכל הקרואים מ"פרשת שקלים".

ולפי ר' ירמיה [הסובר לסדר הפטרות הוא חזר] - קורא לששה מענינא דיומא, ולשביעי מ"פרשת שקלים", וכן נפסק בשו"ע סי' תרפה סעי' א'. נפסק כר' ירמיה. [וע"ע א"ת כרך ב' עמ' קסד. ערך ארבע פרשיות].

4. סדר הקריאה והקרואים באם חל פרשת שקלים בר"ח אדר שחל להיות בשבת - עיין בתשו' הבאה. ואם כשחל ב"ואתה תצוה" או ב"כי תישא" - עיין לקמן תשו' כג.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחזרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

5. **מפטירין** - ביהודע הכהן, דכתיב בה "כסף נפשות ערכו".

ב. השבת שקורין בו את "פרשת שקלים"

1. **אם ראש חודש אדר חל להיות בשבת** - קורין בו את פרשת שקלים.

2. **חל להיות בתוך השבת** - מקדימין לשעבר.

3. **חל להיות בערב שבת**

לפי ר' יהודה הנשיא וכן סובר רב - מקדימין, שאם נאחרו לאחר ר"ח, נמצא שיהיה פחות משתי שבתות שישבו השולחנות במדינה. וכן נפסק בשו"ע סי' תרפה סעי' ה'.

ולפי ר"ש בן אלעזר וכן סובר שמואל - מאחרין, שסוף סוף ט"ו אדר חל בשבת, והשולחנות יוצאות אחרי שבת, נמצא שיש ב' שבתות.

פוסקים :

המ"ב שם סק"א פוסק מספר דינים בדיני ד' פרשיות:

א. אירע שלא קראו הפרשה בברכה מענינו של יום - אין לה תשלומין לשבת הבאה.

ב. שכחו לקרוא ונזכרו אחר שאמר ההפטר והברכותיה - יוציאו ספר תורה ויקראו הפרשה בברכה לפני ולאחריה, ואח"כ קדיש, ויפטיר בלא ברכה לפני ולא אחריה.

ג. שכחו לקרוא ונזכרו אחר שהתחיל לברך על ההפטר ואמר השם - יגמור הברכה וכמה פסוקים, בלא ברכה שלאחריה, ויציאו ספר תורה ואחר ברכה אחרונה יאמר קדיש והפטר בלא ברכה לפני, והברכות שלאחריה - יברך.

ד. אם נזכרו אחר שברך ברכה אחרונה על התורה - יוציאו ספר תורה אחרת ויניח אצל הראשונה ויאמר קדיש ואחר יקרא מענינו של יום בברכותיה.

סדר הקריאה בראש חודש אדר שחל להיות בשבת

יט. כמה ספרים יש להוציא בראש חודש אדר שחל להיות בשבת, איזה קריאה קורין בתחילה, ומדוע?
דף כט:

תשובה :

אם סוברים כמ"ד לסדר פרשיות הוא חוזר

לפי שמואל - מוציאים ב' ספרים, באחד קורין "כי תישא" ובשני קורין בשל ר"ח. ולא איתפריש מה קודם, כמה קוראים בראשון וכמה בשני.

ולפי רב - מוציא ספר תורה אחד וקורא בו [מפרשת פינחס] ז' קרואים.

אם סוברים כמ"ד לסדר הפטרות הוא חוזר

לפי רב [הסובר שקורין "פרשת שקלים" מפרשת "פינחס"] - מוציאים ב' ספרי תורה, בראשון קורין שלשה מענינא דיומא, ובשני קורין ארבעה מ"פרשת שקלים" שבפרשת "פינחס", כדי שיהא היכר בין שבת ראש חודש של כל השנה, לבין שבת ראש חודש ופרשת שקלים.

ולפי שמואל [הסובר שקורין מפרשת "כי תשא"] ור' יצחק נפחא - מוציאים ג' ספרי תורה, בראשון מענינא דיומא, בשני של ראש חודש, ובשלישי "כי תשא".

פוסקים :

במ"ב (שם סק"ה) נפסק: כשמואל, ושם טעו והקדימו לקרוא פרשת שקלים לפני של ראש חודש - יסיים בשל ראש חודש ויפטיר "השמים כסאי".

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02 123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

סדר הקריאה בראש חודש טבת שחל להיות בשבת

כ. כמה ספרים מוציאים בראש חודש טבת שחל להיות בשבת, איזה קריאה קורין בתחילה, ומדוע?
דף כט:

תשובה:

מוציאים ג' ספרי תורה, בראשון קורין מענינא דיומא.

ר' יצחק נפחא סובר: שבשני קורין בשל ראש חודש, ובשלישי קורין בשל חנוכה, דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, וכן נפסק בשו"ע סי' תרפד סעי' ג'. ולפי התוס' בשבת דף כג: ד"ה הדר – מפטירים בשל חנוכה, משום פרסומי ניסא, ומשום שסיימו את הקריאה בשל חנוכה, עיי"ש. וכן נפסק בטוש"ע, אבל המרדכי סי' תתלא מביא, ש"א: שמפטירים בהפסרת שבת ראש חודש].

סדר הקריאה בראש חודש טבת שחל להיות בחול

כא. כמה ספרים מוציאים בראש חודש טבת שחל להיות בחול, ואיזה קריאה קורין בתחילה, ומדוע?
דף כט:

תשובה:

מוציאים ב' ספרי תורה.

לפי רבי יצחק נפחא – תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, ולכן: בראשון ג' קראים בשל ראש חודש, ובשני קראים לאדם נוסף בשל חנוכה.

ולפי רב דימי – בראשון ג' קראים בשל חנוכה, ובשני קראים לאדם נוסף בשל ראש חודש, שהרי ראש חודש גרם לרביעי שיבוא.

והלכתא: דאין משגיחין בחנוכה לעשותו עיקר. וכן נפסק בשו"ע שם. ולפי שיטת התוס' לעיל דף כג. – לכן אם טעו וקראו רביעי בשל ראש חודש, אין צריכים לחזור ולקרא בשל חנוכה, וע"ע מש"כ לעיל פרק שלישי תשו' כו ובהל' שם.

סדר הקריאה והקראים בשבתות של חודש אדר

כב. באיזה שבת קורין פרשת "זכור", מה מפטירין, ומדוע?
דף כט. ל.

תשובה:

1. בשבת שניה של אדר, באופן שחל פורים להיות בתוכה – קראים פרשת "זכור", כדי שתקרא פרשת "זכור" בשבת הסמוכה לפורים, ולסמוך מחיית עמלק, למחיית המן, ואם חיוב קריאת פרשת זכור היא מדאורייתא – עיין לעיל דף יז: תוד"ה כל, ובמש"כ שם תשו' ט"ז.

2. כשפורים (דהיינו י"ד) חל להיות בערב שבת

לפי רב – קורין בשבת שלפני פורים, כי היכי דלא תקדום עשייה לזכירה, וכן נפסק בשו"ע סי' תרפה סעי' ה'. ולפי שמואל – מאחרין, דהיינו שקורין בט"ו, ולא נחשב הקדמת עשייה לזכירה, שהרי המוקפין עושים פורים בט"ו ונחשב עשייה וזכירה בהדי הדדי.

3. כשחל פורים (היינו י"ד) בשבת עצמה

לפי רב הונא – רב מודה שאין מקדימין.

ולפי רב נחמן – גם בזה רב חולק על שמואל, וסובר שמקדימין, כדי שתקדים זכירה לעשייה, וכן א"ר חייא בר אבא בשם רבי אבא בשם רב.

4. המנהג – ברש"י מבואר: דאנן נוהגין בכולהו כרב, חוץ מפורים שחל להיות בשבת עצמה, דהיא לא איקלע כלל, דא"כ הוי ראש חודש אדר באחד בשבת, וראש חודש ניסן בשני בשבת, שהרי אדר לעולם

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

חסר, וא"כ הוה ליה פסח בשני בשבת, וקיי"ל דלא בד"ו פסח, וימים הראויין לקביעת ראש חודש אדר - זבד"ו. וכן נפסק בשו"ע סי' תרפה סעי' ו'.

5. **מפטירין - "פקדתי" האמור בשמואל.**

גג. למ"ד לסדר הפטרות הוא חוזר מהו סדר הקריאה והקראים כשחל "פרשת שקלים" ב"ואתה תצוה" או ב"כי תשא"?
דף כט: ל.

תשובה:

א. כשחל ב"ואתה תצוה"

לפי רבי יצחק נפחא - קורין ששה מ"ואתה תצוה" עד "כי תשא", וחד מ"כי תשא" עד "ועשית".

ולפי אב"י - קורין ששה מ"ואתה תצוה" עד "ועשית", ואחד חוזר וקורא מ"כי תשא" עד "ועשית". והמאירי והטור סי' תרפה. כותבים: שלפי חילוקי הסדרים שהוקבעו אצלנו. אין פרשת שקלים חלה ב"ואתה תצוה" או ב"כי תשא".

ב. כשחל ב"כי תשא"

לפי רבי יצחק נפחא - קורין ששה מ"ועשית" עד "ויקהל", ואחד מ"כי תשא" עד "ועשית".

ולפי אב"י - קורין ששה מתחילת "כי תשא" עד "ויקהל", ואחד מ"כי תשא" עד "ועשית".

כד. באיזה שבת קורין "פרשת פרה", ומדוע?
דף ל.

תשובה:

1. **אם איקלע (נזדמן) ראש חודש ניסן בשבת** - קורין בשבת הסמוכה לראש חודש ולא בסמוכה לפורים, כדי לסמוך אזהרת טמאים לפסח.

2. **כשאיקלע ראש חודש ניסן באמצע השבוע**, (שהוצרכנו לקרות "פרשת החודש" בשבת שלפניה) - יש להקדים "פרשת פרה" לשבת שלפני שבת זו, שהיא סמוכה לפורים מאחריה. (אם קריאתה מדאורייתא - עיין א"ת שם עמ' קסו).

3. **מפטירין - ב"וזרקתי עליכם" האמור ביחזקאל.**

כה. מהו הסימן להפסקת פרשיות?
דף ל:

תשובה:

זט"ו ב"ו ד"ד וב"ו, זהו סימן מסורת הפסקת פרשיות:

שאם חל ראש חודש אדר בשבת - ההפסקה בט"ו לחודש ולא יותר.

ואם חל ראש חודש אדר ביום ב' - ההפסקה ב' לחודש ולא יותר.

חל ביום ד' - ההפסקה בד' בחודש ולא יותר.

חל ביום ו' - ההפסקה בב' לחודש וביום י"ו לחודש, מפני שקי"ל כרב. וכן נפסק בשו"ע סי' תרפה סעי' ו'.

סדר הקריאה וההפטרות בפסח ובסוכות

כו. מה קורין ומה מפטירין בפסח ובסוכות?
דף ל: לא.

תשובה:

א. בפסח

1. **ביו"ט ראשון קורין - בפרשת מועדות של תורת כהנים "שור או כשב", ומפטירין - בפסח גלגל, וכן נפסק בשו"ע סי' תפח סעי' ג'. וסדר ההפטרות בשבתות ובכל החגים - עיין בגמ', ובתשו' שנכתוב בהמשך, ובא"ת כרך י' ערך הפטרה,**

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יו"ד סימנים קפג-ר

עמ' ח"ד.

2. **ביום השני של יו"ט** [דהיינו בחוץ לארץ] - קורא כביום הראשון, "שור או כשב", ומפטירין - פסח יאשיהו.
3. **בשאר כל ימות הפסח** - מלקט וקורא מענינו של פסח, מאפו סימן, דהיינו משכו, אם כסף, פסל לך, וידבר שבהעלותך.
- בשביעי של פסח** - קורין "ויהי בשלח", ומפטירין "וידבר דוד".
- ולמחר** [היינו בחוץ לארץ] - קורין "כל הבכור", ומפטירין "עוד היום".
4. **האינדנא** - נהגו לקרוא (וכן נפסק בשו"ע סי' תצ סעי' ה'): משך, תורא, קדש, בכספא, פסל, במדברא, שלח, בוכרא.
5. **בשבת חול המועד** - קורין "ראה אתה אומר", ומפטירין "העצמות היבשות".
- רש"י מפרש: העצמות שיצאו ממצרים לפני הקץ.
6. **בתוס' מבואר: שסדר זה לא ישתנה אלא רק אם יחול א' של חוה"מ פסח ביום חמישי, שקורין משך, תורא, ובשבת חול המועד - ראה אתה אומר, קדש, בכספא, במדברא.**
7. **בתוס' (ד"ה ושאר)** מבואר: שבכל המועדות אנו מעמידים ספר תורה שני, וקורין בו בקרבנות היום, ושאינן לזה סמך בתלמוד אלא בסדר רב עמרם גאון. וכן נפסק בשו"ע שם.

ב. כסוכות

1. **ביו"ט הראשון של חג** - קורין בפרשת מועדות של תורת כהנים "שור או כשב".
- בתוס' (שם) מבואר: שמוציאין ספר תורה שני וקורין בו קרבנות המוספין.
2. **מפטירין** - "הנה יום בא לד'".
3. **האינדנא דאיכא תרי יומא, ביו"ט שני** - קורין כביום הראשון, ומפטירין "ויקהלו אל המלך שלמה", וכן נפסק בשו"ע סי' תרנט, ובמ"ב סק"ה, ובסי' תרסב סעי' ג'.
4. **ביו"ט האחרון** - קורין "כל הבכור מצוות וחוקים ובכור", רש"י (ד"ה קורין כל הבכור) מפרש: שמתחילים מ"עשר תעשר", [עיי"ש ובר"ן מש"כ בזה], ומפטירין "ויהי ככלות שלמה".
5. **למחר** - קורין "וזאת הברכה", ומפטירין - "ויעמוד שלמה".
- תוס' (ד"ה למחר) מביאים:** שיש אומרים בשם רב האי גאון, שמפטירין "ויהי אחרי מות משה", ומביאים שיש מקומות שנהגו כן, וכותבים: שאין לנהוג כן.
6. **בשבת חול המועד** - קורין "ראה אתה אומר", ומפטירין "ביום בוא גוג".

פוסקים :

בשו"ע (סי' תרסח סעי' ב', ובסי' תרסט סעי' א') נפסק: שחזית מוציאין ג' ספרים, וקורין באחד - מ"זאת הברכה" עד סוף התורה, ובשני - "בראשית" עד "אשר ברא אלוקים לעשות", ובשלישי "ביום השמיני עצרת", ומפטיר "ויהי אחרי מות משה", ובמקום שנגזר שני יו"ט, אין מוציאין ביום הראשון אלא ב' ספרים, וקורין באחד חמשה בפרשת "ראה", מכל הבכור, ואם הוא שבת קורין ז', ומתחילין "עשר תעשר", והמפטיר קורא בשני "ביום השמיני עצרת", ומפטיר במלכים, "ויהי ככלות שלמה", ומחזיר הספרים. וביום התשיעי - מוציאין ג' ספרים, וקורין באחד - מ"זאת הברכה" עד סוף התורה, ובשני - "בראשית" עד "אשר ברא אלוקים לעשות", ובשלישי "ביום השמיני עצרת", ומפטיר "ויהי אחרי מות משה".

סדר הקריאה וההפטר בעצרת, בראש השנה, וביוה"כ

כז. מה קורין ומה מפטירין בעצרת, בראש השנה, וביוה"כ? דף ל: לא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

א. בעצרת

לפי ת"ק - קורין "שבעה שבועות", ומבואר בגמ': שמפטירין בחבקוק. ופרש"י: שמדבר במתן תורה. ואחרים אומרים: שקורין "בחודש השלישי", ומפטירין במרכבה. ופרש"י: על שם שנגלה בסיני.

האידינא [פי' בחוץ לארץ] דאיכא תרי יומא

עבדינן כתררויהו, ואיפכא, דהיינו שביום הראשון - "בחודש השלישי", וביום השני - "שבעה שבועות". ופרש"י: מפני שמתן תורה בשישי בסיון.

פוסקים :

וכן נפסק בשו"ע סי' תצד סעי' א' ב'. וכן נפסק (שם): שמוציאין ספר תורה שני וקורין בו "וביום הביכורים", והמ"ב סק"ג כותב: דקורין הדברות בטעם העליון, ועיין בביה"ל.

ב. בראש השנה

לפי ת"ק - קורין "בחודש השביעי באחד לחודש", ומבואר בגמ': **דמפטירין** "הבן יקיר לי אפרים".

ויש אומרים: שקורין "וה'פקד את שרה כאשר אמר", ומפטירין בחנה.

רש"י מפרש: לפי שפקידתה היתה בראש השנה, ועקידת יצחק מזכירין כדי שתזכר לנו היום במשפט.

האידינא דאיכא תרי יומא

ביום הראשון קורין "וד'פקד", ומפטירין בחנה, וכן נפסק בשו"ע סי' תקפד סעי' ב'. וכן נפסק (שם) שמוציאין ספר תורה שני וקורין בו "ובחודש השביעי", וביום השני - קורין "והאלקים נסה את אברהם", ומפטירין "הבן יקיר". וכן נפסק בשו"ע סי' תרא. עוד נפסק (שם): שמוציאין ספר תורה שני וקורין בו "וביום השביעי".

ג. ביוה"כ

1. בשחרית קורין - אחרי מות, ומפטירין "כי כה אמר רם ונשא". רש"י מפרש: שמדבר במדת התשובה, וכן נפסק בשו"ע סי' תרכא סעי' א. וכן נפסק שם שמוציאין ספר תורה שני וקורין בו "ובעשור לחודש".

2. במנחה קורין - בעריות, ומפטירין ביונה, וכן נפסק בשו"ע סי' תרכב.

ופרש"י: שזהו משום שמי שיש עבירות בידו יפרוש מהן, לפי שהעריות עבירה מצויה שנפשו של אדם מחמדתן ויצרו תוקפו.

בתוס' מבואר: לפי שהנשים מקושטות בשביל כבוד היום, לפיכך צריך להזכירם שלא יכשלו בהן.

ושבמדרש יש: שלכך קורין בעריות, לפי שישראל עושין רמז להקב"ה, שכשם שהזהיר אותם שלא לגלות ערוה, כך לא תגלה ערותם בעוונותם.

סדר הקריאה וההפטרה בחנוכה, בפורים, ובראש חודש

כח. מה קורין ומה מפטירין בחנוכה, בפורים, ובראש חודש? דף ל-לא:

תשובה :

א. בחנוכה**1. קורין - בנשיאים.****2. בשבת חנוכה מפטירין - בנרות דזכריה.****3. אי מיקלעי** [מזדמן] **שתי שבתות - בראשון מפטירין "בנרות דזכריה", ובשני "בנרות שלמה".** וכן נפסק

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאילן לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

בשור"ע סי' תרפד, יעור"ש את סדר הקריאה. ביום הראשון, בשאר הימים, וביום האחרון, [סדר הקריאה בראש חודש שבת שחל בשבת או בחול – עיין לעיל תשר' כ' כא].

ב. בפורים

קורין "ויבא עמלק". וכן נפסק בשור"ע סי' תרצג סעי' ד'.

ג. בראשי חודשים

1. **קורין - ובראשי חודשיכם**, [סדר הקריאה – עיין מש"כ לעיל פ"ג תשובה יד].
2. **אם חל בשבת - מפטירין "והיה מדי חודש בחדשו"**.
3. **חל להיות באחד בשבת - מאתמול ודהיינו בשבת**, מפטירין "ויאמר לו יהונתן מחר חדש".

בתוס' מבואר: שאין נוהגין כן בזמן שראש חודש אדר [דהיינו ל' שבט] או ראש חודש ניסן חל להיות באחד בשבת - לפי שהפטר "יהודע", מדברת בשקלים, ומזכרת שראש חודש אדר יהיה באותו שבוע. וכן נפסק בשור"ע סי' תכח סעי' א' ב'. [דין ראש חודש שבת או ראש חודש אדר שחל להיות בשבת – עיין במש"כ לעיל תשר' יט-כא].

ד. ראש חודש אב שחל להיות בשבת

לפי רב הונא אמר רב - מפטירין "חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטורח" [דהיינו "חזון ישעיהו"], אמר הקב"ה לא דיין לישראל שחוטאין לפני וכו'.

בתוס' (ד"ה ר"ח) מבואר: שאין אנו עושין כן אלא מפטיר בירמיה "שמעו דבר ד'" ובשבת שלפני ט' באב "חזון ישעיהו", ומה שמבואר בגמ' שמפטירין "חזון", זהו רק לפי דעת רב הסובר שהאבילות מתחילה מראש חודש, אבל אנו קי"ל במסכת תענית, שאין אבילות חל אלא בשבוע שחל ט' באב להיות בתוכה, וז"ל התוס' בפסחים דף מ: ד"ה אבל – נוהגים להפטיר "השמים כסאי", הסבר לשיטתם – עיין במהרש"א שם, וע"ע בהגר"א סי' תכה, שכותב: שדברי התוס' הם טעות סופר, וע"ע לקמן תשר' לב.

פוסקים :

ברמ"א (בסי' תכה סעיף א'), נפסק: וי"א שמפטירין "שמעו", וי"א שמפטירין "השמים כסאי", וכן עיקר, והמ"ב סק"ח מביא: שהגר"א דחה סכנא זו מהלכה ופסק כלעה לאשונה.

מעמדות

כט. מה הפירוש "מעמדות", ומה קורין בו, ומדוע? דף ל: לא:

תשובה :

מעמדות - במשנה (בתענית פ"ד משנה ג', ד') מבואר: היינו, לפי שנאמר "צו את בני ישראל את קרבני לחמי", וכי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו, התקינו נביאים ראשונים [שמואל ודוד – עיין רש"י] עשרים וארבעה משמרות. על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים, של כהנים של לויים ושל ישראלים. **הגיע זמן המשמר לעלות**, כהנים ולויים עולים לירושלים, וישראל שבאותו משמר מתכנסין לעריהן, [לעיר שדר בה ראש המעמד – תפארת ישראל], וקוראין במעשה בראשית, שבשביל הקרבנות מתקיימים שמים וארץ, [בין אותן שהיו רחוקים ומתכנסין בעריהן בביהכ"נ בין שהיו בירושלים במקדש – תיר"ט], ואנשי המעמד היו מתעניין וכו', וקורין במעמדות, ועולים ג' לתורה, [ועיין לעיל דף כב. במחלוקת רב ושמואל אם פוסק או דולג, ובמש"כ לעיל פרק ג' תשר' טו].

סדר הקריאה וההפטר בתעניות

ל. מהו סדר הקריאה בתעניות, ומדוע? דף ל: לא:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תשובה :

א. סדר הקריאה

במשנתנו מבואר: שקורין ברכות וקלות.

רש"י (דף לא. ד"ה ברכות) מפרש: מפרשת "ואם בחוקותי", להודיע שעל עסקי החטא באה פורענות לעולם ויחזרו בתשובה, וינצלו מצרה שהן מתענין עליה.

אולם התוס' (דף לא: ד"ה ראש חודש) כותבים: שאנו נוהגין על פי מסכת סופרים לקרוא "ויחל", אף שבמשנה מבואר אחרת, ונעייין לעיל דף כא. תוד"ה הקורא. וז"ל: והטעם שבתענית מפטירין במנחה ולא בשחרית, משום דכתיב בה "שמרו משפט ועשו צדקה" ואגרא דתעניתא צדקתא לענת ערב, ומש"ה נכון לאומרו בערב אחר שעשו צדקה.

ב. זמן הקריאה

בגמ' (דף ל:): **מבואר** [וח"ל הגמ' "ובתעניות למה לי הפסקה, וכו'"], ומפרש הר"ן – דף י' בדפי הרי"ף ד"ה גרסינן – כלומר, כשחל תענית בשני וחמישי, וכו', עיי"ש]: שאין קורין אלא רק במנחה בענין התענית, משום ש"מצפרא כינופיא". וכשאירע תענית בשני וחמישי - מפסיקין מלקרוא בשחרית מפרשת השבוע. [מנהגיו היום שקורין אף בשחרית – עייין רמב"ם שניביא בהמשך, בכס"מ שם, ובלח"מ פ"א מתענית הל' יז].

רש"י מפרש: מאספין בני אדם ובודקין ומזהירין אם יש בידם עבירה ויחדלו, כדי שיתקבל התענית, לפיכך אין פנאי בשחרית לקרות בתורה, [והר"ן שם, כותב את הטעם למנהגינו לקרות גם בשחרית "ויחל" ולא מפרשת שבוע, אף שאין "כינופיא", עיי"ש, וע"ע בר"ן על מסכת תענית דף ד: מדפי הרי"ף, בשם רב פלטי: שבתעניות שני וחמישי בבקר קורין פרשת השבוע, ובמנחה "ויחל", וכן עייין בראב"ן סי' נט מש"כ בזה].

פוסקים :

ברמב"ם (פ"ג מתפילה הל' יח) נפסק: בתשעה באב קורין בשחרית "כי תוליד בנים", ומפטירין "אסף אסיפס נאם ה'" ובמנחה קורין "ויחל משה" כשאר ימי התעניות, ובשאר התעניות שאנו מתענין על מה שאירע לאבותינו [דהיינו תעניות קבועות, עייין גם ברמב"ם פ"ה מתענית הל' ה'], קורין בשחרית ומנחה, הראשון קורא "ויחל משה" ארבע פסוקים, וקורא השני והשלישי מ"פסל לך" עד "אשר אני עושה עמך", ובתעניות שגזרין אותן הצבור מפני הצרות, כגון בצורת, ודבר וכיוצא בהן, קורין ברכות וקלות כדי שישורב העם ויכנע לבבם כשישמעו אותם, ונע"ע בהגהות מימוניות אות ע', וכן ברמב"ם פ"ב מתפילה הל' טז, ובכס"מ שם, ובשו"ע סי' תקסו סעי' א', נפסק: בתענית ציבור, וכו', וקורין "ויחל" בשחרית ובמנחה, בין שחל בשני ובחמישי בין שחל בשאר הימים, וכו', ובסעי' ב', נפסק: כשהציבור גוזרים תענית על כל צרה שלא תבא עליהם, וכן בתענית שני וחמישי ושני שאחר הפסח ואחר החג, שנהגים באשכנז להתענות הציבור, נהגו הראשונים, וכו', ולקרות "ויחל", ומיחו אס קבעו התענית בשני וחמישי, אין לומר פרשת השבוע בשחרית, אלא שקורין בשחרית פרשה, ולערב קורין "ויחל", כלכל שני וחמישי ושני שמתענין אחר הפסח וסוכות שקורין שחרית וערכית "ויחל", והכי נהוג, וכו', ובס"י תקעט סעי' ב', נפסק: סדר התפלה ושש ברכות שהוא מוסיף ותקיעות שהוא תוקע, מבואר יפה בסור סימן זה, וז"ל הטור: כל יום ויום משבע תעניות האחרונות או שאר תעניות שמתריעין בהן, עושין כסדר הזה, וכו', וקורין בפרשת "אם בחקתי": כהן עד "וישבתם לבטח", לוי עד "והקימותי את בריתי אתכם", שלישי והוא המפטיר עד סוף הקלות עד "בהר סיני", וכו', מנחה אשרי וקדיש, וכו', וקורין ויחל כהן ולוי ומפטיר.

סדר הקריאה וההפטרות בתשעה באב, ובשבתות שלפניו ושל אחריו

לא. מה קורין בתשעה באב?

דף לא:

תשובה :

לפי אחרים - "אם לא תשמעו לי".

לפי ר' נתן בר יוסף - "עד אנה ינאצוני העם הזה".

לפי היש אומרים - "עד מתי לעדה הרעה הזאת".

ולפי אב"י - בזמן הזה נהוג לקרוא "כי תוליד בנים".

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורדות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפ, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פוסקים :

ברמ"א (סי' תקנט סעי' ד') נפסק: וקורין בתורה "כי תוליד בנים", ומפטירין בירמיהו "אסף אסף".

לב. מה מפטירין בתשעה באב?

דף לא:

תשובה :

לפי רב - "איכה היתה לזונה".

ולפי אב"י - בזמן הזה נהוג עלמא להפטיר "אסוף אסיפם". ההלכה - עיין בתשו' קודמות.

לג. מה מפטירין 1. בר"ח אב שחל להיות בשבת, 2. בג' השבתות שקודם תשעה באב, 3. בט' השבתות שאחר תשעה באב, ומדוע?

דף לא:

תשובה :

1. ראש חודש אב שחל להיות בשבת - עיין מש"כ לעיל תשו' כח נושא ד', ובדין הבא.

2. בג' השבתות שקודם תשעה באב, תוס' (ד"ה ראש חודש) בותביים: שאנו נוהגים להפטיר בסדר ג' הפטרות דפורענותא והם: 1. דברי ירמיהו, 2. שמעו דבר ד', 3. חזון ישעיהו, מפני שאנו מסמיכים "חזון ישעיהו" לתשעה באב, דקיי"ל דאין אבילות חל אלא בשבוע שחל ט' באב להיות בתוכה, אולם רב סובר: שהאבילות מתחיל מראש חודש, ולכן קורין "חזון ישעיהו" בשבת ראש חודש אף שאין ט' באב חל בתוכה.

3. אחרי תשעה באב - בתוס' מבואר: מפטירין שבע נחמות, ושתיים דתשובה, לפי סדר זה: נחמו, ותאמר ציון, עניה סוערה, אנכי אנכי, רני עקרה, קומי אורי, שוש איש, דרשו, ושובה. לפי ש"ש שוש איש" מפטירין לעולם ב"אתם נצבים", דהיינו שבת שלפני ר"ה. וכשיש שבת בין יוה"כ לסוכות, אז הוי "דרשו" בשבת שלפני יוה"כ, ו"שובה" בין יוה"כ לסוכות.

תוס' דהו את שיטת רב החובל, הסובר, שמפטירין "שובה" קודם כיפור, ו"שוש איש" בין כיפור לסוכות, דאין להפסיק בין השש נחמות.

פוסקים :

בשו"ע (סי' תכח סעיף ח') נפסק: שבצום גדליה במנחה יקרא "דרשו", ובשבת שבין ר"ה ליוה"כ מפטירין לעולם "שובה", ואם יש שבת בין יוה"כ לסוכות שקורין בו האזינו, יפטיר "ידבר דוד", ו"א ש"דרשו" לפני יוה"כ ו"שובה" אחרי יוה"כ, (והיינו כשיטת התוס'), והמנהג כסגולה לאשונה.

סדר הקריאה בשבת, בשני, ובחמישי

לד. מה קורין במנחה בשבת, בשני, ובחמישי?

דף לא. לא:

תשובה :

במשנתנו מבואר: דקורין כסדרן, ופליגי ביה, רבי מאיר ורבי יהודה:

לפי מ"ד אחד - מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה, במנחה שם קורין בשני, בשני שם קורין בחמישי, בחמישי שם קורין לשבת הבאה.

ולפי מ"ד שני - מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה ובשני ובחמישי, ולשבת הבאה.

והילכתא: מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה ובשני ובחמישי ולשבת הבאה.

פתיחת ספר תורה בשעת הברכה

לה. כיצד צריך לנהוג העולה לתורה בזמן שמברך, ומדוע?

דף לב:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יו"ד סימנים קפג-ד

תשובה :

1. קודם הקריאה - נחלקו בזה רבי מאיר ורבי יהודה:

חד אמר - פותח ורואה, גולל ומברך, וחוזר ופותח וקורא, מפני שלא יאמרו ברכות כתובין בתורה.

וחד אמר [וכן ההילכתא בגמ'] - פותח ורואה ומברך וקורא, ואין צריך לגלול הספר בזמן הברכות, דהכל יודעין שאין ברכות כתובין בתורה.

וההילכתא במ"ד זה.

בתוס' (ד"ה גוללו) מבואר: שלכתחילה גוללו וסותמו קודם שיברך, כדי שלא יאמרו ההמון שברכות כתובות בו, אבל בדיעבד אין לחוש שהרי עתה לא שכיחי עמי הארץ כל כך, [ועיין מהרש"א, הגהות הב"ח, בט"ז סי' קלט ס"ק ד', ובשלטי גבורים ס"ק ד'].

2. לאחר שקרא בתורה - בתוס' (ד"ה גוללו) מבואר: שודאי צריך לגוללו קודם שיברך. [מפשטות התוס' והרשב"א משמע: שגם מ"ד "פותח ורואה ומברך וקורא", מודה לדין זה, ואין מי שחולק בדין זה, ועיין בהגה"ה על גליון הגמ', ואילו לפי הר"ן - רבי יהודה חולק גם בדין זה וסובר שמברך כשהספר פתוח, שתי הדעות מובאות במאירי].

פוסקים :

בשו"ע (סי' קלט סעיף ד') נפסק: כל הקורין מברכים לפניו ולאחריה, ופותח הספר קודם שיברך, ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו, ואח"כ יברך, ולאחר שקרא גולל ומברך. ובשעת שמברך כרכה לאשונה, יהפוך פניו על הצד, שלא יאחז כמברך מן התורה, ונראה לי, ליהפוך פניו ללך שמאלו. והמ"ב (ס"ק יט) כותב: דיש אחרונים שכותבים דהפרכת פניו אינו נכון, דמראה עצמו כאילו אינו מברך על מה שיקרא, רק על מידי אחרינא, דהא מסלק פניו ממנו, ויותר טוב להעצים עיניו שלא להסתכל בספר תורה בשעת ברכה, ועיין בביה"ל.

קדושה בלוחות ובבימות

לו. האם יש קדושה בלוחות ובבימות, ומה הפירוש לוחות ובימות?

דף לב.

תשובה :

1. בימה - אין בהם קדושה, רש"י מפרש: שהיינו מה שעושים למלך בפרשת המלך.

2. לוחות - בסוגיין מבואר שאין בהם קדושה.

רש"י כותב: לא ידעתי מה הן.

רש"י מ: שהן העשויין לספרים שלנו שאינן עשויין בגליון.

ולפי תוס' - היינו גליוני ספר תורה שלמעלה ולמטה ושל בין דף לדף, אחרי שגזזו אותם, והוסיפו (ע"פ הגמ' בשבת): שכל זמן שהן מחוברים בספר תורה - יש בהם קדושה, ומטמאין את הידים, ושצ"ל שבסוגיין מדובר כשאננם מחוברים, והקשו: מהגמ' בשבת המסתפקת בגליונות אחר שגזזו אותם, ובראשונים מובאים פירושים אחרים עיין רשב"א, ריטב"א, ר"ן, ומאירי, רמב"ם, וראב"ד - עיין בהמשך].

פוסקים :

ברמב"ם (פ"י מס"ת הל' ד') נפסק: אבל הבימות שעומד עליהן שליו ציבור וארוח הספר, והלוחות שכותבין בהן לתינוק להתלמד, אין בהן קדושה, והראב"ד בהשגותיו, כותב: אין דעתי נוחה מזה הפירוש, ושמעתי שהן הלוחות שהמפסיד והמתרגם עומדין עליהם בשעת שימוש, ומה שאמרו שאין בהם קדושה, כלומר שאין בהם קדושת תשמיש ספר תורה, אבל יש להן קדושת בית הכנסת, והכי איתא בירושלמי, [ועיין מגדול עוז מש"כ בזה], ובשו"ע או"ח סי' קנד סעי' ז', נפסק: הבימה, כגון בימה שהיו עושים למלך, אין בה קדושת ארון אלא קדושת בית הכנסת, וביור"ד סי' רפב סעי' יד, נפסק: הבימות שעומד עליהם הארוח הספר, אין בהם קדושת ספר תורה, אבל יש בהם משום קדושת בית הכנסת.

וצדקתו עומדת לעד וזהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר